

YARIM ASIRLIK DİK DURUŞ YA DA MHP'NİN DİŞ POLİTİKA TUTUMU

Doç. Dr. Yalçın SARIKAYA
Giresun Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, MHP'nin elli yıllık dış politika anlayışını ve bu konulardaki görüş ve önerilerini ele almaktadır. Bu çerçevede MHP'nin; küreselleşmeden Avrupa Birliği'ne, Kıbrıs sorunundan Batı Trakya meselesine, Kafkasya ve Türkistan'dan Irak ve Suriye'ye, enerjinin dış politikadaki yerinden, dünyadaki iktisadi ve sosyal adaletsizliklere dek pek çok konuda pozisyonunu net biçimde ortaya koyduğuna işaret edilmektedir. Makalede öncelikle MHP Liderliğinin Genel Dış Politika Perspektifi ve Başbuğ Alparslan Türkeş'in dış politika miras ele alınmaktadır. Ardından MHP'de Devlet Bahçeli dönemini inceleyen çalışmada, AB tam üyeliği, Türk Dünyası, Kıbrıs meselesi, gibi konulardaki gelişmeler karşısında Devlet Bahçeli liderliğindeki MHP'nin nasıl bir tutum sergilediği çeşitli örnekler üzerinden incelenmektedir. Ayrıca, 15 Temmuz hain darbe teşebbüsü ve FETÖ örgütünün arkasındaki ABD desteğine değinen bu makalede, MHP'nin FETÖ ve PKK terörü ile mücadelede ve ülkemizin güney sınırlarına yakın bölgede kurulmaya çalışılan terör koridorunun kırılmasında hükümete verdiği desteğin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: MHP, Türk Dış Politikası, Ulusal Çıkar,

Hareket noktamız Çift Başlı Selçuklu Kartalı sembolüyle ruh ve anlam kazanacaktır. Bir ayağı batıda, diğeri ayağı doğuda; bir başı batıya dönük, diğeri doğuya çevrik Çift Başlı Kartal ecdadımızın güç ve kudretinin simgesi, bizim de stratejik irademizdir. Batıdan kopmayalım, doğuya sırt dönmeyelim. Milliyetçi Hareket Partisi, Türkiye merkezli yeni bir medeniyet ve yeni bir dünya tesisini kendisine siyasi misyon belirlemiştir. Bu misyonumuzun kökleri, Türk milletinin tarihi ve kültürel gerçeklerine dayanan ve geleceği kucaklayan bir anlayışın tezahürüdür. İçe kapanmak yerine dışa açılmak, kültür ve medeniyet havzalarımıza tutunmak Türk milletinin geleceği açısından mecburiyettir. Anadolu'nun merkez olduğu bir Türk medeniyeti huzurun adresi, kardeşlik ve dostluğun güvencesi, bölge ve dünya istikrarının yegâne seçeneğidir. İşte bunun için Türk Birliği, bundan dolayı tüm Türklerin birleşmesi gayemiz, muradımız ve Türkiye için tarihi bir tercihtir.
(MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli)¹

Giriş Yerine: MHP Liderliğinin Genel Dış Politika Perspektifi ve Bağbuğ Mirası

Milliyetçi Hareket Partisi, en öz tanımıyla, Türk milletinin milliyetçilerinin siyasal organizasyonudur. Milliyetçilikle dış politika arasında güçlü bir ilişki vardır zira, uluslararası ilişkilerin de özünde milletlerin birbirleriyle süregelen çıkar ve güç mücadeleleri yer almaktadır. Bu bakımdan milliyetçilerin bütün toplumlarda ve siyasal sistemlerde, devletlerinin dış politikalarını takip etmek, risklere işaret etmek, tavizlerin önünü almak, gerektiğinde fedakârlıkta bulunmak gibi bir mecburiyetleri olduğu kolayca çıkarılabilir.

Milliyetçilik konusundaki eserleri ile tanınan Anthony Smith, milliyetçilik ifadesinin şu anlamlara gelecek şekilde birkaç biçimde kullanılmakta olduğunu belirtir:

1. Bütün olarak millet ve millî devletlerin bütün bir kurulma ve kendini idame ettirme süreci,
2. Bir millete ait olma bilinci ve milletin güvenliği ve refahıyla ilgili özlem ve hissiyata sahip olmak,
3. "Millet" ve rolüne ilişkin bir dil ve sembolizm,

¹ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 29 Kasım 2016 tarihli TBMM Grup Konuşması"

http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4158/index.html

4. Milletler ve millî irade hakkında bir kültürel doktrin ile millî emellerin ve millî iradenin gerçekleşmesine dair reçeteleri de içeren bir ideoloji,

5. Milletlerin amaçlarına ulaşacak ve millî iradeyi gerçekleştirecek bir toplumsal ve siyasî hareket.²

Habermas, küreselleşmenin millî devletlerin geleceğine nasıl bir etkileri olacağını inceleyen çalışmasında, “bugün, her ne kadar bazı devletler eski imparatorlukları (Çin), şehir devletlerini (Singapur), teokrasiyi (İran), kabile örgütünü (Kenya) andırsa veya daha ziyade aile hanedanlığına (El Salvador) ya da çok uluslu şirketlere benziyor olsa da Birleşmiş Milletler (BM) örgütü bir millî devletler kulübüdür” demektedir. Zira modern devleti millî devlet haline getiren, bir “milletin” sembolik şekilde inşa edilmesidir. Millî şuur, modern hukuk biçimleri içinde inşa edilmiş olan teritoryal devlete vatandaşlar arası dayanışmayı tesis edebilecek zemini temin etmektedir.³

Milliyetçiliği hangi bağlamı ve anlamıyla ele alırsanız alın, modern dünyada, uluslararası sistemin ana unsurları ve uluslararası ilişkilerin herkesçe kabul edilen öncelikli aktörleri olan devletlerin gerek ortaya çıkış gerekse varlığını sürdürme süreçlerinde belirleyici bir yeri olduğu ortadadır. MHP'nin de gerek Başbuğu ve kurucu Genel Başkanı olan Alparslan Türkeş tarafından benimsenmiş olan gerekse mevcut Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin izlediği siyasette yansımaları bulan; milletler çağının (dolayısıyla ulus-devletler çağının) yaşanmakta olduğuna ve bunda görünür gelecekte esaslı bir değişiklik olmayacağına ilişkin rasyonel bir bakış açısına sahip olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz.

MHP ve genel manâda ülkücü hareket idealist temellere dayanan bir fikir ve siyaset hareketidir. Bununla birlikte, uluslararası ilişkilerdeki belirleyiciliği noktasında pek az kuşku bulunan “güç yaklaşımlarını”, güç ile hedef arasında mütenasip bir durum olması gerekliliğini hiçbir zaman dışlamamıştır. Bu bakımdan daha ileri hedefler için iç bütünlüğü, büyümeyi, kalkınmayı, yakın çevre ve millî kültürel coğrafyaya güç projeksiyonunu gerçekçi temellerde anlamlandırmaya gayret eder.

MHP'nin 50 yıllık geçmişinde, Türk Dışişleri Bakanlığı'nın önemli mevkilerinde yer almış bazı isimler parti içinde siyaset yapmış ve

² Anthony D. Smith, *Millî Kimlik*, İletişim Yay., İstanbul, 2004, s.119.

³ Jürgen Habermas, *Küreselleşme ve Millî Devletlerin Akıbeti*, Barış Yay., İstanbul, 2001, ss.78-81.

partinin genel dış politika yaklaşımına ciddi katkıda bulunmuşlardır. Bunlardan hemen akla gelen ilk iki isim merhum Ahmet Deniz Bölükbaşı ve merhum Gündüz Suphi Aktan olmuştur. Ancak MHP 50 yıllık siyasi ömründe az sayılabilecek süre hükümet etmiş, bu hükümetlerde ise hiçbir zaman Dışişleri Bakanlığı yetki ve sorumluluğu olmamıştır. Bununla birlikte, Türk dış politikasının temel sorunları olan Kıbrıs, Yunanistan'la ilişkiler, azınlıklar, Batı Trakya, Kafkasya, Türkistan, Arap-İsrail uyuşmazlığı, sınır güvenliği, terör, AB, ABD'yle ilişkiler, Türkiye dışındaki Türk ve akraba toplumlar gibi konular MHP'nin tabiatı gereği hep gündeminde olmuş konulardır.

MHP, hükümet dışında hatta TBMM dışında olduğu dönemlerde bile özellikle Türk Dünyasının muhtelif devlet ve toplulukları için bir temel istinatgâh, zor günlerde müracaat edilen bir son kale olarak telakki edilmiştir. Bilhassa 1990 sonrasında Türk devletinin MHP'nin Avrasya sahasına ilişkin birikim ve tecrübesinden yararlandığı bilinmektedir. Merhum Alparslan Türkeş, merhum Süleyman Demirel'in 1992 Mayısındaki Türk devletleri seyahatine davetle katılmış ve burada "bölge devletlerinin cumhurbaşkanı, başbakan ve dışişleri bakanları düzeyinde yıl içinde bir araya gelecek dönüşümlü başkanlı bir "Türk Devletleri Yüksek Konseyi" Kurulmasını önermiştir.⁴

Alparslan Türkeş'in siyasî bir doktrin olarak ortaya koyduğu görüşler Dokuz Işık olarak bilinen ve genişçe izah ettiği ilkeler sisteminde vücut bulmuştur. Millî Doktrin olarak tavsif ettiği bu ilkeler; Milliyetçilik, Ülkücülük, Ahlâkçılık, İlimcilik, Toplumculuk, Köycülük, Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik, Gelişmecilik ve Halkçılık ile Endüstricilik ve Teknikçiliktir. Bunlardan ilki olan Milliyetçilik ilkesi, içeriğinde hem millet kavramının tüm boyutlarını hem de milletlerarası mücadelede "millet" olarak var olmanın ve başarılı olmanın yollarına dair işaretleri içerir. Türkeş, milliyetçiliği izah ederken şu ifadeleri kullanmaktadır. "Milliyetçilik duygusundan yoksun olan bir toplumun millet manzarası göstermesi mümkün değildir. Milliyetçilik duygusuna sahip olmayan, millî şuura sahip olmayan bir topluluğun bir arada yaşaması mümkün değildir. Böyle bir duygudan ve şurdan mahrum toplulukların dış olayların en ufak bir tesirine karşı kendilerini koruyamadıklarını, hatta dış tesirler olmasa dâhi kendi kendilerine dağıldıklarını ve belirli vasıfları olan, belirli hedefleri olan bir topluluk hüviyetinden çıktıklarını görmekteyiz."⁵ Burada dış olayların en ufak bir tesirine

⁴ *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular Belgeler Yorumlar*, Cilt II 1980-2001, Baskın Oran (Der.), İletişim Yay. İstanbul 2001, s.388.

⁵ Alparslan Türkeş, *9 Işık*, Ül-Kor Yayınları, İstanbul, 1987, s.88-95.

karşı kendini koruyamamak”, “hedefleri olan bir topluluk olmak” ifadeleri kritik önemdedir.

Bir milliyetçi siyasetçi olarak Türkeş'in; Hobbes'çu, Makyavelci temellere dayanan bir klasik realist bakış açısından çok, akla ve gerçeklere duyarlı bir idealizme daha yakın bir noktada olduğu görülebilir. Bunu anlayabilmek için onun millet, milliyetçilik ve milletler âleminde ilerleyebilmenin yolları bağlamındaki tespitlerine bakmak gerekir. Türkeş, “Düşman milletlerin kültür ve ideoloji saldırıları ve manevî istilaları, bizleri sözde “gerçekçilik” veya “akılcılık” perdesi arkasında kendimizi hor görmek ve küçüklüğü kabullenmek, küçük düşünmeyi bir hüner saymak bataklığına yuvarlamıştır. Büyük düşünmek, millet olarak büyümeyi istemek ve yüceliğe ulaşmayı dilemek tehlikeli ve zararlı görülür olmuştur. İşte yeni sömürgeciliğin ‘neo-kolonyalizm’ gizli metodu budur.”⁶ demektedir. Yine, milletlerin yükselişinde manevî boyuta işaret ederek “Bir milletin yükselişi, her şeyden önce insan sevgisi ve insanlara yararlı olma, insan varlığına saygı gösterme esasına dayanan manevî yüksek inanç sahibi bulunmasına ihtiyaç gösterir. Büyüklüğü düşünmek, yüceliği istemek kişileri ve toplumları mutluluğa götürecektir. Şerefli bir yoldur. Büyüklük ve yüceliğin başı manevî büyüklük, inanç ve sevgi yüceliği ve gerçeklere karşı saygı ile bilgili olmaktır.”⁷ uyarılarında bulunmaktadır.

Türkeş'e göre milletler mücadelesi olmakla birlikte, günün uluslararası düzeninde her bir milletin kendi tarihî tecrübeleri ve bu tecrübeler ışığında takınacakları millî tutumları olmalıdır. Türkeş, Milliyetçilik anlayışında “Türk milletinin birliğine ve bütünlüğüne karşı çıkan komünizme, bölgeciliğe, mezhepçiliğe ve diğer her çeşit bölücülüğe karşı amansız bir savaş”⁸ bulunduğunu ortaya koymuş onun işaretiyle ülkücüler “Ne ABD Ne Rusya Ne Çin, Her Şey Türk tarafından Türk için” sloganını benimsemiştir.

Uluslararası ilişkilerde, devletlerin dış politika tercihleri bağlamında “ittifak kurma” veya “ittifaklarda yer alma” bahislerinde ittifakların işleyişini etkileyen faktörler bağlamında üzerinde durulan konular, merhum Türkeş'in 1970'li yıllardaki eserlerinde NATO ile ilgili alt bölümlerde adeta ders niteliğinde anlatılır. Alparslan Türkeş, iki kutuplu dönem şartlarında, Türkiye'nin NATO içinde yer almasını

⁶ Alparslan Türkeş, *Temel Görüşler*, Dergâh Yay., (Çağdaş Türk Siyasi Düşüncesi Serisi), İstanbul, 1975, s.10.

⁷ Türkeş, *Temel Görüşler*, s.9.

⁸ Türkeş, *Temel Görüşler*, s.27.

gerekli görmekte ve buna ilişkin kara propagandaya sıkça karşı çıkmaktadır. Ancak bunu yaparken ittifakların genel karakteristiği ve dikkat edilmesi gereken hususlara da işaret etmektedir. Ona göre, “bütün ittifaklarda önemli olan baş mesele, üye devletlerin karşılıklı menfaatlerinin birbiri ile uyuşturulması ve iyi bir koordinasyon ile samimi bir işbirliğinin sağlanabilmesidir. İttifaklar içinde yer almış bulunan kuvvetli devletler, daima diğer zayıf müttefiklerini kendi bildikleri yönde sürüklemeye çalışırlar. İttifaklarda üye memleketlerin birbirlerine karşılıklı olarak güven duymaları ve bu güveni devam ettirmeleri çok önemlidir. Bunu sağlayabilmek için ittifakların yönetilmesinde, sorumlulukların üyelerin imkân ve kabiliyetlerine göre, siyasî yetkilerinin ise eşitlik esasına göre bölüşülmesi gereklidir. Askerî alanda yetkiler ise coğrafya bölgelerine göre tayin edilmelidir. NATO ittifakının kurulduğu ilk günlerden itibaren sorumluluklar nisbetsiz olarak verilmiş, buna karşılık siyasî yetkiler büyük devlet, küçük devlet görüşüne göre tayin olunmuştur.”⁹

Türkiye'nin NATO ile ilişkilerine dair oldukça soğukkanlı ve teknik bir yaklaşımı mevcuttur diyebiliriz. NATO ile ilişkilerin Türk ordusunun modernizasyonu ve bir takım teknolojik bilgilere erişim imkânı sağlamakla birlikte, NATO'ya girdiğimiz ilk günden itibaren Türkiye'yi yönetenlerin NATO ittifakını anlamakta ve ondan yararlanmakta yetersiz kaldıklarına işaret etmiştir. Bu kapsamda şu ifadeleri kullanır: “...bütün Türk Silahlı Kuvvetlerini NATO emrine vermeyi, Amerika'dan ve diğer Batılı memleketlerden azamî yardım alabilmek için iyi bir yol zannetmişlerdir... Türk Silahlı Kuvvetlerini tümüyle NATO kuvveti yapmak için çırpınmışlardır.”¹⁰ Alparslan Türkeş, ABD'yi ve ABD'nin dış politika, güvenlik, istihbarat konusundaki anlayış ve çalışmalarını bilen bir lider olarak 1990'lardan sonra dünya konjonktüründeki değişimleri, ABD'nin Türkiye ve Ortadoğu politikalarındaki muhtemel değişimleri sezmiş ve özellikle Irak/Kuzey Irak bağlamında tehditleri öngörmüştü.

1990'larda Türkiye'de terörün tırmanmasını bir diğer tabirle “azmasını”, dış politika ve iç politikanın birbirinden ayıramayacağı istikâmetindeki açık gerçeğin bir yansıması olarak görmüş ve değerlendirmiştir. 1992 yılında Şırnak'ta meydana gelen olaylar sonrasında TBMM'de yaptığı 28.08.1992 tarihli konuşmada, “Devlet arasında devamlı mücadeleler vardır. Bu mücadelede devletler birbirinden istedikleri menfaatlerini sağlayabilmek için, birbirlerinin

⁹ Türkeş, *Temel Görüşler*, s.285-286.

¹⁰ Türkeş, *Temel Görüşler*, s.285-289.

vatandaşlarını çalmaya çalışırlar ve çalabilenler çalar. Onun için devleti yönetenler, kendi devletlerinin vatandaşlarının hasım devletler tarafından işgal edilip, aldatılıp, kandırılıp çalınmasına engel olacak tedbirler almaya mecburdur. Biz tarihimizde bu olayla çok karşılaştık; Osmanlı döneminde de karşılaştık, Cumhuriyet döneminde de karşılaştık ve karşılaşıyoruz... Güneydoğu, doğu bölgesinde de artık bölücü terör olayları, dünün bugünün olayları değildir; bir hayli eskiye dayanmaktadır... Şimdi bölücü terör iyice azmış, silahlanmış, teşkilatlanmış ve hedefine varmak için kısıyıcı şekilde hareket etmektedir... Bunu sadece bir iç mesele olarak görmemek icap etmektedir. Karşı karşıya bulunduğumuz bu terör olayları, Kıbrıs meselesiyle, Ege meselesiyle, Balkanlar meselesiyle, Kafkasya meselesiyle, dış meselelerle sıkı sıkıya ilgilidir. Arkasında dış güçler vardır ve sebep siyasidir. Türk milletine karşı adı konulmamış, ilan edilmemiş bir savaş açılmıştır öyle ki, Türkiye iç boğuşmalara sürüklensin, anarşi ve terör her tarafa yayılsın, Türk milleti, Türk devleti başını kaşıyamaz duruma gelsin... Bundan yedi sekiz yıl önce Yunan Generallerinin 'Siz Türkiye'yi, Türk milletini çok güçlü sanmayın, çok kuvvetli sanmayın, Türkiye tek bir milletten ibaret değildir; bunlar bölünmüşlerdir, aralarında ayrılıklar vardır' şeklinde yabancı gazetelerde yazılmış yazıları vardır.¹¹ 90'lı yılların Türkiye'nin Kafkasya-Türkistan ve genel anlamda Avrasya sahasına yansıtmasının önünde bir engel oluşturmak üzere terörizmin vasıtalı bir savaş unsuru olarak kullanıldığı bugün çok sayıda uzmanın mutabakatıyla ifade edilmektedir.

Devletlerin dış politika planlamalarında ve bu planların hayata geçirilmesinde gerek zamanın doğru ve yerinde kullanılması gerekse kaynakların hedefe yöneltmesi bakımından öncelikler sıralamasının esas olması gerekir. Türkeş, *Temel Görüşler* kitabında bu hususa şu biçimde temas eder: "Millî hedeflerin başında birinci olarak o memleketin bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün korunması gelir... Bundan sonra daha büyük siyasî, askerî, iktisadî menfaatler temini için gerekli faaliyetlerin ayarlanması, düzenlenmesi gelir.¹² Millî menfaatlere göre bir devletin siyaseti iki ayrı faaliyet hâlinde yürütülür. Bunlardan birisi ana siyasetidir. Diğeri ise günlük siyasettir. Ana siyaset millî hedeflerini gösteren, uzun vadeli bir plândır. Uzun vadeli. Üç günlük, iki haftalık, üç aylık, altı aylık, beş yıllık değil; en az 50 yıl, 100 yıl, 200 yıl uzun vadeli... Deveküşu gibi başını kuma

¹¹ Rasim Koç, *Meclisteki Türkeş*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2007, s.301-303.

¹² Türkeş, *Temel Görüşler*, s.270.

sokup yarısını hiç hesaplamadan bir siyaset yürütmeye kalkan devletler birdenbire çok sürprizlerle karşı karşıya gelirler ve çok şeyler kaybederler. Demek ki ana siyaset millî hedefleri gösteren uzun vadeli bir plândır ve o açığa vurulmaz. Ana siyasetin gizli tutulması, açığa vurulmaması ve nesillere devredilerek yürütülmesi gerekir. Günlük siyaset ise; ana siyasetin gerçekleştirilmesi için, içinde bulunulan şartlara göre plânlı bir şekilde yürütülen faaliyetlerdir.”¹³ Türkeş, ana siyasetin hedeflerinin gizli tutulmasına örnek olarak Balkan Savaşları’nda Yunanistan, Sırbistan, Bulgaristan ve Karadağ’ın Osmanlı’ya karşı mücadele için birbirlerine karşı husumetlerini bir süreliğine ikinci planda tutmuş olmalarını vermektedir. Buradan hareketle; ana siyaset-günlük siyaset tasnifinin dış politika teşekkülünde bir tür öncelikler sıralaması olduğu çıkarımını yapmak da mümkündür. Türkeş, bu tasnifini, ülkücü gençlere hitabında da dile getirmiş ve bir dış politika ilkesi olarak tespit etmiştir.¹⁴

Merhum Alparslan Türkeş, 1965, 1967 ve 1969 yıllarında TBMM’de milletvekili olarak yaptığı konuşmalarda, Türk dış politikasının temel sorunlarından olan ancak Türkiye’de yeterince ilgi görmeyen Kıbrıs olaylarına çok geniş kapsamlı açıklamalar getirmiştir. Dönemin iki kutupluluk özelliğinden kaynaklanan çekingenliğin yersizliğine işaret ederek Makarios’un Londra ve Zürih Antlaşmaları’ndan doğan hakları ve statüyü defaâtle ihlâl etmesinin Türkiye’nin müdahalesine meşrû bir gerekçe oluşturduğuna işaret etmiştir. Onun bu konuşmaları sırasında meclisten kendisine yönelik sataşmaların olması ve onlara da sabırla cevap vermesi son derece ilginçtir.¹⁵ Dikkat edilirse 5-6 yıl sonra Türkiye’nin adaya müdahale dışında seçeneği kalmayacak ve o noktada bir mutabakat oluşacaktır.

1991 Genel Seçimleri’nde Refah Partisi ve İslahatçı Demokrasi Partisi ile ittifak yaparak TBMM’ye 19. Dönem Yozgat milletvekili olarak girdiğinde, Sovyetler Birliği’nin dağılma süreci devam ediyor, eski Sovyet coğrafyasında, bilhassa Kafkasya ve Balkanlar’da savaşların, müdahalelerin ve insanî felaketlerin olduğu bir devir tecrübe ediliyordu. Alparslan Türkeş, 19. Dönem Milletvekilliği

¹³ Türkeş, *Temel Görüşler*, s.272-273.

¹⁴ “Günlük Politika Ana Politikayı Unutturamaz”, 18 Mayıs 1974, Ankara’da düzenlenen Gençlik Konferansında yaptığı konuşma, Metin Turhan, *Başbuğ Türkeş: Türklük-İslâmiyet-Bölücülük ve Diğer Konular Hakkında Konuşma, Mülâkat ve Sözleri*, Kripto Yay., Ankara, 2017, s.219.

¹⁵ Bkz. 29.12.1965 tarihli 30. Birleşim, 4.12.1967 tarihli 12. Birleşim, 23.1.1969 tarihli 35. Birleşim için: Koç, *Meclisteki Türkeş*, s.51-123.

boyunca Meclis Genel Kurulu'na her hitabında dönemin dış politika olaylarına yakın ilgi göstermiş, Türk dış politikası karar alıcılarını, milletvekillerini, Türk kamuoyunu ve dünya kamuoyunu her vesile ile uyarmıştır. Bu kapsamda, 12.12.1991 tarihinde 15. Birleşimde, bizzat, "Türkiye Cumhuriyeti devletinin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ndeki Türk Cumhuriyetleri ve muhtar bölgeleri ile ilişkileri konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin tavrı arz etmiş ve konuyla ilgili söz aldığı anda, "Sovyetler'deki Türk Cumhuriyetleri ve muhtar bölgelerdeki Türk yönetimleri konusu bugüne kadar Türkiye'nin dış politikasında hiç yer almamıştır." ifadeleriyle konuşmasına başlamıştır. Bu konuşma tarihî bir konuşmadır. Türkes burada bir yakın dönem Türk dış politikası tahlili yapmakta ve bölgeye yönelik politikanın o vakte kadar Sovyetler Birliği'ne göre ayarlanmış olduğunu ancak gelişmelerin Türkiye'nin önüne burada yeni ortaya çıkmakta olan devletleri tanımak veya tanımamak, burada olan bitene münasebet göstermek gibi bir sorumluluk getirdiğini beyan etmektedir. Türkiye dışındaki Türklere ilişkin Türkiye'de korkulu ve zararlı bir konu olarak görüldüğünü eleştirmiştir. Konuşmasında karar alıcıları gerçek durumla yüzleştirme yanında birikime dayalı durum tespiti ve özgüven/motivasyon artırma unsuru bulunmaktadır. Türkes, BM'nin istatistiklerinde Türkçe'nin en çok konuşulan diller içinde beşinci sırada yer almakta olduğunu, Türk milletinin yeryüzündeki en kalabalık milletlerden olduğunu ve 200 milyon Türk bulunduğunu özellikle dikkate sunmaktadır. Sovyetlerle ve onların elçilik mensuplarıyla yaptığı görüşmelerden yola çıkarak Sovyetler Birliği'nde Türk Cumhuriyetlerinin haklarını ve bağımsızlıklarını tanımaya yönelik bir eğilim gözlemlediğini beyan eder.¹⁶ Tarih 12 Aralık'tır ve bundan sadece iki hafta sonra Sovyetler Birliği resmî olarak dağılacaktır.

Türk Dünyasının Bilge Başbuğu ve Türk siyasal hayatının 20 yüzyıldaki en önemli liderlerinden biri olan Alparslan Türkes, 4 Nisan 1997 tarihinde ebediyete intikal etmiştir. MHP liderliğine ise çeşitli zamanlarda Genel Sekreterlik, Genel Başkan Yardımcılığı, Merkez Yürütme Kurulu Üyeliği, Merkez Karar Kurulu Üyeliği, Genel Başkan Baş-Danışmanlığı görevlerinde bulunan Devlet Bahçeli, 6 Temmuz 1997 tarihli 5'nci Olağanüstü Kongre sonrasında gelmiştir.

Devlet Bahçeli'nin siyaset anlayışında dış politika hayatı bir önemi haiz olmuştur. Kendisiyle neredeyse özdeşleşen "Önce ülkem ve milletim sonra partim ve ben" sözü düşünüldüğünde Türkiye'nin

¹⁶ Koç, *Meclisteki Türkes*, s.242.

dünya devletler ailesindeki, Türk milletinin dünya milletler âlemindeki yeri ve durumunun her şeyin önünde tutulduğunun kastedildiği açıktır. 1997'den beri Türk siyasal hayatında çok kritik dönemlerde aldığı cesur kararları Türk dış politikasından ayrı görmek eksik bir yaklaşım olacaktır.

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Genel Başkanlık makamına gelişinden sonra dış politikayı ilgilendiren iki çok önemli ve tamamen kendisine özgü sembol hedef tanımlaması mevcuttur. Birbiriyle bağlantılı bu iki sembolden biri 2023, diğeri ise "Lider Ülke Türkiye" Hedefi'dir. "Lider ülke" kamuoyunun geniş kesimlerine yönelik olarak, merhum Alparslan Türkeş'in vefatının ikinci yıldönümünde Devlet Bahçeli tarafından telaffuz edilmiştir.¹⁷ 1 Mayıs 1999 tarihli bir açıklamasında ise Devlet Bahçeli, MHP'nin değişip değişmediğine ilişkin yorumlara yönelik açıklamasında "dünyada etkin ve saygın bir ülke olma hedefimiz değişmemiştir." demek suretiyle yine, MHP açısından Türk Dış Politikasının önemine ve "Lider Türkiye" idealine işaret etmiştir.¹⁸

Devlet Bahçeli'nin dış politika anlayışı, medya ve kamuoyunun önemli kesiminin MHP ve ülkücü hareketi büründürdüğü öncelikli karakter olan "hamaset" ve "heyecan"dan ziyade rasyonel, soğukkanlı ve şüpheli bir nitelik taşır. Devlet Bahçeli'ye göre, uluslararası ilişkiler, duyarsız çevrelerin kamuoyuna pompala-dıkları havanın aksine, aşırı iyimserlik veya kötümserliklerin alanı değildir. Bir müzakere sürecinde olumlu ya da olumsuz görüşlerin abartılı bir şekilde ele alınması ve dile getirilmesi, zaftan başka hiçbir sonuç doğurmayacaktır. Hem Türk Milleti'nin ve bütün insanlığın yaşadığı deneyimleri, hem de çağın dinamiklerini ve uluslararası strateji koordinatlarını birlikte göz önüne almayan her tür projecilik bir "hayalcilik" olmaktan öteye gidemeyecektir. Dolayısıyla, Türkiye'nin gelişme dinamizmine destek değil, köstek olacaktır.¹⁹

18 Nisan 1999 tarihinde yapılan genel seçimler sonrasında kurulan 57. Hükümetin kuruluşunu değerlendirirken de Bahçeli'nin, MHP'nin üç önemli temel bakış açısının ilki olarak dış politikayı, ikincisi olarak

¹⁷ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 4 Nisan 1999 tarihli Başbuğ Alparslan Türkeş'i Anma Konuşması," http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/971/index.html

¹⁸ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 1 Mayıs 1999 tarihindeki MKK, MYK ve Milletvekilleri Toplantısı Konuşması," http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/962/index.html

¹⁹ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 5 Mart 2002 tarihli basın açıklaması," http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/223/index.html

ekonomiyi üçüncüsü olarak da siyasal tercihler ve toplumsal beklentileri sıraladığını görmekteyiz. Genel Başkan düzeyinde ifade edilen ve birinci sırada takdim edilen dış politika hususunda, “Avrasya jeo-politiğinin artan önemi ve özellikle Türkiye'nin etrafında yaşanan sıcak gelişmeler” ortaya konmuştur.²⁰

2002 tarihinde ABD Kongresi için hazırlanmış ve Carol Migdalovitz imzasını taşıyan bir raporda, Türkiye'deki 57. Hükümet için şu ifadeler kullanılmaktaydı: “Hükümetin zorlu iş yükü, ideolojik olarak uyumsuz olan koalisyon ortakları arasındaki keskin farkları açığa çıkarmıştır. DSP geleneksel olarak devletçi ama -artık büyük ihtimalle öyle olmayacak- fakat milliyetçi. MHP is sağda bir parti ve cansiperane milliyetçi, ANAP merkezci, piyasacı ve yolsuzlukla ünlenmiş. Bahçeli ve Yılmaz AB'ye katılıma ilişkin değişiklikler konusunda taban tabana zıtlar. Bahçeli sürecin milli egemenliğe etkileri konusunda şüphelere sahipken Yılmaz hızlı adımlar atılmasını istiyor.” Yöneticilere dönük bir bilgilendirme notu niteliğinde olan bu Amerikan raporunda gerçekler oldukça kısa ve öz anlatılmaya çalışılmış olsa gerek.

Devlet Bahçeli'ye göre dış politikanın bazı temel değişmezleri vardır. Yalnızca “kendi eksikleri üzerine kaygılanmaya”, sürekli “savunma” halinde olmaya dayalı bir dış politika anlayışı olamaz. Yine dış politika, sürekli olarak başka dış politika aktörlerine etkinlik sağlayacak bir zemin üzerinde gerçekleştirilemez. Devlet ciddiyeti ve millî çıkarların korunması dış politikanın temel önceliklerinden biridir. Herkesin anlaması gereken ilk husus, yalnızca “hesap verme” ve “savunma” pozisyonuyla dış politika yapılamayacağıdır; bunun önüne geçmenin temel yolu da millî ilgi ve etki alanlarına herhangi bir sınır koymamaktır. Bu alanların sınırlarını daraltmak orta ve uzun vadeli dış politika stratejileri ve hedefleri belirlemeyi kolaylaştırmaz, tam aksine zorlaştırır, Türkiye'nin önüne gelen fırsatları, etkili stratejik kozları gereği gibi değerlendirmesini imkânsız hale getirir.²¹

MHP, Devlet Bahçeli liderliğinde; 21. yüzyılın yeni bir barbarlık çağı değil, bir insanlık çağı olması gerektiğine defaâtle işaret ederken bu barbarlık çağı riskini de, gelir dağılımındaki eşitsizlikler, fırsat eşitsizlikleri, terör olayları, küresel nitelik arz eden çevre ve sağlık

²⁰ “MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 8 Haziran 1999 tarihli TBMM Grup Konuşması” http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/972/index.html

²¹ “MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 16 Nisan 2002 tarihli TBMM Grup Konuşması,” http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/233/index.html

sorunları gibi hususlarla izah etmektedir.²² Bahçeli'ye göre hiçbir siyasi iktidar, görevde bulunma süresi ne olursa olsun dış politika alanında, özellikle de milli hassasiyetlerimiz ve milli davalarımız konusunda yanlış yapma lüksüne sahip değildir. Yine, hiç kimsenin, dış politikanın iç siyasette parti çıkarları için kullanılması ya da siyasi kan davalarına kurban edilmesi hakkı ve imtiyazı yoktur.²³

Son yıllarda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Dünya Beşten Büyüktür" sözü ile sorguladığı ve sorgulanmasını arzu ettiği, kurulu BM düzenindeki mevcut adaletsizlikler de Devlet Bahçeli tarafından yıllar önce ifade edilmiş bir hususa işaret eder. Zira Birleşmiş Milletler'in ruhunda, yapısında ve işleyişinde değişiklik arzusu Devlet Bahçeli tarafından 2006 yılında izhar edilmiştir. MHP Ankara İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada "Birleşmiş Milletler bir küresel kurum niteliğini kaybetmiş, barış ve güvenlik konusunda yetersiz kalmış, Amerika'nın güdümünde bir güvenlik konseyiyle sözde dünyaya barış kararları çıkartmaktadır. Birleşmiş Milletler küresel kurum olma niteliğini kaybetmiştir. Barışa ve güvenliğe yetememektedir. Ya Birleşmiş Milletler bu özelliklerine sahip olmalıdır, ya da yerini, konumunu silip, 21. Yüzyılın gerçekleri doğrultusunda dünya milletleri, yeni bir kurum liderliğinde oluşmalıdır. Başka bir milletin güdümünde, dünya barışının geleceğini düşünmemelidir." diyen Bahçeli küresel politik duruma ilişkin önemli bir tespit ve eleştiri yapmaktadır.²⁴

Kurulu BM düzeni için getirdiği eleştirilerinin 2003 yılında da Irak Savaşı tartışmaları vesilesiyle ifade edildiğini görüyoruz. Irak'a 2003'teki ikinci müdahale, hatırlanacağı üzere, uluslararası hukuk, kitle imha silahları, meşruiyet gibi kritik başlıkların tartışıldığı bir evre olmuştu. Hatta, gerek ABD içinde gerekse ABD'nin müttefikleri, bilhassa Fransa-Almanya ikilisi ile bazı diğer AB devletleri arasında ciddi bir fikir ayrılığına neden olmuştu. İşte bu ortam içerisinde ABD'nin Irak müdahalesi sürerken ve henüz işgal suç ve fiilinin bütün iltihabı ortaya dökülmemişken, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, dünyaya şu sözlerle çok açık bir mesaj vermiştir. "Unutmamak gerekir

²² "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 19 Mayıs 2002 tarihinde Avusturya Türk Federasyonu'nun düzenlediği Kurultayda Yaptığı Konuşma," http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/239/index.html

²³ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin MYK Toplantısında Yaptığı Konuşma," 4 Ocak 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/175/index.html

²⁴ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin MHP Ankara İl Kongresinde Yapmış Oldukları Konuşma 16 Temmuz 2006", http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/83/index.html

ki, gelişmiş ülkelerin ve büyük devletlerin kuralları belirlediği, diğer devlet ve milletlerin söz hakkının bulunmadığı bir "küreselleşme modeli"nin başarı şansı yoktur. Taktik zaferlerin ve izafi zenginleşme teşebbüslerinin cazibesi, insanlığın ortak değer ve çıkarlarını göz ardı ettirmemelidir. Bugün, "savaş koalisyonu"nu oluşturan ülkeler başta olmak üzere, bütün insanlığın öncelikli görevi, bir yandan Irak halkının yaralarının süratle sarılması, diğer yandan da Ortadoğu'nun yeni çatışma ve kamplaşmalara sahne olmamasıdır. Bu çerçevede, Irak'ta yaşanan kargaşa ve kaos ortamına bir an önce son verilmelidir."²⁵

Küreselleşme Tartışmaları ve MHP Liderliğinin Duruşu

Genel Başkan seçilmesinin üzerinden kısa bir süre geçmişken koalisyon hükümetinde Başbakan Yardımcılığı görevine gelen Devlet Bahçeli, kronikleşmiş ekonomik ve sosyal sorunların çözümü sorumluluğunu paylaşmıştır. İlgili dönem 20. Yüzyılın son yılıyla başlar ve bu, Türkiye'yi 21. Yüzyıla sokan hükümetin sorumluluğunu paylaşmak anlamına gelir. 1990'ların sonu ve 2000'li yılların başı dünyanın neresine giderseniz gidin sosyal bilimler sahasının herhangi bir bilim dalındaki makalenin "küreselleşme" sözcük ya da paragrafıyla başlatıldığı yıllardır. Hakim paradigma, küreselleşmeyi bir mukadder sonuç, siyaseti de onun -mevcut olduğu farzedilen- kurallar dizisiyle yürüme zorunda olan bir iş gibi algılamaktadır. Bu anlayış, sınırların buharlaştığını iddia etmiş, ulus devletlerin tezyifini hatta tasfiyesini bile kendince ilan etmiş, bölgesel ekonomik entegrasyonlar ve çok uluslu şirketlerin politik hâkimiyetinin kabulünün sadece faydalı değil zorunlu olduğu tezini temel almıştır.

İşte böyle bir iç ve dış siyasal atmosferde, MHP lideri Devlet Bahçeli bir taraftan ülke yönetimi sorumluluğunu icra ederken bir taraftan da küreselleşmeye ilişkin tartışmaları daha soğukkanlı ele almaya ve anlatmaya gayret etmiştir. Onun şu sözlerinin, bu konuda yeterince açık olduğu görülecektir: "Objektif olmayı bir türlü başaramayan bazı kalem sahiplerinin, son dönemde yaşanan ekonomik sıkıntıları bahane ederek, MHP'nin bu süreçteki konumunun üzerine eleştiriler geliştirdiklerini üzülmekteyiz. Küreselleşmeyi doğru okuyamayan, küreselleşme ile birlikte millî ve yerli olan ne varsa terk edileceğini zanneden bu kişiler, ne yazık ki bu ülkenin ve dünyanın gerçeklerini anlamamakta direnmektedirler. Şu gerçek unutulmamalıdır ki, küre-

²⁵ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 12 Nisan 2003 tarihinde Avrupa Türk Federasyonu Kurultayında Yaptığı Konuşma", http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/190/index.html

Yine, daha sonra yaygınlaşacak küreselleşme sorgulamasının ilk işaret fişeklerinden birini çıkararak şu sözleri henüz 2001 yılında ifade etmiştir: “Küresel kutuplaşma ihtimalinin en bariz göstergesi, geçtiğimiz günlerde Davos'ta yapılan geleneksel “Dünya Ekonomik Forumu” ile aynı tarihlerde Brezilya'nın Porto Alegre şehrinde düzenlenen “Dünya Sosyal Forumu” olmuştur. Çok ciddi boyutlarda toplumsal ve siyasi karşılıkları olmasa da bu iki platformun sembolik önemi büyüktür. Sonuçta ortaya, küreselleşmenin kaçınılmaz bir süreç olduğu, ancak etkileri giderek gözle görülür hale gelen yeni eşitsizliklere ve adaletsizliklere yol açtığı şeklinde müşterek bir kanaat çıkmıştır. Bizim Türkiye olarak buradan çıkarmamız gereken genel sonuç ise, küreselleşme sürecinin labirentlerinde kaybolmamak için yeni çağın temel dinamiklerini iyi kavramak ve sosyal yıkımlara yol açmasını engellemektir. Bunun için de, yeni bir uluslararası sorumluluk bilincinin ve çabasının gelişmesine katkı sağlamak elzem olmaktadır.³⁰

Bahçeli, Hollanda'da yaptığı bir konuşmada ise küresel adaletsizlik üzerine şu ifadeleri kullanmıştır: “Dünya gelir dağılımındaki ürkütücü dengesizlik, yeryüzünün önemli bir bölümünde gelişmiş ülkelere karşı antipati ve hatta bazen nefret beslenmesine sebep olmaktadır. En başta, dünyanın kalkınmış ülkelerinin elele verip küresel adaletsizliği giderici çareler bulması, insanlığın geleceği açısından elzem gözükmektedir. Çünkü, insanlığın; daha çok bilgiye daha çabuk eriştiği ve tükettiği, teknolojik imkânlardan daha çok yararlandığı ve eski zamanlara nispetle daha rahat bir hayat sürdüğü bu süreçte, yeterince mutlu ve huzurlu olduğunu söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Bugün insanlığın geldiği noktada, gelişmiş batı ülkeleri başta olmak

arasında imzalanan özel bir anlaşma sonrasında iki taraf arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların giderilmesi amacıyla oluşturulacak bir uluslararası hakemlik müessesesi olduğunu, tahkimin kabulüyle iç hukukumuzun tamamen dışlanacağı yönündeki görüş yanlıştır. Uluslararası tahkim bugün, birkaç istisna hariç, Birleşmiş Milletlere üye bütün ülkelerde bir yöntem olarak kabul edilmiş olduğunu” beyan etmiştir. “MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 3 Ağustos 1999 tarihli TBMM Grup konuşması,” http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/966/index.html

³⁰ “MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 13 Şubat 2001 tarihli TBMM Grup konuşması,” http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/270/index.html

üzere, küresel sorunlara ve açmazlara yeni bir anlayış ve yaklaşımla eğilme mecburiyeti vardır.³¹

Avrupa Türk Federasyonu'nda yaptığı bir konuşmasında; Batı medeniyetinin bugün ulaştığı gelişme çizgisinin, beşerî dayanışmaya ve ahlâkî normlara duyulan ihtiyacı ortadan kaldırmamış, bilâkis arttırmış olduğunu, 2003 Irak Savaşı karşısında ortaya konan ikiyüzlü tavırların bunu açıkça göstermiş olduğunu belirtip insanlığın ortak değerleri ve geleceğinin, yeni paylaşım kavgalarına kurban edilmemesi gerektiğini beyan etmiştir.³²

MHP, 21. yüzyıla girerken küresel siyasette hâkim söylemler olan demokrasi, insan hakları ve karşılıklı bağımlılık olgularının cihanşümûl birer ilke veya büyük güçlerin samimiyetle uyguladıkları/uygulanmasını arzu ettikleri ilkeler bütünü olduğu, dolayısıyla yakın gelecekte bu akışın aksine olan çatışmaların ortadan kalkacağı kanaatinde olmamıştır. Bunun yerine, bir taraftan bu olguların önemine ve geçerliliğine işaret etmiş ancak diğer taraftan da, uluslararası ilişkilerin temel dinamiğini oluşturan çıkar çatışmaları ve ittifaklarının da önemini korumakta olduğunu, bu yapının ortadan kalkacağına dair ciddi bir veri bulunmadığını tespit etmiştir.³³

57. Hükümette MHP ve Avrupa Birliği Cenderesi

Avrupa Birliği ile ilgili hususları sadece dış politikası konuları olarak görmek, Birliğin yapısı ve Türkiye-AB ilişkilerinin gerek kurumsal gerekse siyasal boyutları nedeniyle eksik olur. Zira AB ile ilgili konular Türkiye'de ekonomiden kültüre muhtelif alanları ilgilendiren konular olmuştur. Bu itibarla siyasal partilerin de bu konulara ilişkin kendilerini konumlandırmaları ve bakış açılarını milletle paylaşmaları beklenmiştir. MHP temelinde Türk milletinin birliği ve beraberliği, Türk Dünyasının birliği ve beraberliği, Türk milletinin bu istikamette yücelmesi fikirleri olan bir siyasi hareketin hülâsa milliyetçi-ülkücü hareketin partisidir. Bu itibarla AB tam üyeliği MHP'nin öncelikli gündem maddesi ve/veya vazgeçilmezi olmamıştır. Bununla birlikte, AB tam üyeliği perspektifinin devletin dış politika, güvenlik ve

³¹ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Hollanda Türk Federasyonu 4. Büyük Kurultayında Yaptığı Konuşma," 5 Ocak 2002, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/214/index.html

³² "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 12 Nisan 2003 tarihinde Avrupa Türk Federasyonu Kurultayında Yaptığı Konuşma," http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/190/index.html

³³ "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 23 Kasım 1999 tarihli TBMM Grup konuşması," http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/977/index.html

ekonomi kurumlarının genel sayılabilecek bir konsensüsü ile adeta bir “devlet politikası”na dönüştürülmesi, tüm siyasal partileri ve tüm toplum kesimlerini etkileyen bir olgudur. MHP, tam üyelik süreci ve perspektifinin içeriden ve dışarıdan yönlendirilmesine, Türkiye’ye zarar verici gelişmelerin bu anaför içinde kabul ettirilmesi ve uygulanmasına ilişkin endişelerle, özellikle hükümet sorumluluğu taşıdığı dönemde AB politikasında “temkinli bir pozitif tutum” içinde görülebilir.

Ancak özellikle 2003 yılından itibaren AB’nin Türkiye’ye ilişkin yaklaşımında bilhassa Kıbrıs Sorunu, azınlıklar, yerel diller, yerel yönetimler gibi hususların Türkiye’nin bir tür “siyasal dönüştürülme” vasıtasına çevrilmesi MHP’nin millet adına haklı refleksi ortaya koymasını, konuyu bir gölge kabine gibi takip etmesini beraberinde getirmiştir. Geriye dönüp bakıldığında bu açıdan MHP’nin bilhassa 2004-2010 arasındaki dönemde siyasal sahada neredeyse tek eleştirel ses olduğunu hatta konuyu ciddiyetle izleyen tek merkez olduğunu belirtebiliriz. 2004-2010 arası dönem Avrupa açısından da Türkiye-AB ilişkileri açısından da çok çalkantılı ve bir takım adımların gelişigüzel atıldığı bir dönemdir. Bu gelişmeler olurken ve bu adımlar atılırken bir yandan da Türkiye’de olmayan kimlik tartışmaları, “Türkiyelilik” gibi garip tanımlama gayretleri, Avrupa’da İslam ve Türklüğe karşı yoğunlaşan bir hakaret ve saldırı furyası, Türk devletinin kurumlarına yönelik kapsamlı kumpas davaları siyaset sahnesine eşlik etmiştir. MHP bu tartışmalara ve konulara ilişkin konumunu ve duruşunu en ufak bir sapma olmaksızın sürdürmüş, gerekli her noktada tepkisini ortaya koymuştur.³⁴

Her ne kadar kurumsal ilişkiler 1963 Ankara Antlaşması’na gitse de, Türk siyasal hayatında ve Türk dış politikasında AB üyeliği meselesinin esaslı bir konu başlığı olması 1996 yılındaki Gümrük Birliği kararıyla olmuştur. Bunun ardından 1997 Lüksemburg Zirvesi’nde Türkiye’nin üye adaylığının reddedilmesi ve dönemin Türk hükümetinin buna sert tepki göstermesi önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ancak 1999

³⁴ Sayısız örneklerden olarak Bkz. Şemdinli olayları bahane edilerek kurumlara ve devlet organlarına yönelik başlatılan kara propaganda ve kampanyaya ilişkin hususlar içeren MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin, Ülkemizdeki Son Siyasi Ve Sosyal Gelişmeleri Değerlendirdiği Yazılı Basın Açıklaması, 19 Mart 2006, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/99/index.html; 2006 Nevruzundaki tahrik ve kalkışma provaları ile ilgili hususlar yanında “Türkiyelilik” tartışması için Devlet Bahçeli’nin Ülkemizde Son Günlerde Hız Kazanan Tahrikler ve Kitlesele Eylemler Hakkında Yapmış Oldukları Yazılı Basın Açıklaması http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/97/index.html

yılındaki Helsinki Zirvesi ile tam üye adaylığı tescil edilen Türkiye’de neredeyse artık her konu AB bağlamında değerlendirilir hale gelmiş, tam üyelik yakın zamanda gerçekleşmesi mukadder bir olguymuş gibi takdim edilmiştir. Böylelikle, 2000’li yıllara girerken siyaset, akademi ve medya dünyasında; AB veya AB’ye tam üyelik süreci aleyhine olabilecek hatta aleyhte olmasa dahi soru işareti oluşturabilecek her söze ve yoruma karşı büyük bir hücum olduğu görülmüştür.

MHP, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine özellikle 1990’lı yıllardan itibaren daha ılımlı bir perspektifle bakmaya başlamıştır. Ancak, hem tam üyelik sürecindeki yükümlülükler ve beklentiler, hem de nihai olarak AB üyesi olunması durumunda oluşabilecek sakıncalar konusunda uyanık ve dikkatli bir tutumu hep sürdürmüştür.

MHP hükümet ortağı olduğu dönemde, AB konusunu sık sık çeşitli kurullarında, birimlerinde ele almış, konu partinin çok sayıda metnine, Genel Başkan’ın pek çok konuşmasına da başlık olarak dâhil olmuştur. MHP’nin bu dönemde AB’ye yaklaşımında şu hususlar dikkat çekmektedir:

Türkiye’nin AB’ye üyeliğini prensip olarak reddetmemektedir.

Türkiye’de AB tam üyeliğinin giderek bir devlet politikası haline geldiğine dikkat çekmektedir.

AB’ye üyeliğin son tahlilde AB’nin elinde ve yetkisinde olan bir husus olduğunu dolayısıyla her şeyi buna endekslemenin önemli riskleri barındırdığını değerlendirmektedir.

Tam üyelik sürecinde Türkiye’den beklenen uyum asaları vb. düzenlemelere temkinli yaklaşmıştır.

AB’nin terör örgütleri ve faaliyetleriyle ilgili yaklaşımını ve Türkiye’nin terörle mücadelesine ilişkin yaklaşımını açıkça reddetmiş ve AB tarafının bu konuda empati yapmasını sağlamaya çalışmıştır.

AB ile ilişkilerde, Türkiye’nin AB’den bir takım kazanılmış hak ve imkânları bulunduğunu ve bunların ülke menfaati yönünde takipçisi olunması gerektiğini ortaya koymuştur. Türkiye’nin AB üyeliğinin her hangi bir başka devletin AB üyeliği gibi olmadığını/olamayacağını ve bu gerçeği AB tarafının da iyi bildiğini vurgulamıştır.³⁵

³⁵ Bu konuda Bkz. Dr. Devlet Bahçeli, “Türkiye-AB İlişkilerinde Hayal ve Gerçek”, Türkiye ve Siyaset Dergisi S.9-10, Temmuz-Ekim 2002, s.5-12. Dr. Esat Öz, “Türkiye’nin AB Üyeliği, Perspektif Zaafı ve Tartışma Ahlakı”, Türkiye ve Siyaset Dergisi S.9-10, Temmuz-Ekim 2002, s.13-18. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin 5 Kasım 2000 tarihli 6. Olağan Büyük Kongre Konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/322/index.html, Dr. Devlet Bahçeli, “Türkiye-AB

Avrupa Birliği'nin 1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye adaylık statüsü verilmesini prensipte olumlu bir adım olarak gören ve yorumlayan MHP, bununla birlikte, tam üyelik sürecinin Türkiye'nin egemenliğini gölgeleyecek ve bütünlüğünü olumsuz etkileyecek taleplerin habercisi olacağını görmüş ve kararın hemen ardından şu tarihi uyarıları Genel Başkan düzeyinde yapmıştır: “Bu noktada, bir hususun altını daha çizmek istiyorum. Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak kabul edilmişimiz, bir lütuf değildir. Adaylık statüsü, her şeyden önce başlangıçta imzalanan anlaşmalardan kaynaklanan bir hakka dayanmaktadır. İkinci olarak, Türkiye'nin Soğuk Savaş döneminin hemen ardından küçümsenen jeopolitik ve jeoekonomik önemini yeniden keşfedilmeye başlanmasıdır. Ülkemizin Avrasya coğrafyasında anahtar bir konuma sahip olması; Kafkaslarda, Balkanlarda ve Ortadoğu'da arzulanan istikrar için Türkiye'ye ihtiyaç duyulması, Avrupa Birliği'nin yeni yaklaşımında belirleyici olmuştur.”³⁶

MHP, Bazı Avrupa Birliği yöneticilerinin Türkiye'ye yaklaşımlarında ve demokratikleşme meselesini takdim edişlerinde, dostluk ve işbirliği havasının yerine, ikircikli ve önyargılı bir anlayışın görüldüğünü tespit etmiş ve bunun Türkiye'de milletin meseleye bakışını etkilediğine dikkat çekmiştir. Bizzat Genel Başkan Devlet Bahçeli, demokratikleşmenin etnik kimliklerin tanınması sorunuyla özdeşleştirilmesinin AB'ye hâkim bu önyargının çarpık bir örneği olduğunu MHP'nin, mezhep ve etnik farklılıkları siyasi ve toplumsal rekabetin, bir sonraki aşamada ayrışmanın konusu haline getirecek siyaset yaklaşımlarını ve projelerini reddettiğini” ifade etmiştir.³⁷

Türk insanının ortak düşüncesi ve beklentisinin de tıpkı Bahçeli'nin belirttiği gibi, kendisine tarihi ön yargılarla ya da fiili ön şartlar öne sürülerek yaklaşılmaması olduğu yakın tarihimizde çeşitli örneklerle ve kamuoyu araştırma verileriyle sabittir. Ayrıca Türkiye'nin, uzun yıllardır ayrılıkçı hedefleri olan ve terörü bir yöntem olarak benimsemiş bulunan unsurlarla mücadele etmekte olduğu ortadadır. Devlet Bahçeli tarafından Başbakan Yardımcısı sıfatıyla da; bu mücadelenin kararlılıkla sürdürüleceği ve AB ile ilişkilerin

İlişkilerinde Kırılma Noktaları”, Türkiye ve Siyaset Dergisi S.7, Mart-Nisan 2002, s.5-12 Doç. Dr. Kürşat Eser (MHP Aksaray MV. Türkiye-AB KPK Eş Başkanı) “Kıbrıs Meselesi ve Türkiye-AB İlişkileri”, Türkiye ve Siyaset Dergisi S.7, Mart-Nisan 2002, s.19-23.

³⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 14 Aralık 1999 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/974/index.html

³⁷ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 21 Mart 2000 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/347/index.html

etnik/azınlık hakları basamağında terörün siyasallaştırılmasına doğru sıçratılmasına imkân verilmeyeceği açıklanmıştır.³⁸

MHP, AB ile ilişkiler konusunda Türkiye'nin kazanılmış hakları ve ısrarla engellenen avantajlarına dikkat çekmiş, hatta AB ile ilişkilerde Türkiye'nin dezavantajlı olduğu alanları ve çıktıları da kamuoyu ile paylaşmayı ihmal etmemiştir. Meselâ Genel Başkan Devlet Bahçeli, Hükümet ortağı olduğu dönemde, Gümrük Birliği'nin AB lehine Türkiye aleyhine sonuçları üzerinde durmuş ve şunları beyan etmiştir: "Türkiye'nin yarım asır boyunca şekillenen ilişkilerinin sonucunda bir devlet politikası haline gelen Avrupa Birliği'ne tam üyelik meselesi, inişli çıkışlı bir sürecin ardından yeni bir aşamaya girmiş bulunmaktadır. Bu yeni aşamada, Türkiye 'Ulusal Programını' hazırlamış ve bu doğrultuda ekonomik krizin ağırlığına rağmen önemli adımlar atmaya başlamıştır. Bunun karşılığında Avrupa Birliği yönetimi, her fırsatta yeni engeller ve söylemler geliştirmek için özel bir gayret sarf etmiştir. Türkiye'nin hakkı olan malî yardımların sürekli askıda tutulması bunun en bariz örneklerinden birini oluşturmaktadır. Gayri adil Gümrük Birliği politikası, Türkiye'nin dış ticaret açığının artmasına yol açarken, Avrupa Birliği'nin ise 1995'ten itibaren gözlenen dış ticaret fazlasının önemli bir bölümünü oluşturmaya başlamıştır."³⁹

8 Kasım 2000 tarihinde açıklanan Katılım Ortaklığı Belgesi ile 15 Kasım 2000 tarihinde AB Parlamentosu'nun Türkiye ile ilgili oturumda görüşüp onayladığı rapor nedeniyle de MHP sert eleştiriler getirmiş ve uyarılarda bulunmuştur. MHP bu her iki belgeyi de etnik ayrımcılığı meşrulaştırıcı, önyargılı, ufuksuz ve anlamsız olarak tavsif etmiştir.⁴⁰

MHP, AB'nin 1999 yılında Türkiye ile ilişkilerde estirdiği bahar havasının 2000 yılına gelindiğinde bilinçli biçimde olumsuz yönde getirilmeye başlandığını değerlendirmiştir. 21 Kasım 2000 tarihinde Genel Başkan Devlet Bahçeli'nin MHP'nin yeni Divanının teşekkülü sonrasında yaptığı basın açıklamasında bu hususlar şu sözlerle ifadesini bulacaktır: "Çok değil, bir yıl önce Avrupa Parlamentosu'nun bölücü-yıkıcı örgütün talep ve beklentilerine uygun değişiklik

³⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 2 Haziran 2001 tarihinde Almanya Gezisi'nde yaptığı konuşma http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/289/index.html

³⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 13 Kasım 2001 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/311/index.html

⁴⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 18 Kasım 2000 tarihli MYK Toplantısı Konuşması http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/319/index.html

önergelerini reddettiği bilinmektedir. Son kararlarında ise, bölücü ayrımcı temalar içeren ifadeler Türkiye Raporu'na eklenmiştir. Yine, "Türkiye'nin Avrupa'ya, Avrupa'nın da Türkiye'ye ihtiyacı var" diyen Birlik yöneticilerinin yerine, ülkemize tek taraflı ve kabul edilemez dayatmalarda bulunmaya çalışan bir anlayış hâkim olmaya başlamıştır. Gene, daha dün sözde Ermeni soykırım iddialarını reddeden bir Avrupa Parlamentosu, aniden fikir değiştirerek Türk Milleti'nden ve devletinden hesap sormaya kalkışmıştır. Çok ilginç bir "tesadüf" olarak da, Avrupa Parlamentosu'nun bu yaklaşımı, Birliğe üye ülkelerin parlamentolarında da kabul görür olmuştur. İşte hiçbir şekilde mantıklı bir izahı olmayan sorumsuz ve ön yargılı yaklaşımlardan biri budur. Tabii ki, bu ani ve dikkat çekici değişikliklerin bile altını çizmekten özenle imtina edenlerin varlığı bizim açımızdan daha düşündürücüdür."⁴¹

2000'li yılların başında dış politika gündem maddelerinde birisi de, AB'nin NATO imkân ve kabiliyetinden yararlandırılması çabalarıdır. Temelinde Avrupa Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının inşası ile 1992'ye tarihlenen Petersberg görevlerini icra edecek Acil Müdahale Gücü projesi olan bu mesele, 1999 Helsinki Zirvesi ile yeni bir aşamaya geçmiştir. Bu tarihten sonra, AB-NATO temasları artmış ve aynı zamanda NATO müttefiki olan 11 AB üyesi devlet, Acil Müdahale Gücü'nün gerçekleştireceği operasyonlarda NATO imkânlarının kullanılmasını talep etmişlerdir. Bu da, Türkiye gibi NATO üyesi olup AB üyesi olmayan ülkelerin aleyhine bir durumdur. Sorun, Türkiye'nin karar mekanizmasında yer almadığı bir kuvvete katkıda bulundurulmasıyla ilişkilidir.⁴² Teknik boyutları da olan ve Türk dış politikası açısından kritik önemdeki bu konu MHP'nin dikkatinden kaçmamış ve 2001 Haziran ayında gündeme getirilmiştir. Açıklama şu şekildedir:

"Bir süredir AB yeni bir savunma politikası geliştirmek ve uygulamak istemektedir. Birlik yönetimi, Batı Dünyasının temel güvenlik şemsiyesi ve gücü olan NATO'dan özerk bir Avrupa ordusu oluşturmaya çalışmaktadır. AB'nin siyasi gücünü takviye etmek ve uluslararası etkinliğini arttırmak amacıyla bir "Güvenlik ve Savunma Kimliği" şekillendirilmiş bulunmaktadır. NATO'dan

⁴¹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Yeni Divanın Teşkili sonrası Yaptığı Basın Açıklaması 21 Kasım 2000, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/317/index.html

⁴² Burak Tangör, *Avrupa Birliği Güvenlik ve Savunma Politikasının Gelişimi*, Seçkin Yay, Ankara 2009, s.140-149.

farklı bir hareket kabiliyetine ve vurucu güce kavuşmak isteyen AB yönetimi belirli bir süredir bu yapının karar mekanizmalarını ve uygulama araçlarını geliştirmeye uğraşmaktadır. Tartışmaların temelinde ise, NATO'nun sahip olduğu imkânların bu yeni savunma ve güvenlik kimliği içinde kullanılmak istenmesi yatmaktadır. Bilindiği gibi, Türkiye NATO'nun aktif bir üyesidir, ancak AB'nin halen bir üyesi değildir. Ülkemiz, Birlik üyesi olmadığı için Güvenlik ve Savunma Kimliği bünyesinde de yeri olmadığı görüşü hayata geçirilmek, bunun karşılığında NATO üyesi olarak Avrupa Ordusu'na fiilen destek olmak gerçeğiyle yüz yüze bırakılmak istenmektedir. Avrupa Birliği yönetiminin bu konuda, maalesef yeterince açık, dostane ve adil bir yaklaşım içinde olmadığı görülmektedir. Bu durum da, ülkemize karşı ön yargılı ve çifte standartlı bir politika izlendiği kanaatini pekiştirmektedir. Böyle bir süreçte, Türk toplumunun Birlik yönetiminden duyduğu şüphelerin artacağını gözden uzak tutmamak lazımdır. Son bir-birbuçuk yıldır nispeten istikrarlı ve sağlıklı bir sürece kavuşan Türkiye-AB ilişkilerinin bu şekilde zedelenmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Bunun için de Birlik yönetiminin gerekli özeni göstermesi, hem NATO bünyesinde, hem de Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği çerçevesinde doğabilecek rahatsızlıkların önüne geçmesi önem taşımaktadır. Türkiye'nin tutumunu Avrupa Ordusunun kuruluşunu engelleme çabası olarak takdim etmek ise çok büyük bir yanlış ve haksızlığı ifade etmektedir. Huzurlarınızda bu yönde açıklama yapan Birlik üyesi ülkelerin yöneticilerini daha dikkatli ve gerçekçi olmaya davet ediyorum.”⁴³

28 Şubat 2002'de AB Parlamentosunun kabul ettiği Güney Kafkasya Raporunda “sözde Ermeni soykırımı”nı tanıyan ve Türkiye'nin de tanımamasını isteyen 1987 tarihli kararın hatırlatılması ve Türkiye'ye Ermenistan ile “uzlaşma temeli oluşturma” çağrısı yapılması karşısında, Türkiye'den tek kapsamlı karşı çıkış MHP'den gelmiştir. Genel Başkan, 2 Mart 2002 tarihli grup toplantısında “Avrupa Parlamentosu'nun aldığı bu karar, her şeyden önce ülkemize karşı sahip olunan ön yargılı ve ırkçı yaklaşımın yeni bir tezahürüdür. Bu açıdan da şiddetle kınıyor ve reddediyoruz. Soykırım saplantısı, sadece tarih bilgisi ve bilinci olmayanların bir milletin tarihini nasıl tahrif

⁴³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 9 Haziran 2001 tarihinde Kayseri'de MHP 6. Bölge İstişare Toplantısında Yaptığı Konuşma http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/290/index.html

ettiğine dair çarpıcı bir örnek değildir. Aynı zamanda, Türk Milletine karşı gerçek bakış açılarını yansıtan, Türkiye'nin Avrupa Birliği yoluna sürekli ve çeşit çeşit mayınlar döşendiğini gösteren bir yaklaşımdır." ifadelerini kullanmıştır.⁴⁴

Avrupa'da yükselen yabancı düşmanlığı ve ırkçılık karşısında MHP net bir tutum takınmış, konuyu hem ırkçılığa karşı fikrî pozisyonu hem de Türkiye ve Türk düşmanlığına karşı uyarı zaviyelerinden ele almıştır. Irkçılık ve yabancı düşmanlığının işaretlerini veren görüşler, bu meyanda 2000'li yılların başlarında Samuel Huntington'ın meşhur makalesi sonrasında dalga dalga yayılan medeniyetler arası çatışma tezleri karşısında medeniyetler arasında uzlaşma ve işbirliği arayışlarını sıkça dile getirmekten çekinmemiştir. 11 Eylül saldırıları sonrasında Batı dünyasında özgürlükleri kısıtlayıcı bir takım adımlara da, uluslararası terörle mücadelenin ilkelerine dair çeşitli çevrelerdeki ikircikli tutuma da, İslam'ın şiddet ve terörle anılmasına da karşı çıkan bir MHP vardır.

2002 yılında Fransa'da yapılan parlamento seçimlerinde Le Pen liderliğindeki ırkçı Ulusal Cephe'nin (Front National) yaklaşık %17 civarında oy alıp ikinci parti olmasına ilişkin olarak MHP Genel Başkanı "Fransa'da vukuu bulan yeni siyasi gelişme ve tartışmaların ülkemizde de büyük yankı yapmasının başka bazı sebeplerinden de bahsetmek mümkündür. Birincisi, cumhuriyetin beşiği kabul edilen ve güçlü bir demokrasi geleneği bulunan Fransa'da Avrupa değerleri ile ters düşen bir siyasi partinin başkanlık seçimlerinde ikinci tura kalmış olmasıdır. Bir diğeri, demokrasi ve temel insanî değerlerle barışık olmayan bir siyasi partinin elde ettiği başarının diğer Avrupa ülkelerindeki benzer oluşumları tetikleyici bir işlev görme ihtimalinin bulunmasıdır. Böyle bir durumda, zaten Türkiye karşısında ön yargılı yaklaşımların baskın olduğu Avrupa Birliği nezdinde, üyeliğimizi daha da zorlaştıran bir sonucun doğması kaçınılmaz olacaktır. Üçüncü olarak, demokrasilerin kendilerini koruma refleksiyle birlikte demokratik siyasetin sınırlarının nerede başlayıp bittiği meselesinin gündeme gelmesidir. Avrupa Birliği yönetiminin ve Birliğe üye ülkelerin dünyaya sürekli demokratikleşme öğütleri verdiği ve hatta demokrasi ihraç etme politikaları geliştirdiği bir zamanda kendi iç çelişkilerinin ortaya çıkması dikkat çekici olmuştur." demiş ve kamuoyunda MHP'yi

⁴⁴ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 2 Mart 2002 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/222/index.html

Avrupa'da yaygınlaşan yabancı düşmanı karakterli ağırı sağ hareketlerle özdeş görme alışkanlığını sarsmıştır.⁴⁵

Hülâsa edecek olursak; MHP'nin hükümet ortağı olduğu 1999-2002 döneminde Avrupa Birliği konusu en önemli dış politika gündemini oluşturmuştur diyebiliriz. Bunda, 1999 Helsinki Zirvesi'nde verilen adaylık statüsü ile AB'nin Türkiye'den beklentileri etkili olmuştur. Bu beklentiler Türk siyasal hayatında ondan önce de zaman zaman gündeme gelen bazı tartışma başlıklarını içermekte ancak bu kez MHP çoğu kez tek başına Türkiye'nin milli önceliklerini savunmak ve karşılığında etkili bir negatif propagandaya maruz bırakılmak durumunda kalmaktaydı. Hal böyle olunca, hükümetin birlikteliğini yitirip ömrünü tamamlaması da AB süreci ile ilişkili oldu. Bunun en bariz delili, MHP Genel Başkanı'nın 7 Haziran 2002 tarihinde yapılan liderler zirvesinde yaptığı basın açıklamasıdır. Tarihi bir belge olan bu açıklamanın AB ile ilgili kısmının aşağıda bütünüyle verilmesinin daha anlamlı olacağını düşünmekteyim. Zira bu açıklamada Devlet Bahçeli şu hususları tüm Türkiye ile açık yüreklilikle paylaşmaktadır:

“Zirve toplantısında Avrupa Birliği ile ilişkilerimiz, milli hassasiyetlerimiz ve üyelik sürecimiz hakkında Milliyetçi Hareket Partisinin baştan beri sergilediği tutarlı ve kararlı tutum bütün açıklığıyla bir kez daha dile getirilmiştir. Helsinki zirvesinde adaylık statümüzün kabulü, MHP'nin ortağı olduğu 57. Hükümet döneminde gerçekleştirilmiştir.

Helsinki sonrası dönemde Avrupa Birliğine uyum yönünde çok önemli adımlar atılmıştır. Bu konuda önemli açılımlar içeren Ulusal Program hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Aradan geçen dönem zarfında bu programda yer alan başlıca hedeflere de büyük ölçüde ulaşılmıştır.

MHP, gerek Ulusal Programın hazırlanmasında, gerekse de köklü reformların T.B.M.M'de kabul edilmesinde çok önemli siyasi bir destek sağlamıştır. Bu konularda gönül rahatlığı içindeyiz.

Ulusal Programda Türkiye'nin üyelik sürecinde atacağı adımların ve bu konuda üstlendiği yükümlülüklerinin çerçevesi çok açık olarak çizilmiştir. Milliyetçi Hareket Partisinin Ulusal Programda belirlenen bu esaslara ve çerçeveye bağlılığı sürmektedir.

Bugün Avrupa Birliği ile ilişkilerimizde çok hassas bir dönemden geçilmektedir. 2002 Aralık'ta yapılacak Kopenhag Zirvesinde

⁴⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 30 Nisan 2002 tarihli TBMM Grup konuşması http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/237/index.html

Türkiye ile üyelik müzakerelerine başlanması için bir karar çıkması, bu konuda bir tarih verilmesi önümüzdeki en kritik konudur.

Geldiğimiz bu noktada, 10 ila 12 yıl sürecek bir müzakere sürecinin başlatılması için bir tarih verilmesinin bile, Ulusal Programın çerçevesinin dışında kalan bazı konularda ilave adımlar atılması şartına bağlandığı görülmektedir. Önşart olarak dayatılan bu talepler, idam cezasının bu safhada terör suçlarını da kapsayacak şekilde kaldırılması ve anadilde eğitim-öğrenim ile televizyon yayını yapılmasına imkân verilmesidir. Ancak, üyelik sürecimizin ilerletilmesi için bunlar da yeterli olmayacaktır. Bu üç önşartın yanısıra Kıbrıs sorunu da Türkiye'nin önüne getirilecektir.

Avrupa Birliği'nin niyeti, bu ay sonuna kadar Rum tarafıyla teknik üyelik müzakerelerini tamamlamak ve Aralık 2002'de Kıbrıs'ı üye almaktır. Bu artık anlaşılmıştır. Bu durumda Türkiye bir ikileme karşı karşıya bırakılacaktır. Türkiye'ye bir tarih verilmesi karşılığında şunlar talep edilecektir: Ya Kıbrıs sorununun Yunan/Rum beklentileri doğrultusunda çözümüne razı olarak Sayın Denktaş'ı buna ikna edin, ya da en azından siyasi çözüm öncesi Kıbrıs'ın üyeliğine rıza gösterin ve daha önce böyle bir durumda alacağınızı açıkladığımız tedbirleri uygulamaya koymayın. MHP, Avrupa Birliği üyelik sürecimizin Devletin temel nitelikleri ve üniter yapısı ile milli birlik ve beraberliğimiz korunarak sonuçlandırılmasını arzulamaktadır. Türkiye'nin sosyal dokusunun zedelenmesine, iç huzur ve istikrar ortamının tehlikeye düşmesine yol açmayacak bir dönüşüm süreci ile Avrupa Birliği üyesi olmasını samimiyetle istemektedir.

MHP, bugün ön şart olarak karşımıza getirilen bu üç konunun geçmişten kopuk olarak değerlendirilemeyeceğine, Türkiye'de yaşanan terör olgusundan ve sürmekte olan terör tehdidi potansiyelinden bağımsız olarak ele alınamayacağına inanmaktadır. Terör örgütü'nün yeni siyasallaşma sürecinin ve Avrupa Birliği üyeliğini kullanarak bu amaçlarına ulaşma stratejisinin göz ardı edilemeyeceğini ve Avrupa Birliği'nin taleplerinin PKK/KADEK'in bu siyasi platformu ile örtüştüğü gerçeğinin doğru değerlendirilmesinin kaçınılmaz olduğunu düşünüyoruz. Bunlar bizim samimi görüşlerimiz ve inançlarımızdır. Bu nedenle bugün dayatılmak istenilen üç konu ile Kıbrıs

konusunda karşımıza çıkartılan denklemi, MHP'nin bugünkü konjonktürde kabul etmesi hiçbir şart altında mümkün değildir.”⁴⁶

Muhalefetteki MHP'nin AB Gündemini Takibi

Tarihini hükümet ortağı bir siyasi parti genel başkanı olarak bizzat Devlet Bahçeli'nin belirlediği 3 Kasım 2002 seçimleri yapılmış ve bu seçimler sonunda Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) %34,4 oyla birinci, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) %19,4 oyla ikinci çıkmıştır. 57. Hükümetin üç partisinden ikisinde (DSP ve ANAP) büyük bir yıkım yaşanmış MHP ise %8,5 oyla TBMM dışında kalmıştır.

Bir takım yapay siyasi hareketlerin kısa süre önce siyaset arenasına sürülmesi, sonradan yurt dışına kaçan bir işadamı olan Cem Uzan'ın Genç Parti'sinin adeta bu seçimlerde MHP oylarını aşağıya çekmesi için kampanya yapılması, gibi pek çok gözle görünür nedene rağmen MHP, milletin kendisine muhalefet görevi vermesini büyük bir olgunlukla karşılamış ve TBMM dışında da olsa muhalefet görevini çok boyutlu icra etmeye gayret etmiştir. Öte yandan iki partinin %10 barajını geçmiş olması, AKP'ye, oyu ile mütenasip olmayan büyüklükte bir gücü; “tek başına iktidar” gücünü vermiştir.

Refah-MSP-Fazilet geleneğinden kopan ve liberal çevrelerle bütünleşen, çıkış noktasında adları “yenilikçi kanat” olarak kamuoyuna yansıyan bir siyasi grupça hayata geçirilen AKP, gerek parti programı gerek seçim beyannamesi ve gerekse hükümet programı itibarıyla dış politikada AB perspektifini benimsemiş, Batı ile ilişkiler konusunda Millî Görüş çizgisinden anlamlı ölçüde ayrılmış bir siyasî anlayışa sahipti. Nitekim AB konusu AKP hükümetleri için başından itibaren temel bir dış politika önceliği olarak savunuldu. AKP hükümeti göreve gelir gelmez AB ile uyumun temini maksadıyla 6. Uyum Paketini hazırlayarak TBMM'ye sundu. Paketin içinde RTÜK Kanununda değişiklikle farklı dil ve lehçelerde yayın yasağının kalkışı, Terörle Mücadele Yasasının devlet bölünmezliği aleyhine propagandayı yasaklayan 8. maddesinin kaldırılması, yeniden yargılama yolunun açılması gibi hususlar bulunmaktaydı.⁴⁷

MHP, AKP hükümetinin kurulmasından sonra hazırlanan 6. Uyum Paketi ile ilgili olarak kapsamlı bir inceleme ve konuya ilişkin etraflı bir

⁴⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Liderler Zirvesinin Ardından Yaptığı Basın Açıklaması, 7 Haziran 2002, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/241/index.html

⁴⁷ 6. Uyum Paketi TBMM'de, 12 Haziran 2003, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/6-uyum-paketi-tbmmde-152784>

basın açıklaması yapmış, bu açıklamada, “AB’ye uyum paketinin, aslında Türkiye’yi yıkım paketinden farksız olduğunu, bu yasal düzenlemelerin ne AB kriterleri, ne de demokratikleşme ile bir ilgisi olmadığını” beyan etmiştir. Bu kapsamda, “İkiz Sözleşmelerin Meclis’te doğru dürüst tartışılıp gerekli çekinceler konmadan geçmesi için ısrarcı olunmasını eleştirerek, her iki sözleşmede de yer alan “halkların kendi kaderini tayin hakkı” Türkiye üzerinde emelleri olan ülke ve çevrelerin elinde millî devlet yapımıza ve birliğimize yöneltilecek çok güçlü bir silah olduğunu, çekince konmayan birçok maddesi ile birbirini tamamlayan ikiz sözleşmelerin, Türk Milleti’nden ve Türk insanından çok bölücü-ayrılıkçı emellere hizmet edecek düzenlemeler olduğunu ortaya koymuştur.⁴⁸

16-17 Aralık 2004’te Brüksel’de yapılan AB Konseyi Zirvesi Sonuç Bildirgesi’nde Türkiye ile müzakerelerin 3 Ekim 2005’te başlamasına ilişkin ifadenin yer alması üzerine, Türkiye’de büyük bir zafer ve bayram havası estirilmiştir. Ancak MHP bu tarihin boş bir tarih olduğunu, müzakere başlangıç tarihinin Türkiye’den bazı yeni gayri âdil taleplerin önünü açmak için bir araç olarak kullanıldığını, gerçekte ciddi bir olumlu gelişmenin söz konusu olmadığını beyan etmiştir.⁴⁹

2005, 2006, 2007 yıllarında Türkiye-AB ilişkilerinde bir temel belirleyen olarak Kıbrıs başlığı öne plana çıkmış zira 2004 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) Kıbrıs adıyla ve AB hukukunun hilâfına AB’ye tam üye yapılmıştır. Bu itibarla AB konularına ilişkin MHP tutumu da ağırlıklı olarak Kıbrıs meselesine odaklanmıştır. Ancak AB’nin baskı ve talepleri doğrultusunda 2008 yılında yoğun ve bilinçli biçimde tartışılmaya açılan Türk Ceza Kanunu’nun Türklük değerlerine hakareti tecziye eden 301. maddesi bağlamında⁵⁰, Türk-Yunan ilişkileri Patrikhane ve Ruhban Okulu konuları bağlamında, cemaat vakıflarının yasal denetim dışında bırakılmaları hususunda ve bunlar gibi pek çok başlıkta onlarca grup konuşmasında ayrıntılı açıklamalarla hükümeti

⁴⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin 6. Uyum Paketi ve Global Gelişmeleri Değerlendirdiği Basın Toplantısı, 19 Haziran 2003 http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/201/index.html

⁴⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin AB Brüksel Zirve Sonuçları Üzerine Yapmış Oldukları Basın Toplantısı, 21 Aralık 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/172/index.html

⁵⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 8 Ocak 2008 http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/421/index.html

ya uyarılmış ya da tenkit etmiştir.⁵¹ Unutulmamalıdır ki, bütün bu uyarılar sadece hükümet tarafından değil medyanın da önemli bir kesimi tarafından yersiz kuruntular gibi görülmeye ve ele alınmaya devam edilmiştir.

MHP, muhalefet mevkiinde iken, Avrupa kaynaklı eleştirileri, haklı ve haksız yönleri ile değerlendirmeye gayret etmiş ama hiçbir zaman Avrupa devletleri veya kurumsal olarak AB karşısında kendi hükümetinin köşeye sıkışmasından memnun olmamış, imkânı ölçüsünde buna karşı devletin yanında pozisyon alacağını peşinen ortaya koymuştur. Bunun pek çok örneği vardır ancak yakın zamanda ortaya çıkmış en çarpıcı örneklerinden birisi de 2017 yılında Hollanda ve bazı diğer AB üyesi devletlerde Türk siyaset ve devlet adamlarına karşı girişilen hasmâne tutum noktasında görülmüştür. 2017 yılında Hollanda'nın Türk Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya'ya karşı tutumu ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun ziyaretini iptali üzerine, MHP, hükümetle millî bir dayanışma tavrı sergilemiş, Milliyetçi-ölkücü Avrupa Türklerinin çatı organizasyonu olan Avrupa Türk Federasyonu Genel Başkanı Cemal Çetin'le görüşerek, Avrupa'daki mensuplarının desteğini temin etmiş, hatta oturma eylemi kararı aldıklarını basın açıklamasıyla duyurmuştur. Konuyu 12 Mart tarihli ve "Hollanda'nın Mütecaviz Tutum ve Politikalarına Yönelik" başlığı taşıyan bir diğer basın açıklamasında da ele almış ve Hollanda'yı ağır sözlerle eleştirmiştir.⁵²

Türk Dünyası

*Kim ne derse desin, ne düşünürse düşünsün Türk Milliyetçileri ve MHP; Türk Dünyası davasına ve Türk insanının haklarına sahip çıkmaya devam edecek, bundan da daima şeref duyacaktır.*⁵³

Elbette MHP denilince akla Turan ideali ve Türk Dünyası gelir. Partinin kurucusu olan merhum Alparslan Türkeş; Türkiye'de "Türk Dünyası",

⁵¹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 29 Ocak 2018, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/426/index.html, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 19 Şubat 2018, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/431/index.html

⁵² MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Hollanda'nın Mütecaviz Tutum ve Politikalarına Yönelik Basın Açıklaması, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4230/index.html

⁵³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 3 Mayıs Milliyetçiler Günü Münasebetiyle Teşkilatlara Gönderdiği Mesaj, 3 Mayıs 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/194/index.html

“Yurtdışındaki Türkler” gibi, bugün bazı devlet kurumlarının isimlerinde yer alan kavramların, neredeyse akıldışılığın, ham hayâlin ve maceracılığın birer tezahürü gibi takdim edildiği yıllarda, hem zorlu hem de açık/şeffaf bir Türk dünyası savunucusu olmuştur. Dahası, bu kavramları Türk siyasetine sokan lider de Türkeş'tir. Bununla birlikte, 1970'li ve 1980'li yıllar Türk Dünyasının önemli bir kısmının Sovyetler Birliği içinde yer aldığı, sadece Türkiye'nin değil dünyanın neredeyse geriye kalan bütününün tesir ve erişimi dışında bulunduğu yıllardı. Öte yandan, Türkiye'nin içine sürüklendiği anarşi ve terör ortamı da siyasetin ana gündeminin Dış Türkler veya Türk Dünyası olmasına imkân vermeyecek kadar yoğun ve karmaşıktı. Alparslan Türkeş'in o yıllarda dâhi başta Kıbrıs meselesi olmak üzere Türkiye dışındaki Türk varlığının geleceği ile ilgili pek çok açıklamaları bulunduğunu görmekteyiz.

1965, 1967 ve 1969 yıllarında TBMM'de milletvekili olarak yaptığı konuşmalarda, Türkeş, Türk dış politikasının temel sorunlarından olan ancak Türkiye'de yeterince ilgi görmeyen Kıbrıs olaylarına çok geniş kapsamlı açıklamalar getirmiştir. Dönemin iki kutupluluk özelliğinden kaynaklanan çekingenliğin yersizliğine işaret ederek Makarios'un Londra ve Zürih Antlaşmaları'ndan doğan hakları ve statüyü defaâtle ihlâl etmesinin Türkiye'nin müdahalesine meşrû bir gerekçe oluşturduğuna işaret etmiştir. Onun bu konuşmaları sırasında meclisten kendisine yönelik sataşmaların olması ve onlara da sabırla cevap vermesi son derece ilginçtir.⁵⁴ Dikkat edilirse 5-6 yıl sonra Türkiye'nin adaya müdahale dışında seçeneği kalmayacak ve o noktada bir mutabakat oluşacaktır.

Alparslan Türkeş, 1991 Genel Seçimleri'nde Refah Partisi ve Islahatçı Demokrasi Partisi ile ittifak yaparak TBMM'ye 19. Dönem Yozgat milletvekili olarak girdiğinde, Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci devam ediyor, eski Sovyet coğrafyasında, bilhassa Kafkasya ve Balkanlar'da savaşların, müdahalelerin ve insani felaketlerin olduğu bir devir tecrübe ediliyordu. Alparslan Türkeş, 19. Dönem Milletvekilliği boyunca Meclis Genel Kurulu'na her hitabında dönemin dış politika olaylarına yakın ilgi göstermiş, Türk dış politikası karar alıcılarını, milletvekillerini, Türk kamuoyunu ve dünya kamuoyunu her vesile ile uyarmıştır. Bu kapsamda, 12.12.1991 tarihinde 15. Birleşimde, bizzat, “Türkiye Cumhuriyeti devletinin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ndeki Türk Cumhuriyetleri ve muhtar bölgeleri

⁵⁴ Bkz. 29.12.1965 tarihli 30. Birleşim, 4.12.1967 tarihli 12. Birleşim, 23.1.1969 tarihli 35. Birleşim için: Koç, *Meclisteki Türkeş*, s.51-123.

ile ilişkileri konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin taktir arz etmiş ve konuyla ilgili söz aldığında, “Sovyetler’deki Türk Cumhuriyetleri ve muhtar bölgelerdeki Türk yönetimleri konusu bugüne kadar Türkiye’nin dış politikasında hiç yer almamıştır.” ifadeleriyle konuşmasına başlamıştır. Bu konuşma tarihî bir konuşmadır. Türkeş burada bir yakın dönem Türk dış politikası tahlili yapmakta ve bölgeye yönelik politikanın o vakte kadar Sovyetler Birliği’ne göre ayarlanmış olduğunu ancak gelişmelerin Türkiye’nin önüne burada yeni ortaya çıkmakta olan devletleri tanımak veya tanımamak, burada olan bitene münasebet göstermek gibi bir sorumluluk getirdiğini beyan etmektedir.

Türkiye dışındaki Türklerle ilgilenmenin Türkiye’de korkulu ve zararlı bir konu olarak görüldüğünü eleştirmiştir. Konuşmasında karar alıcıları gerçek durumla yüzleştirme yanında birikime dayalı durum tespiti ve özgüven/motivasyon artırma unsuru bulunmaktadır. Türkeş, BM’nin istatistiklerinde Türkçe’nin en çok konuşulan diller içinde beşinci sırada yer almakta olduğunu, Türk milletinin yeryüzündeki en kalabalık milletlerden olduğunu ve 200 milyon Türk bulunduğunu özellikle dikkate sunmaktadır. Sovyetlerle ve onların elçilik mensuplarıyla yaptığı görüşmelerden yola çıkarak Sovyetler Birliği’nde Türk Cumhuriyetlerinin haklarını ve bağımsızlıklarını tanımaya yönelik bir eğilim gözlemediğini beyan eder.⁵⁵ Tarih 12 Aralık’tır ve bundan sadece iki hafta sonra Sovyetler Birliği resmî olarak dağılacaktır.

20 Ocak 1990’da Bakü’ye Kızılordu’nun girmesi ve meşhur Kanlı Yanvar olaylarının yaşanması, peşinden Karabağ’da işgal ve çatışmanın başlaması, sadece Kafkasya’nın değil tüm dünyanın ilgisinin Azerbaycan’a yönelmesine neden olmuştu. Bu şartlar altında Alparslan Türkeş, konuya en yakın ilgiyi gösteren, kendi ifadesiyle ömrünün 55 yılını bu konularla ilgili çalışarak geçiren bir siyasî lider olarak her konuşmasında Azerbaycan’a ve Karabağ’da olup bitenlere geniş yer vermiştir. 15. Birleşimdeki konuşmasında, Turgut Özal’ın Azerbaycanlılar için “Bunlar Şiidir, bunlar bizden çok İran’a yakındır” ifadelerini “çok üzücü, ayaküstü, rastgele ve hazırlıksız” olarak nitelendirmektedir. “Türkmenistan’ı tanıdığımızı göre Ermenistan’ı da tanıyabiliriz” şeklindeki bir haber yayınına atıfla, Ermenistan’ın hem Azerbaycan’a hem Türkiye’ye karşı düşman politikası izlediğine işaret etmiştir. “Ermeniler ‘evvelâ ticaret yapalım, sonra da siyaseti ayarlarız’ diyorlar. Evvelâ siyaseti ayarlayalım da sonra ticaret yapalım. Evvelâ Türkiyemizin ve kardeş ülke olan Azerbaycan’ın menfaatlerini

⁵⁵ Koç, *Meclisteki Türkeş*, s.242.

gözetelim, diğer cumhuriyetlerin menfaatlerini düşünelim, ona göre politikamızı ayarlayalım” sözleri, aslında bugüne de ışık tutmaktadır. Nitekim Karabağ'da 27. yılı aşan Ermeni işgaline rağmen Erivan'ın sözlerinde de, Ermenistan'a müzahir bir takım siyaset ve ticaret adamlarının sözlerinde de bir değişiklik olmadığı görülmektedir.⁵⁶

Merhum Alparslan Türkeş, 15. Birleşimdeki talebin, Genel Kurul'da kabulünün ardından açılan 16. Oturumda 17.12.1991'de daha geniş bir bilgilendirme ve siyasî tavsiyelerde, uyarılarda bulunmuştur. Bu cumhuriyetlerin, nüfusları, etno-demografileri, tarihî ve coğrafi gerçeklikleri üzerine bir girişten sonra, Sovyet tehdidinin ortadan kalkmış olmasının Batı Avrupa'da meydana getirdiği stratejik değişiklikler üzerinde durmuş ve henüz kurulmamış ve fakat düşünce aşamasında Dışişleri çevrelerinde konuşulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği modeline işaret etmiştir. Almanya, ABD gibi Batı devletleri yanında Suudi Arabistan ve İran'ın da bu cumhuriyetlere ilgi gösterdiğine dikkat çekmiş, Batı ülkelerinin maddi kaynaklar üzerindeki beklentilerine, Suudi Arabistan ve İran'ın ise kendi itikat, mezhep ve ideolojilerini yerleştirme gayretlerine dair açıklamalar yapmıştır. Bütün bu çabaların Türkiye'nin bölgedeki potansiyelini zayıflatmak ve etkisini önlemek maksadı taşıdığını beyan etmiştir. Türkiye için sadece Türk cumhuriyetleriyle ilgilenme önerisinde bulunmakta, geleneksel barışçı ve işbirliğine dayalı politik çizgi ile uyumlu biçimde, eski Sovyet coğrafyasının yeni Slav devletleri ile de dostane ilişkiler geliştirilmesini tavsiye etmektedir. Alparslan Türkeş bu konuşmasında Azerbaycan'a yönelik Ermenistan tecavüzünü bir kez daha dile getirmekte, ayrıca, bugün hâlâ devam etmekte olan Türkistan'daki çevre sorunlarını da TBMM gündemine getirmektedir. Bu kapsamda özellikle Aral Gölü felâketi ile Kazakistan'daki nükleer denemelere ve Seyhun-Ceyhun nehirleri havzasındaki kirlenme ve yanlış su kullanımı faaliyetlerine dair örnekleri genişçe anlatmaktadır.⁵⁷

Türkeş, Türk dünyası vizyonunun Türk siyaseti tarafından anlaşılması için adeta çırpınmıştır. Bir konuşmasında: “Beş Türk cumhuriyeti bağımsızlık ilan etti. Bunlar yarın Türkiye ile birleşir mi? Yarın Türkiye ile münasebetleri ne şekil alacak? Balkanlar'daki Türk toplulukları, Müslüman toplulukları ne şekil alacak? Bosna Hersek bağımsızlık ilan etti, Makedonya bağımsızlık ilan etti; Arnavutluk var, eskiden beri çok tarihî münasebetlerimiz olan ve dostluğumuz yakınlığımız olan, kardeşimiz olan bir ülke Kosova bölgesi var, Sancak

⁵⁶ Koç, *Meclisteki Türkeş*, s.243-244.

⁵⁷ Koç, *Meclisteki Türkeş*, s.252-256.

bölgesi var; bunlar her devletin takip ettiği ilgilendiği meselelerdir.⁵⁸ demek suretiyle hem akıllara bir entegrasyon projesini sokmaya hem de tehdit oluşturabilecek bölgesel çatışma risklerine karşı hazırlıklı olunmasını temine çalışmıştır.

Alparslan Türkeş, 25.3.1992 tarihli 61. Birleşimde, 23.4.1992 tarihli 68. Birleşimde, 25.8.1992 tarihli 98. Birleşimde yaptığı konuşmaların 8.4.1993 tarihli 89. Birleşimde, 23.4.1993 tarihli 94. Birleşimde Azerbaycan'daki durumla, Karabağ'daki Ermeni işgaliyle ilgili açıklamalarda bulunmuştur. 25.8.1992 tarihli 98. Birleşimde yaptığı konuşma daha çok Kıbrıs ve Bosna Hersek'teki kanlı savaş üzerine olmuştur. Bu konuşmasında Bosna'da yaşanan dramın bir benzerinin Kosova'da yaşanabileceğine dair işaretler bulunduğu dikkat çekmiştir. Ayrıca, Kıbrıs adasının Yunanistan'a mesafesinin Türkiye kıyılarına mesafeyle kıyaslandığında ne kadar uzak olduğuna işaret ederek, Kıbrıs meselesinin Türkiye'nin lehine hallinin Türkiye'nin gücünün testi anlamına geleceğini beyan etmiştir.⁵⁹

Alparslan Türkeş, Karabağ meselesinin Türkiye ve Türk Dünyası arasında kalıcı bir hançer, coğrafi bütünlüğü ortadan kaldırmak üzere sınıca uygulanmış bir plan, baş ile gövde arasındaki bağı koparmak üzere bir operasyon olduğunu düşünmüş ve Karabağ sorununun Azerbaycan ve Türkiye'nin millî menfaatleri doğrultusunda Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü içinde halli için özel gayret sarf etmiştir. Karabağ'da gönüllü olarak vatan Azerbaycan'ın müdafaasına katılan ülkücü Türk gençleri hâlâ Ermeni çevrelerinde konu edilmektedir.⁶⁰ Alparslan Türkeş'in Azerbaycan'ın harpte galip gelmesi için de, yerlerinden yurtlarından olmuş yüzbinlerce Azerbaycan Türkü'nün ibate ve iaseşi için yardım temin edilmesi için de çalışması elbetteki doğal olan ve beklenendir. Ancak bunların dışında Türk siyasetinde uzun yıllar muhtelif maksatlarla konuşulmuş bir diplomatik görüşmesi olduğu da bilinmektedir. Bu, 1993 tarihinde Paris'te Ermenistan Devlet Başkanı Levon Ter Petrosyan'la yaptığı görüşmedir. Bu görüşmenin içeriği yıllar sonra, AKP hükümetleri döneminde Ermenistan'la yakınlaşma adına yapılan görüşmeler, sınır kapılarının açılmasına ilişkin protokolün imzalanması ve Türkiye Başbakanı'nın 24 Nisan 2014'teki taziye mesajı sonrasında, hükümete

⁵⁸ Koç, Meclisteki Türkeş, s.305.

⁵⁹ Koç, Meclisteki Türkeş, s.269-334.

⁶⁰ Arpine Hovsepyan, "Karabakh Four-Day War and Turkish Calculations" <http://armedia.am/eng/news/32516/karabakh-four-day-war-and-turkish-calculations.html>

yakın bazı yazarlarca MHP'nin muhalif tutumunu eleştirmek amacıyla istismar eidmeye de çalışılmış, ancak MHP'den bu konuda ayrıntılı bir açıklama yapılarak görüşmenin mahiyeti hakkında doğru bilgi verilmiştir. Bu açıklamada; "Türkeş'in Paris görüşmesinde sadece Türkiye adına değil, bütün Türk dünyası adına "Türk dünyasının lideri" kimliğiyle bulunduğu, üstelik Petrosyan görüşmesinin Samson Özararat'ın teklifi üzerine gerçekleştirilmiş olup Alparslan Türkeş'in ve Türkiye'nin herhangi bir görüşme talebinin olmadığı beyan edilmiştir. Yine bu açıklamada, görüşmede; Azerbaycan'ın işgal edilen topraklarının geri alınması, Karabağ meselesinin çözümü, Orta Asya petrolünün en kısa yoldan Akdeniz'e ulaştırılması ve iki ülke arasındaki problemlerin uzlaşma yoluyla halledilmesi gibi hususların ele alınmış olduğu ortaya konmuştur.⁶¹

Alparslan Türkeş'in en önemli mirası olan MHP'nin kendisinden sonraki Genel Başkanı olarak Devlet Bahçeli de Türk Dünyası birliği idealine, Türk devletleri arasında işbirliği, Türk topluluklarının sosyal, siyasal ve ekonomik durumlarına, kardeş ve akraba toplulukların maruz kaldıkları insan hakları ihlallerine ve hürriyetleri meselesine aynı bakış açısı ve duyarlılıkla ilgi ve kaynak tahsis etmiştir. Soğuk Savaş dönemine kıyasla oldukça değişmiş olan uluslararası şartların gereklerine uygun bir çerçevede ve Türkiye'nin dış politika öncelikleri içinde bu Türk Dünyası meselelerinin hak ettiği yeri alması arzusuyla faaliyet göstermiştir. 1990'ların sonunda yeniden alevlenen Kuzey Kafkasya ve Balkanlar'daki gelişmeleri, henüz iktidar ortağı olmadığı dönemde takip ederek kamuoyu açıklamaları ile gündemde yer almasını temin etmeye gayret göstermiştir.

MHP'nin 1999'dan itibaren tüm seçim beyannamelerinde de Türk Dünyası münhasıran bir başlık olarak yerini almıştır.⁶² Beyannamelerin hepsinde Türk Dünyası Bilim ve Teknoloji Veri Tabanı, Türk

⁶¹ "Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkan Yardımcısı - Gaziantep Milletvekili Sayın Semih Yalçın'ın "AKP yanlısı kalemlerin MHP aleyhinde yürüttükleri kampanya" ile ilgili yaptığı yazılı basın açıklaması", 4 Mayıs 2014, http://www.mhp.org.tr/htmdocs/mhp/3334/mhp/Milliyetci_Hareket_Partisi_Genel_Baskan_Yardimcisi_Gaziantep_Milletvekili_Sayin_Prof_Dr_E_Semih_YALCIN_in_AKP_yanlisi.html

⁶² Bkz. Milliyetçi Hareket Partisi, Seçim Beyannamesi: Lider Türkiye'ye Doğru, Ankara, 1999. Milliyetçi Hareket Partisi, Seçim Beyannamesi: Türkiye'nin Onurlu Geleceği, Ankara, 2002, MHP 22 Temmuz 2007 Seçim Beyannamesi, Milliyetçi Hareket Partisi, Seçim Beyannamesi: 2023'e Doğru Yükselen Ülke Türkiye Sözleşmesi, Ankara, 2011, Milliyetçi Hareket Partisi, Seçim Beyannamesi: Toplumsal Onarım ve Huzurlu Gelecek, Ankara, Haziran 2015, Milliyetçi Hareket Partisi, Seçim Beyannamesi: Huzurlu ve Güvenli Gelecek, Ankara, Kasım 2015.

Dünyası Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Merkezi, Türk Dünyası Genel Konseyi adındaki organizasyonların kurulması taahhüdü yer almıştır. Keza Türk Dünyası Bakanlığı da MHP'nin öncelikli taahhüt ve hedefleri arasında var olmuştur. Bunlar, MHP'nin Türk Dünyası konusunda mümkün olduğunca kurumsallaşma temin etmek arzusunda olduğunu bunu diğer Türk devlet ve hatta bağımsız olmayan topluluklarında da görmek istediğini ortaya koymaktadırlar.

MHP, Osmanlı Devleti'nin; Anadolu'nun önemli bir bölümünden önce hakimiyeti altına aldığı Balkan topraklarındaki gelişmelere de son derece duyarlıdır. Bulgaristan ve Yunanistan'daki Türk varlığına ilişkin konular, Bosna ve Kosova mücadeleleri 1990'lı yıllarda MHP gündeminin ana maddeleri olmuştur. Alparslan Türkeş'in Meclis içinde ve dışında Balkanlardaki Türk-Müslüman varlığı ile ilgili faaliyetine sayısız örnek vermek mümkündür.⁶³ Şubat 1998'den Haziran 1999'a kadar süren Kosova Savaşı da bu bağlamda Devlet Bahçeli'nin gündemindeki önemli meselelerden olmuştur. Devlet Bahçeli henüz 18 Nisan seçimleri olmamışken ve MHP 57. Hükümette yer almamışken Kosova sorununun giderek gerginleşen boyutuna şu sözlerle işaret etmiştir: "Dış politika alanında son zamanların bir başka önemli gündem maddesini Kosova sorunu oluşturmaktadır. Aslında uzun bir geçmişe sahip olan bu konu, Bosna Hersek sorununun belirli ölçülerde de olsa çözümlenmesinden sonra ön plana çıkmaya başlamıştır. Sırp güçleri, yakaladıkları her fırsatta çirkin yüzlerini sergilemeye devam etmektedirler. Batılı ülkelerin bu korun karşısındaki tavrı, yeterince samimi ve ahlâki⁶⁴ olmamıştır. Kosova'nın Müslüman halkına uygulanan vahşete seyirci kalmışlardır. Bosna'dan sonra Kosova'daki gelişmeler de Batı'nın uluslararası insan hakları politikasının demokratik ve ahlâki endişelerden çok, siyasi ve ekonomik çıkarlara dayandığını kanıtlamaktadır."⁶⁵

MHP Hazar Havzası enerji kaynaklarının dünyaya çıkışında Türkiye'nin bir güzergâh olarak yer almasını, Türk devlet ve özel sektör şirketlerinin bu bölge devletlerindeki enerji, inşaat gibi öncelikli sektörlerde girişimleri olmasını desteklemiş, bu çerçevede enerji nakil hatları yarışında Türkiye'nin daha aktif bir siyaset izlemesini desteklemiştir. Farklı olan boyut, MHP'nin bu meseleyi sadece

⁶³ Koç, *Meclisteki Türkeş*, s.305.

⁶⁴ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 8 Şubat 1999 tarihli basın açıklaması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/971/index.html

⁶⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 8 Şubat 1999 tarihli basın açıklaması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/971/index.html

ekonomik kazanımlar perspektifinden değil, bu devletlerin Moskova'ya ve/veya diğer merkezlere bağımlılıklarının azaltılması ve egemenliklerinin güçlendirilmesi çerçevesinde okumasıdır. Kafkasya ve Türkistan'ın Türkiye ile yakınlaşma ve bütünleşmesi için de bu gerekli görülmüştür. 1993'te Ebülfez Elçibey döneminde gündeme gelen, 1994'te Haydar Aliyev döneminde imza edilen "Asrın Antlaşması" ile somutlaşan Bakü-Ceyhan Petrol Boru hattı, uzun yıllar kağıt üzerinde kaldıktan sonra, Kasım 1999'da İstanbul'daki AGİT Zirvesi'nde ABD Başkanı Bill Clinton'un da desteğiyle Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı adını alarak hayata geçmeye başlamıştır.⁶⁶ Hattın temeli ise 17 Eylül 2002'de Azerbaycan'ın Sengeçal bölgesinde dönemin Devlet Başkanları olan Ahmet Necdet Sezer, Eduard Şevardnadze ve Haydar Aliyev tarafından atılmıştır. Açılış ise 2005 Mayıs'ında olmuştur.⁶⁷

MHP Enerji politikasında Türkiye'nin Azerbaycan'a ve TANAP'a özel yer vermesi gerektiği bilinciyle, Hazar enerji kaynaklarının üretim ve transferinde önemli işlev yüklediği "Türk Enerji Ticaret Birliği" projesine 2015 Genel Seçimlerindeki beyannamesinde yer vermiştir.⁶⁸

MHP, Türk devlet ve toplulukları arasındaki işbirliğinde kurumsal bütünleşme taraftarıdır ve bunun temelleri partinin fikrî temellerine dayanmaktadır. Türk devletleri ve topluluklarının bütünleşmeleri fikrinin hamasi, gerçek dışı, akıl dışı, veya çok zor olarak değerlendirilmesine ise şiddetle karşıdır. Bu gibi yaklaşımları Devlet Bahçeli şu sözlerle eleştirmiştir: "*Bizler, çok farklı kültürel ve toplumsal şartların varlığına, aralarında ciddi tarihi sorunların yaşanmış olmasına rağmen Avrupa'nın her açıdan büyük entegrasyonu gerçekleştirmeye çalışmasını onaylayıp, Türk Dünyası'nın işbirliği ve dayanışma çabalarını küçümseyenleri anlamakta güçlük çekiyoruz.*"⁶⁹

MHP'nin bakış açısına göre, Türkiye'yi Balkanlar'dan başlayıp Çin Seddi'ne kadar uzanan kocaman bir dünya ile bütünleştirecek büyük bir etkileşim ağına ihtiyaç vardır. Petrol, doğalgaz boru hatlarından, demiryolu şebekelerine kadar gerçekleştirilecek entegre işbirliği

⁶⁶ Shahana Sariyeva, *Azerbaijan-Turkish Relations (1992-2012): Common Interests and Solidarity*, Yayınlanmamış Master Tezi, International Hellenic University, 2012, s.10

⁶⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/sezer-inaugurates-btc-pipeline-38733072>

⁶⁸ 7 Haziran 2015 Seçim Beyanname: Toplumsal Onarım ve Huzurlu Gelecek, https://www.mhp.org.tr/usr_img/mhpweb/MHP_Secim_Beyanname_2015_tam.pdf

⁶⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 28 Mart 2000 tarihli TBMM Grup konuşması http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/346/index.html

politikaları sadece Türkiye'nin ekonomik kaynaklarını harekete geçirmeyecek, bütünüyle bu coğrafyanın ekonomik kalkınma ve istikrarını temin edecektir. Bu çerçevede, ülkenin başta Türk dünyası olmak üzere Avrasya ülkeleri ile ilişkilerini gözden geçirerek, daha gerçekçi, kararlı ve istikrarlı politikalar üretilmesi zorunludur. Avrasya coğrafyasına, yayılmacı politikalarla, Sovyetler Birliği'ni fiilen canlandırma anlamına gelecek yaklaşımlarla barış ve işbirliği ikliminin hâkim olmasını mümkün görmeyen MHP, Türkiye'nin hiçbir ülke ile anlamsız bir rekabetin içine girme gibi bir düşüncesi ve projesi olmaması gerektiğini, ama Kafkasya'nın ve Orta Asya'nın çeşitli hesaplarla istikrarsızlaştırılması çabalarına da izin verilmemesi gerektiğini savunur. Aynı hassas coğrafyada birlikte yaşamak zorunda olan ülkelerin ilişkilerini, karşılıklı anlayış, yardımlaşma ve işbirliği üzerine bina etmesini sadece bölgenin değil, bütün dünyanın yararına görür.⁷⁰

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 18-22 Mart 2002 tarihlerinde Başbakan Yardımcısı sıfatıyla yaptığı Kazakistan ziyareti ardından buradaki temas ve gözlemlerine ilişkin bazı hususları partisinin TBMM Grubunda da paylaşmıştır. Bu minvalde şu sözlerle Kazakistan'ın Türkiye için önemine işaret etmiştir: *"Gerek Türkiye ve gerekse Kazakistan'ın jeopolitik ve jeostratejik avantajlarının da dikkate alınması, aslında bizler için ne kadar geniş bir ufuk bulunduğunu göstermektedir. Doğu ile batı arasında tabii ve tarihi bir köprü durumundaki Türkiye ile, Asya'nın en önemli ülkelerinden biri olan Kazakistan'ın yatırım, üretim ve pazarlama süreçlerinde entegre bir işbirliği sistemi geliştirmesi, elbette ki, hem ülkelerimizin ve hem de Avrasya'nın refahı ve istikrarı açısından büyük bir önem ve değer taşımaktadır. Bütün bunlardan dolayıdır ki, gerek ikili görüşmelerde ve gerekse işadamlarımızın ve sektör temsilcilerinin de bulunduğu ortamlarda üzerinde durduğum bir önemli husus, bu gerçeklere ve gelişmelere rağmen, ülkemizin Kazakistan'la ilişkilerinde almış olduğu mesafeyi olumlu bulmakla birlikte yetersiz olarak değerlendirdiğimizdir. Nitekim, Kazakistan'ın değerli devlet başkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'le yapmış olduğumuz görüşmede, bu konu üzerinde de hassasiyetle durulmuştur. Sayın Nazarbayev, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin daha da geliştirebileceği üzerinde bizimle hemfikir olmuştur."*⁷¹ Nitekim,

⁷⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 23 Mayıs 2000 tarihli TBMM Grup konuşması http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/338/index.html

⁷¹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 26 Mart 2002 tarihli TBMM Grup konuşması http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/228/index.html

tecrübeli ve gerçekçi bir Türkistan lideri olan Nazarbayev'in ülkesini önemli uluslararası krizlerin / sorunların çözümünün ev sahibi yapma konusundaki başarısı (Türkiye-Rusya Krizi, Suriye sorununda Astana süreci, Hazar Statü sorununun çözümü vb.), Türk Konseyi'ndeki ve buna bağlı kuruluşlardaki aktivitesi Devlet Bahçeli'nin Kazakistan'la ilgili tespitleri ile örtüşmüştür.

MHP için Azerbaycan'ın önemli ve ayrıcalıklı bir yeri olduğunu herhalde belirtmek gerekir. Sovyet sonrası bağımsız olan Türk Dünyasında en yakın ilişkilerin devlet ve toplum düzeyinde geliştirilebildiği bu ülke ve coğrafyada yaşayanlar için de MHP ve ülkücü hareketin apayrı yeri olmuştur. Bunda Ziya Gökalp'in Oğuz Birliği fikrinden tutnuz da Ahmed Ağaoğlu, Ali Bey Hüseyinzade gibi isimlerin Türk milliyetçiliğinin gelişimindeki tarihi katkılarının payını bilmek gerekir. Ayrıca, Azerbaycan'ın Türkiye ve Türk Dünyası arasındaki jeopolitik değeri yüksek pozisyonu da etkenler arasındadır. Bu itibarla Azerbaycan konusunda Türkes'ten alınan fikir ve ülkü mirası Bahçeli tarafından da sürdürülmüştür. Genel olarak Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin de bir devlet politikasına dönmüş olması 2009 yılındaki büyük krize kadar her sahada sorunsuz ve ivmesi yüksek ilişkiler ortaya koymuştur. Ancak AB ve ABD'nin plan, baskı ve talepleri ile Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleştirilmesi ve sınırların açılması politikasına yaklaşıldıkça, Ermeni diasporası ve Daşnaksütyun partisinin 100 yıl uğraşsa veremeyeceği zarar iki kardeş devlet arasında yaratılmaya başlanmıştır. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 2009 yılında imzalanan ve Türkiye ile Ermenistan arasında diplomatik temsilciliklerin açılması ve sınır kapılarının açılmasını hükme bağlayan Zürih protokollerinden 5 sene önce 2004 yılında, dönemin hükümetinin işgal altındaki Azerbaycan topraklarının kurtulması yönünde gayret göstermek bir yana, sınır kapılarının açılması provaları yaptığına dikkat çekmiştir.⁷²

2009 yılı Eylül ayında adına futbol diplomasisi denilen tuhaf bir süreçle Ankara ve Erivan'ın yakınlaştırılması girişimlerinin bir parçası olarak dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Ermenistan'a gitme hazırlığı konusunda değerlendirmelerde bulundu ve "Cumhurbaşkanı'nın milli maç bahanesiyle Erivan'a gitme hazırlıklarının ileri bir aşamaya geldiğinin anlaşıldığını ifade eden Bahçeli, Türkiye ile Ermenistan arasındaki ilişkilerin normalleşmesinin önündeki en büyük

⁷² MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Yapmış Oldukları Basın Toplantısı, 9 Haziran 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/159/index.html

engelin Türkiye düşmanlığı üzerine kurulu Ermeni politikaları olduğunu” kaydetmiştir.⁷³

10 Ekim 2009’da Zürih protokolleri imzalandığında da en net tepkiyi MHP ortaya koymuş ve protokolleri uluslararası hukuk bağlamında Türkiye’nin menfaatleri çerçevesinde değerlendirmiştir. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, “protokollerin hukuk dışı Ermeni talepleri karşısında boyun eğildiğini tescil etmiş, AKP hükümetinin lekeli dış politika siciline bir utanç vesilesi olarak geçmiş olduğunu” belirterek şu hususlara dikkat çekmektedir: “İki ülke arasında diplomatik ilişki kurulması, başta sınırların ve toprak bütünlüğünün karşılıklı tanınması, ilişkilere yön verecek ilkelerin genel ve soyut planda değil somut yükümlülükler olarak belirlenmesine bağlıdır. Ermenistan iki ülke arasındaki sınırı belirleyen 1921 Kars Antlaşmasının ve bundan kaynaklanan yükümlülüklerinin geçerli olduğunu açıkça tanımaya yanaşmamaktadır. Paraflanan Protokol’de bu hayati konu genel ifadelerle geçiştirilmiş, 1921 Kars anlaşmasına açıkça atıfta bulunulmamıştır. Protokol’ü geçersiz kılan birinci temel sakatlık budur. Ermenistan Türkiye’nin toprak bütünlüğünü sorgulamakta ve Doğu Anadolu topraklarına Batı Ermenistan olarak atıfta bulunmaktadır. Ağrı dağına da resmi devlet amblemi olarak kabul etmiştir. Bu toprak talepleri Anayasa hükmü haline getirilmiştir. Ermenistan’ın dost ve kardeş Azerbaycan topraklarının yaklaşık beşte biri üzerindeki askeri işgali hala sürmektedir. Süreç, bu sakatlıklar nedeniyle Türkiye’nin milli çıkarlarına aykırıdır, hukuki ve siyasi meşruiyetten yoksundur. MHP, Ermenistan’ın Türkiye’nin toprak bütünlüğünü sorgulayan hasmane politika ve uygulamaları değişmediği sürece diplomatik ilişki kurulamayacağını ve Azerbaycan topraklarının işgali sona ermeden de sınırın açılmayacağını sonuna kadar savunacaktır.”⁷⁴

Nitekim, Azerbaycan’dan gelen tepkiler, Türkiye kamuoyundan gelen tepkiler MHP’nin duruşu ile örtüşmüş ve Türk hükümeti, protokollerin uygulanmasının Ermenistan’ın Azerbaycan topraklarından çekilmesi şartına bağlanmıştır. Böylece, iki kardeş devlet arasında ortaya çıkan bunalım daha fazla büyümeden ortadan kalkmış ve Türkiye’nin Kafkasya ve Türk Dünyası politikasının birikiminin bir

⁷³ <https://www.haberler.com/bahceli-den-gul-un-ermenistan-ziyaretine-tepki-haberi/>

⁷⁴ MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli’nin Ermenistan’la ilişkiler konusunda yaptıkları yazılı basın açıklaması, 3 Eylül 2009, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/719/index.html

anda berhava olması tehlikesi imha edilmiştir. MHP neredeyse her Şubat ayında 1992 Hocalı Katliamı vesilesiyle Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü, Karabağ'daki işgalin sona ermesi, Azerbaycan Türklerine karşı işlenen insanlık suçlarının faillerinin cezalarını bulması hususlarını gündemine almıştır. Nisan 2016'da Ermenistan ve Azerbaycan arasında Karabağ Savaşı'nda sözde ateşkes getiren 1994 tarihli Bişkek protokolünden sonra yaşanan en büyük cephe çatışmaları yaşanmış ve bu çatışmalarda Azerbaycan Terter bölgesindeki bazı yükseklikleri düşman unsurlardan geri almayı başarmıştı. Karşılıklı olarak çok sayıda askerin hayatını kaybettiği bu çatışmalar üzerine 5 Nisan 2016 tarihli grup konuşmasının önemli bir bölümünü Azerbaycan'a ayıran Devlet Bahçeli, "Sonu nereye varırsa varsın, MHP'nin Azerbaycanlı soydaşlarının güçlü bir şekilde yanında olduğunu" belirtip, " Karabağ Kars kadar Türk'tür ve Türk'ün öz yurdudur!" şeklinde haykırmıştır.⁷⁵ 28 Şubat 2017'de yaptığı Grup Toplantısı konuşmasında, Devlet Bahçeli, bölgedeki gerilim ve 2016 Nisan'ında yaşanan çatışmaları yeniden değerlendirerek Ermenistan'a hiçbir şart ileri sürmeksizin Azerbaycan topraklarından çıkma çağrısında bulunmuştur.⁷⁶

Türk dünyasının bugün en önemli bir parçasını da Ortadoğu Türkleri oluşturmaktadır. İran'da 30 milyona ulaşan Türk varlığının yanında Suriye, Irak ve Lübnan Türkmenleri Türkiye açısından yakın zamanda göçler, kırgınlar, haksızlıklar, katliamlarla gündeme gelmişler; özellikle 2000'li yıllarda bölge devletlerine dışarıdan müdahaleler, sözde "bahar" gerçekte "kara kış" olan süreçler neticesinde en büyük mağduriyetleri Irak ve Suriye Türkmenleri yaşamışlardır. Ortadoğu Türkleri, Türkiye açısından ayrıca, sınırların güvenliği ve kuşatma projelerinin kırılması bakımından da hassasiyetle gözetilmesi gereken bir kitledir. Şu unutulmamalıdır ki, MHP iktidar ortağı olduğu 57. Hükümetin sona ermesi ve 3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra ağır bir dış politika gündemini bir muhalefet partisi sorumluluğuyla ancak bir devlet idarecisi gayretiyle takip etmiştir. Irak, Kıbrıs ve Avrupa Birliği konusunda dönemin hükümetinin ortaya koyduğu politikayı basiretsiz ve ciddiyetsiz olarak tanımlayan MHP, "Misak-ı Milli sınırlarımız içerisinde bulunan ve üç milyona yakın Türkmen soydaşımızın yaşadığı Musul, Kerkük ve Erbil gibi kentlerde bir avuç kendini bilmez eşkiyanın, tarihî ve kültürel varlığımızın bütün izlerini silmeye

⁷⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 5 Nisan 2016 tarihli TBMM Grup konuşması http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4052/index.html

⁷⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 28 Şubat 2017 tarihli TBMM Grup konuşması, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4219/index.html

yönelik pervasız ve haddi aşan davranışlarına seyirci kalındığını, ancak mevcut iktidarın tutumu ne olursa olsun Türkmen kardeşlerimize yönelik müteceviz tutumların asla kabul edilmeyeceğini ve affedilmeyeceğini” ihtar etmiştir.⁷⁷

MHP, Irak'ta işgal sürecinde Türkmen varlığına, Türkmen şehir ve kasabalarının güvenlik ve huzuruna, demografik etnik değişim uygulamalarına, Türkmen ileri gelenlerine yönelik saldırı ve suikastlara ilk dikkat çeken siyasal partidir. Irak işgali sonrasında 2003 yılında işgal güçlerince oluşturulan 25 kişilik Irak Geçici Hükümet Konseyi'nde sadece bir Türkmen'e yer verilmesini (ki bu kişinin de Kürt partileri ile irtibatlı hatta onlar adına orada olduğu bilinmektedir) eleştirerek bu konseyde Türkmenlerin nüfusuna mukabil en az 4 üyenin bulunması gerektiğinin altını çizmiş ve dönemin hükümetine, konuyla ilgili “ne yaptıklarını?” sormuştur.⁷⁸

Mayıs 2004'teki değerlendirmelerinde MHP, Irak'ın müstakbel siyasi yapısının kabul edilen Irak Geçici İdari Yasası'nda, yönetimin sivillere devrinden sonra hazırlanacak yeni anayasanın dayanacağı temel ilkelerin belirlendiğini, bu yasa ile Irak'ta etnik temele dayalı gevşek bir federasyon kurulmasının kararlaştırıldığını üç bölgeden oluşacak federasyonun coğrafi taksimatının ise, etnik dağılım göz önünde bulundurularak yapıldığını, burada, Kürt Federe Bölgesi'nin sınırlarının Türkmenleri de içine alacak şekilde çizildiğini, yapılan bu düzenlemeyle ilerde bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasının siyasî ve hukukî alt yapısının tamamlanmış olduğunu, Türkmenlerin ise marjinal bir azınlık durumuna indirildiğini ihtar etmiştir.⁷⁹

Eylül 2004 başında ABD ordusunun Telafer'e yönelik operasyonlarıyla bombalanan Türkmen şehri Telafer, ilk defa MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli tarafından gündeme getirilmiştir. Bahçeli, Barzani'nin “Kerkük'ün Kürt kimliğini korumak için savaşımaya hazırız” açıklamasına da dikkat çekerek hükümeti uyarmıştır.⁸⁰

⁷⁷ Devlet Bahçeli'nin TBMM'nin Kuruluşunun 83. Yıldönümü Münasebetiyle Yayınladıkları Kutlama Mesajı 23 Nisan 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/192/index.html

⁷⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 12. Keles-Kocayayla Türkmen Kurultayında Yapmış Oldukları Konuşma, 20 Temmuz 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/205/index.html

⁷⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin MYK Toplantısı Konuşma Metni, 8 Mayıs 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/156/index.html

⁸⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Merkez Yönetim Kurulu Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma Metni 11 Eylül 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/165/index.html Kerkük konusunda Türkiye'nin

MHP'nin konuya dikkat çekmesi üzerine dönemin Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün, Colin Powell'la bir görüşme yaparak "sivil halkın zarar görmesinden Türkiye'nin duyduğu endişeleri aktardığı" haber ajanslarına yansımıştır.⁸¹ Elbette bir takım girişimlerle azaltılmaya çalışılsa da, anılan dönemde izlenen yanlış politikalar Arap Baharı sürecinden sonra da devam edecek, Türkmen nüfus varlığı, can güvenliği, refah ve huzuru bütünüyle zarara uğrattırılacaktır.

2005 Ocak'ında Irak'ta yapılan seçimlerle ilgili olarak yapılan kapsamlı basın açıklamasında da Kerkük'e dışarıdan nüfus taşınması, peşmerge unsurlarının Türkmen yerleşim birimlerinde fiili kontrol yaratmaları, PKK'nın Barzani ve Talabani ile ittifak içinde hareket etmesi ve ABD'nin de bunların hepsini himaye etmesi gibi hususlara dikkat çekilmiş ve hükümetin bu konuları jendi akışına bıraktığı tespiti yapılmıştır. Bunun yanında Anadolu Türklüğü'nün Irak Türkmenlerinin tok edilmesine asla izin vermeyeceği de beyan edilmiştir.⁸²

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 2004 yılında gazetecilerle yaptığı kahvaltılı basın toplantısında dış politikayla ilgili pek çok konuya açıklık getirdikten sonra Türk Dünyasını ilgilendiren önemli bir konuya da işaret etmiştir. O günlerde popüler olan Avrasya tartışmaları bağlamında, "ABD'nin nasıl Yeni Avrasya anlayışı varsa, milliyetçilerin de bir Avrasya anlayışı vardır, ancak bunu Avrasya'ya çevirmemek gerekir" ifadelerini kullanmıştır.⁸³ Bununla birlikte Rusya ile Türkiye arasında eşit ve karşılıklı saygı ve işbirliğine dayanan ilişkilerin geliştirilmesi noktasında MHP'nin itirazı olmadığı gibi

müdahale imkânını azaltmak üzere Türkiye içindeki Kürt vatandaşlara dönük cüretkâr açıklamalar ileriki yıllarda da devam etmiş, 2007 yılında "Kerkük'e müdahaleyi Diyarbakıra Sayarız" biçimindeki sözler kamuoyuna yansımış ve Devlet Bahçeli'nin hem bu sözlerin sahiplerine hem de hükümete sert tepkisiyle karşılık bulmuştur. Bkz. 3 Mart 2007 tarihli Ankara Bölge İstişare Toplantısı konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/44/index.html

⁸¹ Türkmen Uyarısı, *Sabah*, 11 Eylül 2004, <http://arsiv.sabah.com.tr/2004/09/11/gnd101.html>

⁸² Devlet Bahçeli'nin Irak'taki Seçimler Hakkında Yapmış Oldukları Basın Açıklaması 28 Ocak 2005, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/144/index.html

⁸³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli gazete ve televizyonların Ankara temsilcileri ve yöneticileri ile kahvaltılı sohbet toplantısında gündemdeki gelişmelerle ilgili görüşlerini açıkladı. 9 Aralık 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/170/index.html

Ortadoğu'daki, özellikle Suriye'deki gelişmelerin etkisiyle 2016 yılından itibaren gelişen ivmeye de katkısı sürmektedir.⁸⁴

Kıbrıs Davasında Haktan ve Haklıdan Yana Olmak

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nda iktidarda olan ve bu harekâtın kararını almak ve uygulamasını yapmakla tarihî bir görev yerine getirmiş olan dönemin CHP ve MSP'si ile onların merhum Genel Başkanları Bülent Ecevit ve Necmettin Erbakan'ın Kıbrıs konusundaki haklarının teslim edilmesi icap eder. Bununla birlikte, Türkiye'de Kıbrıs meselesiyle ilgili olarak siyasi parti sorumluluğunu yerine getirmekte en önde gelen parti MHP'dir dense yeridir. Zira kendisi Kıbrıs doğumlu bir Türk olarak Alparslan Türkeş, askerlik döneminden itibaren Kıbrıs davasıyla ilgili tüm gelişmeleri yakından takip etmiştir. 25 Haziran 1960'ta İngiltere'nin Ankara Büyükelçiliği tarafından hazırlanan bir raporda dahi, "Başbakan Müsteşarı Türkeş'in Kıbrıs'tan gözünü ayırmadığı ve gelişmeleri dikkatle takip ettiği"nin not edildiği görülür. Bu ilgi onun CKMP Genel Başkanlığı döneminde de daha aktif olarak devam etmiştir.⁸⁵ Gerek 1963'teki olaylar ve akabinde gerekse 1974 müdahalesi ve akabinde Kıbrıs'la ilgili raporlar hazırlamış, TBMM önermeleri vermiş, Meclis'te ve basında konuşma ve görüşmeler yapmıştır. Tmel olarak Türkiye'nin adanın tamamına hakim olacağı bir harekâtı arzu etmiş, adanın stratejik konumunun Türkiye'nin güvenliği açısından önemi üzerinde durmuş, Türklere yönelik katliamların faillerinin hesap vermesi konusunu gündeminde tutmuş ve KKTC'li yıllarda ise tanınma seçeneği üzerinde yoğunlaşmıştır.

Kıbrıs konusunun MHP açısından Alparslan Türkeş'in bu siyasi mirasının sürdürülmesi bakımından da bir "mesuliyet" yönü olduğu açıktır. Bu nedenle Kıbrıs konusunun MHP'nin tüm seçim beyannamelerinde bir ayrı alt başlık olarak yer aldığı, MHP'nin TBMM grubunda her fırsatta gündeme getirildiği gözden kaçmamaktadır.

⁸⁴ Bahçeli, Putin ile Erdoğan'ın 2017 yılında 8 defa görüştiklerini, Suriye'deki ortak çözüm arayışlarındaki uyumun memnuniyet verici olduğunu beyan etmiştir. Bkz. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında yapmış oldukları konuşma metni. 28 Kasım 2017, http://mhp.org.tr/htmldocs/mhp/4335/mhp/Milliyetci_Hareket_Partisi_Genel_Baskani_Sayin_Devlet_BAHCELLI_nin_TBMM_Grup_Toplantısında_yapmis oldukları_konusma_metni_28.html

⁸⁵ Rasim Ekşi, *Amerikan, İngiliz ve Fransız Belgelerinde Alparslan Türkeş*, İstanbul 2007'den aktaran; Selçuk Duman, "Alparslan Türkeş'in Kıbrıs Konusundaki Görüş ve Önerileri", *Doğumunun 100. Yıl Dönümünde Lider Türkiye İçin Alparslan Türkeş Vizyonu*, Yalçın Sarıkaya ve İsmail Faruk Aksu (Der.), TASAV Yay, Ankara 2017, s.130.

Devlet Bahçeli'nin Genel Başkanlığı döneminde bu hassasiyet titizlikle sürdürülmüştür. Bunda, 1997 ve 1999 AB Zirvelerinde Türkiye'nin adaylığı ile ilgili hususlar gündeme geldiğinde konu başlıklarından birinin de her zaman Kıbrıs olması etkili olmuştur. Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak 1999 yılında hükümet ortağıyken ve merhum Denктаş New York'ta dolaylı görüşmelerdeyken MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, son derece kritik bir tespit yapmış ve "dünyanın bazı bölgelerinde zoraki bir ayrıştırma ve parçalanma politikasının, bazı bölgelerde ise ısrarla birleştirme politikalarının takip edildiğini, Batı Dünyasının tam çeyrek asırdır Kuzey Kıbrıs'ı tanımama politikasında ısrar etmekte olduğunu, Denктаş'ın tavrının onurlu ve doğru, tezlerinin büyük Türk milletinin tezi" olduğunu haykırmıştır.⁸⁶

MHP'ye göre; Kıbrıs'ta var olan iki toplumlu, iki devletli yapıyı inkâr edip, bir tarafı tek muhatap olarak kabullenmenin barışa ve istikrara hizmet etmeyeceği açıktır. Bu zamana kadar yapılan dolaylı Kıbrıs görüşmelerinde iyi niyet ortaya koyan, soruna adil ve kalıcı çözüm bulunmasını arzulayan tarafın Kıbrıs Türk Halkı'nın temsilcileri olduğuna şüphe yoktur. Ancak buna rağmen, anlaşmazlıkla suçlanan ve köşeye sıkıştırılmaya çalışılan taraf, sürekli Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olmuştur.

Genel Başkan Devlet Bahçeli 8 Kasım 2000 tarihinde açıklanan Katılım Ortaklığı Belgesi'ndeki Kıbrıs yaklaşımını tek yanlı ve gayri adil bularak şunları ifade etmiştir: "Geçtiğimiz yıl toplanan Helsinki Zirvesi'nde alınan kararları bile hiçe sayan yeni yaklaşımın çözüme değil, çözümsüzlüğe hizmet edeceği unutulmamalıdır. Huzurlarınızda bu yaklaşımı hiçbir şekilde kabul edilemez buluyor ve kınıyorum. Katılım Ortaklığı Belgesi'nin Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği bakımından ifade ettiği mânâ da, ne yazık ki tatminkâr olmaktan uzaktır. Bunun temel sebebi, Belgenin, AB Komisyonu'nun iyi niyetinden şüphe etmemize yol açan bir mahiyet arz ediyor olmasıdır. Her şeyden önce, Katılım Ortaklığı Belgesi, hem sistematığı, hem de muhtevası bakımından Helsinki Zirvesi kararlarından daha geri bir belgedir. Bazı Avrupa Birliği sözcülerinin belge metnini yumuşatmaya yönelik yorumları bu gerçeği değiştirmeye yetmemektedir. En başta, Helsinki'de kurulan Türkiye-Yunanistan dengesi bozulmuş, Kıbrıs meselesi bir ön şart olarak takdim edilmiştir. 8 Kasım tarihine kadar "Helsinki mantığı"nın korunmasını zorunlu gören birlik yönetimi, kendi kurguları olan bu mantığı delik deşik etmekte bir beis

⁸⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 6 Aralık 1999 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/970/index.html

görmemişlerdir. Tabii, bu farklılaşmayı ve Yunanistan gölgesini izah etmeleri kolay olmayacaktır. Kıbrıs meselesinin çözümünün bir ön şart olarak takdim edilmesinin yanında, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin tam üyelik yolunun açılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Burada bir art niyet aramamak mümkün değildir.⁸⁷

Aynı yıl bir başka grup toplantısında da “Kıbrıs sorununun, Yunanistan ile onun gözü kapalı destekçilerinin öncülüğünde, Türkiye'nin Birlik ile ilişkilerinin kilit taşlarından biri haline getirilmekte olduğuna” dikkat çekip, “Kıbrıs Rum Kesimi'nin AB'ye bir an önce üye yapılmak istenmesine” işaret etmiştir.⁸⁸ 2001 yılında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından, Kıbrıs Rum Kesiminin yaptığı başvuruya dayanarak Türkiye'nin 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nda insan haklarını ihlal ettiği kararı alınması sonrası ise “Ne yazık ki, bu dava ile birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kurum ve kuruluşların ne kadar ideal çerçevelerde yapılmış olursa olsun siyasi saiklerle karar verebileceklerini, hukukun üstünlüğünü bir tarafa bırakıp, tarfsızlıklarını yitirebileceklerini göstermiştir. Oysa ki, sadece bizler değil, bütün dünya 1974 Kıbrıs Barış Harekâtına giden süreci çok iyi bilmektedir. Kıbrıs'ta Enosis düşüncesinin, EOKA'nın kundaktaki bebeğe kadar uzanan katliamlarının belge ve fotoğrafları bütün çıplaklığıyla ortada durmaktadır. Eli kanlı katiller yerine, garantörlük hakkını kullanarak, adaya kalıcı bir barış ve istikrar getiren ülkemizin böyle bir zorlama karar ile suçlanmasını anlamak mümkün değildir. Bu karar, hiç şüphesiz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ileride utançla hatırlayacağı bir karar olacaktır.” demiştir.⁸⁹

MHP, Kıbrıs'ta kalıcı barış ve istikrarın yolunun, adil ve onurlu bir anlaşmadan geçtiğini, iki toplumlu ve iki devletli yapıyı yok sayan bir anlayışın, gerçekte kalıcı ve adil bir çözüm istemeyen yaklaşımla aynı anlama gelmekte olduğunu savunagelmıştır. AB yönetiminin, yüceltilen Avrupa değerlerinin de zorunlu kıldığı gibi, iki toplumun rızasına dayalı ve kalıcı bir barışı öngörmesi gerektiğini sıklıkla dile getiren ve Kıbrıs Türk halkını 1974 öncesinin acılı ve karanlık dönemine tekrar

⁸⁷ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 14 Kasım 2000 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/320/index.html

⁸⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 28 Aralık 2000 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/315/index.html

⁸⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 13 Mayıs 2001 tarihinde Samsun'da MHP 5. Bölge İstişare Toplantısında Yaptığı Konuşma, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/287/index.html

döndürebilecek politika ve yaklaşımlara seyirci kalınması mümkün olmadığını ihtar eden de yine MHP olmuştur.⁹⁰

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli 57. Hükümetin ortağı olduğu dönemde çoğu kez Kıbrıs konusunda içerideki ve dışarıdaki çevreler karşısında yalnız da kalmıştır.⁹¹ Buna rağmen Kıbrıs konusundaki hitaplarında doğrudan AB'yi hedef almak ve konuyu iç siyasetin kısır çekişmeler içine sokmamak dikkatini göstermiştir. AB cephesine; bir taraftan, KKTC yöneticilerini görüşme masasına davet ederken, diğer taraftan Kıbrıs Rum Yönetimi'ne Birlik üyeliği konusunda garanti vermenin, hiçbir hukukî, ahlâkî ve dostane izahı olmadığını, uluslararası terörizmin lojistik merkezlerinden biri durumuna gelen, siyasi ve hukukî yapısı tartışmalı olan Kıbrıs Rum Yönetiminin "Kopenhag Kriterleri"ne nasıl uyduğunun da merak konusu olduğunu sormuştur.⁹²

MHP Genel Başkanı, 29 Kasım 2001 tarihindeki Grup konuşmasının neredeyse tamamını AB ve Kıbrıs konularına ayırmıştır. Bu çerçevede, "MHP'nin Türk Milleti ve devleti için doğru bildiğini ve inandığını söylemeye devam edecektir. Çünkü, Kıbrıs sorununun çözümüne Türkiye'nin haklı çekince ve endişelerini yok farz ederek yaklaşmak, teslimiyetçi mantığın ta kendisidir. Böyle bir mantığı, hangi gerekçelerle olursa olsun savunanlar yanıldıklarını er geç anlayacaklardır. Unutulmamalıdır ki, Kıbrıs sorununu gerçekçi bir bakış açısıyla değerlendirmeden, Türk Milleti'nin hissiyatını dikkate almadan yapılan değerlendirmeler, Avrupa Birliği perspektifimizi berraklaştırmaz, bilakis bulanıklaştırır. Avrupa Birliği üyeliği ile Kıbrıs sorunu arasında, bu şekilde tek taraflı olarak ve Türk insanının kafasını karıştırarak ilişki kurmak, Birlik karşıtı tezlerin güçlenmesine hizmet eder." ifadelerini kullanmış ve ardından şu 12 kritik soruyu sormuştur:

1. Birlik yönetimi, Türkiye karşısında Avrupa Birliği bünyesinde var olan güçlü dirençleri aşmayı ve önyargıları yenmeyi gerçekten istemekte midir?

⁹⁰ Örnekler için Bkz. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 9 Haziran 2001 tarihinde Kayseri'de MHP 6. Bölge İstişare Toplantısında Yaptığı Konuşma http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/290/index.html, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 4 Ağustos 2001 tarihinde 12. Erciyes Zafer Kurultayında Yaptığı Konuşma, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/301/index.html

⁹¹ TBMM'deki bir örnek olarak Bkz. Meclis'in 21. Dönem 4. Yasama Yılı 124. Birleşimi, 1 Ağustos 2002, Genel Kurul Tutanağı, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_birlesim_baslangic?P4=8069&P5=H&PAGE1=1&PAGE2=58

⁹² MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 13 Kasım 2001 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/311/index.html

2. Batı Avrupa toplulukları, Müslüman Türk toplumunu aralarında görmeye ne kadar hazırdır?
3. Birlik yönetiminin bu doğrultuda herhangi bir politikası var mıdır?
4. Birlik yönetimi, özellikle Gümrük Birliği anlaşmasından bu yana yerine getirmediği malî yükümlülükleri, ne zaman yerine getirmeyi düşünmektedir?
5. Tarihî müttefikleri olan Türkiye'yi sürekli rahatsız eden terörist örgütlerin Batı Avrupa'daki uzantılarıyla etkin bir mücadele ne zaman verilecektir?
6. Böyle bir kararlılığın, hem AB üyeliğine aday olan Türkiye için, hem de uluslararası dayanışma ve işbirliğinin gereklerini yerine getirmek için zaman geçirilmeden sergilenmesi gerektiği ne zaman idrak edilecektir?
7. NATO'nun imkânlarını da kullanmayı öngören Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nda ülkemizin ısrarla karar mekanizmalarının dışında bırakılmak istenmesi AB'nin gerçek niyetleri bakımından ne anlama gelmektedir?
8. Böylesine dışlayıcı bir politikayı, Birlik yönetiminin Türkiye'ye karşı iyi niyetli yaklaşımı olarak değerlendirmek mümkün müdür?
9. Türkiye için, diğer aday ülkelerden farklı olarak, mevzuat karşılaştırması gibi teknik nitelikte rutin bir süreç olan tarama sürecinin başlatılmamış olması, ayrımcı bir uygulama değil midir?
10. Tarama sürecini başlatmak için Kopenhag siyasi kriterlerinin yerine getirilmesi şart olmadığı halde bundan ısrarla kaçınılması Türkiye'nin üyelik perspektifinin Avrupa Birliği tarafından nasıl anlaşıldığının bir göstergesi değil midir?
11. Avrupa Birliği yönetiminin Kıbrıs politikası ne kadar objektif, gerçekçi ve adildir?
12. Kıbrıs'ta kalıcı ve adil bir çözüme ulaşmanın yolu, Kıbrıs Türkleri'nin azınlık konumuna getirilerek Rum çoğunluğun insafına terk edilmesine amaçlayan geleneksel Rum-Yunan politikalarının benimsenmesinden mi geçmektedir?

Devlet Bahçeli, Grup konuşmasını "Sayın Denktaş'a yönelen haksız iddia ve yakıştırmaları da çok çirkin buluyor ve şiddetle reddediyoruz. Çünkü, O, gerçek ve hakkaniyetli çözümden yana olan onurlu bir

mücadele adamıdır. Haklı ve millî bir davanın kararlı ve ilkeli bir savunucusudur. Yüce Allah Kıbrıs Türklüğü'nün koruyucusu ve yardımcısı olsun." sözleriyle tamamlamıştır.⁹³

MHP Kıbrıs konusunu millî bir mesuliyetle ve mücadele azmiyle ele almayı en zor günlerinde bile sürdürmüştür. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin %10 barajının altında ve TBMM dışında kaldığı 3 Kasım 2002 seçimlerinin hemen ardından dahi münhasıran Kıbrıs konusunda bir basın açıklaması yaptığı bilinmektedir. Bu açıklamada, Meclis dışında kalmış olsa da, Türkiye'nin çıkarlarını her şart altında savunma azmi ve kararlılığı hiçbir şekilde etkilenmeyen MHP'nin, bu sorumluluğunun gereğini bundan sonra da yerine getireceği belirtilip şunlar ifade edilmiştir:

"BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs konusunda 11 Kasım günü bir kapsamlı çözüm paketi sunmuştur. Bugün Kıbrıs sorununu bir zaman baskısı altında ve oldu-bitti şeklinde çözmek için çok yönlü bir seferberlik başlatılmıştır. Kıbrıs sorununu AB perspektifine ve takvimine uygun olarak çözebilmek ümidiyle bir zorlama süreci harekete geçirilmiştir. Bu çerçevede, Kıbrıs konusu Türkiye-AB ilişkilerinde bir pazarlık unsuru haline getirilmek istenmektedir. BM önerileri, Rumların silah zoruyla yıktığı 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığını bazı ayarlamalarla sürdürmesi temeline dayanmaktadır. BM planında yer alan toprak, göçmenler ve mülkiyet konularındaki düzenlemeler de Türk tarafı için çok ciddi riskler taşımakta olup, kabul edilemez niteliktedir. BM planı, KKTC topraklarının yaklaşık dörtte birinin feda edilmesini, Kıbrıs'ın en stratejik bölgelerinin ve en verimli topraklarının terk edilmesini ve 60-65 bin Kıbrıs Türkünün yerlerinden edilerek göçmen durumuna düşürülmesini öngörmektedir. Bunun karşılığında Türkiye'ye, sus payı olarak, AB adaylık sürecinin sanal bir zeminde ve zamana yayılarak sürdürülmesi anlamına gelecek boş bir perspektif verilmesi düşünülmektedir. Türkiye'nin önüne çıkarılmak istenilen denklem şudur: Ya Kıbrıs sorununun çözümünde temel tezlerinizden vazgeçerek böyle bir zeminde siyasi çözüme ve Kıbrıs'ın AB üyeliğine razı olun, ya da siyasi çözüm olmadan önce bölünmüş Kıbrıs'ın üye alınmasını kabullenin, bu konuda önceki hükümetler zamanında açıklanan tedbirleri uygulamaya koymayın. Kurulacak olan yeni Hükümet tarihî bir sorumluluk ve veballe karşı karşıyadır. Sorunları çözmek

⁹³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 29 Kasım 2001 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/313/index.html

elbette hükümetlerin temel amacı olmalıdır. Kıbrıs Türk halkının ve aynı zamanda Türkiye'nin hayati çıkarlarını korumak için sayın Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın uzun yıllardır büyük bir sabır ve feragatle sürdürdüğü onurlu mücadelede bugün de yanında olduğumuzu belirtmek, sağlığına en kısa sürede tam olarak kavuşması için dua ettiğimizi ifade etmek istiyorum."

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 22 Ocak 2003 tarihinde ise bir KKTC ziyareti gerçekleştirmiş ve Merhum Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'la hem istişarelerde bulunmuş hem de onun ve KKTC halkının yanında olunacağı mesajını vermiştir.

BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın adıyla anılan Annan Planı, MHP'nin yetkili kurul ve organları tarafından incelenmiş, planın Rum tarafınca yıkılan 1960 statüsünü Türkleri azınlık toplumu durumuna düşürecek adaletsiz bir Birleştirilmiş Kıbrıs Cumhuriyeti öngördüğü ortaya konmuş ve Planın müzakere edilebilmesi için şu değişikliklerin yapılması gereği beyan edilmiştir: a) Plânın öngördüğü bütün öneri ve mekanizmaların iki eşit toplum ve siyasî egemenlik ilkeleri esasında gözden geçirilmesi, Karpaz yarımadasıyla ilgili hesaplara son verilmesi, Türkiye'nin haklı garantörlük ve güvenlik endişelerinin tam olarak karşılanması, b) Göçmen konusunun iki kesimliliği ve eşitliği zedelemeyecek şekilde yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunlar gerçekleşmediği takdirde Plan'ın kabul edilmeyeceği açıkça ifade edilmelidir. Üçüncü olarak; AB ve BM yönetimlerine Kıbrıs Rum Yönetimi lehine izledikleri tek yanlı ve kabul edilemez tutumları altı çizilerek hatırlatılmalıdır.⁹⁴

MHP GKRY'nin Kıbrıs'ın tamamını temsilen AB'ye üye yapılması sürecinde bir taraftan dönemin hükümetini uyarmış, bir taraftan da, AB'yi kendi hukukunu çiğnemek pahasına yaptığı bu yanlış nedeniyle yerden yere vurmıştır. Henüz GKRY tam üyeliği gerçekleşmemiş ancak bu konuda son viraja girilmişken Genel Başkan düzeyinde yapılan şu açıklamalar dikkat çekicidir: "Bugün, AB tarihi açısından kara bir gündür. İnaniyoruz ki, bu gün AB tarihine kara leke olarak geçecektir. Çünkü, genişleme sürecini tamamlama aşamasına gelen AB yönetimi, yücelttiği her türlü değeri ve kurumu çiğneyerek Kıbrıs Rum Kesimi'nin tam üyelik antlaşmasını imzalamaktadır. Bu anlaşma ile, Türkiye'nin ve Türk milletinin hassasiyetleri kenara itilerek Rum kesimi Kıbrıs'ın bütününe temsilen üye yapılmaktadır. Uluslararası hukuka açıkça aykırı olan ve her türlü dostane ilişkiyi ve ilkeyi

⁹⁴ http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/181/index.html

çiğneyen bu ayıplı durumu Avrupa Birliği'nin örtmesi mümkün değildir. Kıbrıs Rum Kesimi'nin üyeliğinin tescili, aslında Birlik yönetiminin ikiyüzlülüğünün ve çifte standardının tescilidir.⁹⁵

2003 yılı sonunda artan ve Annan Planı'nın her iki kesimde oylanması sürecinde zirve yapan Denктаş aleyhtarı ve sözde çözüm taraftarı kampanya'nın Türkiye içindeki ve dışındaki tüm unsurlarına yönelik en ağır ifadeler parlamento dışı bırakılan MHP'den ve onun Genel Başkanı'ndan gelmiştir. 12 Ekim 2003 tarihinde yapılan 7. Olağan Büyük Kongre'de Genel Başkan, şu ifadeleri kullanmıştır: "Teslimiyetçi iktidar, aynı zamanda, Kıbrıs Türk toplumunu cephelere bölerek, içerden çökertilmesi için AB ve ABD'nin yürüttüğü nifak kampanyalarına da destek vermektedir. Rumların silah zoruyla yapamadığı, şimdi AB perspektifinde toplumsal bilinçlenme adı altında ve Kıbrıs Türkleri Rum devletine yamanarak yapılmaya çalışılmaktadır. Buna karşı çıkan ve onurlu bir çözümü savunan büyük dava ve devlet adamı Rauf Denктаş Bey, hedef tahtası haline getirilmek istenmektedir. Dışlanmaya, tasfiye edilmeye çalışılmaktadır. Bu amaçla kendisine karşı çok çirkin ve haksız bir karalama kampanyası sürdürülmektedir. Türkiye'deki ABD Büyükelçisi bile açıkça bu yönde çağrılarda bulunma cüretini gösterebilmektedir. Bütün bunlara karşı Hükümet sessizliğini korumakta, en ufak bir tepki dahi göstermeyerek dolaylı destek vermektedir. Sayın Cumhurbaşkanı Denктаş'a karşı yapılan bu saldırıları ve Hükümetin bu saldırgan ve küstah tavırlar karşısındaki sessizliğini şiddetle kınıyoruz. Türk milliyetçileri Sayın Cumhurbaşkanı Denктаş'la tam bir dayanışma içindedir. Bunu buradan bir kez daha ilan ediyorum ki Kıbrıs Türkleri yalnız değildir. Milli kahraman Sayın Denктаş yalnız değildir."

2004 yılına gelindiğinde, partisinin Belediye Başkanları ile Ankara Kızılcahamam'da yaptığı toplantıda MHP Genel Başkanı, Annan Planı'nın hükümetin onayıyla son şeklini aldığını, Kıbrıs Türklüğü aleyhine olan bu 9000 sayfalık planı okuyup incelemeyen çevrelerin 24 Nisan'da yapılacak referandum için Kıbrıs'tan önce Türkiye'de yoğun bir "Evet" propagandasına başladıklarını haykırmıştır. Dönemin Başbakanı Erdoğan Bürgenstock Zirvesi sonrasında katıldığı MGK Zirvesi'nin ardından yaptığı açıklamada Rauf Denктаş'ı kastederek

⁹⁵ Devlet Bahçeli'nin AB'nin Irak ve Kıbrıs Hakkında Çifte Standardı Hakkında Yaptığı Basın Toplantısı, 16 Nisan 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/191/index.html Bu toplantıda AKP Hükümetine "12 Aralık 2002 Kopenhag Zirvesinde gösterilmesi gereken tavrın bari şimdi Atina'daki toplantıya katılmamak suretiyle gösterilmesi gerektiği" uyarısında da bulunulmuştur.

“...plana köstek olmanın tarihin affetmeyeceği bir durum” olacağını beyan etmişti. Bu nedenle MHP, planla Kuzeye göç edecek Rumların ve Güneye göç edecek Türklerin sayılarından, Karpaz bölgesinin geleceğine, iki kesimli ve iki toplumlu yapının ortadan kaldırılmasına, Türkiye'nin etkin garantörlüğünün ortadan kaldırılışına kadar pek çok hususu dile getirmiş ve Denktaş'a süreçte yapılan baskıyı “aba altından sopa gösterme pervasızlığı” olarak tanımlamıştır.⁹⁶

Nihayet, Kıbrıs'ta, BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın sunduğu çözüm planı için yapılan referandumlarda, Kıbrıslı Türkler yaklaşık yüzde 65 oranında “evet” derken, Rumlar yaklaşık yüzde 76 oranında “hayır” dedi. Böylelikle Annan Planı uygulanamadı.⁹⁷ MHP bunun ardından Başbakan'a KKTC'ye giderek Kıbrıs Türklerine destek olması çağrısında bulunmuştu. Ancak Başbakan, 1 Mayıs 2004'te İrlanda'da Kıbrıs Rum Kesimi'nin Kıbrıs adıyla AB'ye üye oluşunun kutlandığı törenlere katılmış ve bu konuda da MHP'nin eleştirilerine muhatap olmuştur.⁹⁸

MHP'nin Kıbrıs sorununda Türkiye'nin ve Türk tarafının haklarının çiğnenmesinin önlenmesine dönük en önemli katkılarından birisi de İngiltere'nin AB Dönem Başkanlığı döneminde 29 Temmuz 2005 tarihinde Türkiye ile AB Komisyonu arasında imzalanan meşhur “ek protokol” sürecinde olmuştur. Özellikle GKRY'nin Türk limanlarından yararlandırılması imkânını sağlayan bu protokolün, Türkiye'nin GKRY'yi Kıbrıs'ın tamamını temsil eden devlet olarak tanınmasının önüne neredeyse MHP'nin uyarıları ve itirazları sayesinde geçilebilmiştir. Dışişleri Bakanlığı'nın bu ek protokolle birlikte yayınladığı bildirme metni, her ne kadar MHP açısından tatmin edici bulunmasa da bu konuda ileride atılacak adımların engellenmesi bakımından anlamlı olmuştur. Devlet Bahçeli konuyu 2005 ve 2006 yıllarında defalarca gündemde tutmuş ve millî endişeleri detaylı olarak kamuoyu ile paylaşmıştır. Örneğin, 2006 Aralık ayında yaptığı bir açıklamada dahi AB'nin Kıbrıs dayatması şu üç noktada toplanmış olduğunu, bunların Kıbrıs Rumları ile ilişkilerin normalleştirilmesi ve bunun ilk adımı olarak 1963 Ankara Antlaşmasını ve Gümrük Birliğini

⁹⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Kızılcahamam'da, Belediye Başkanları Toplantısında Yapmış Oldukları Basın Açıklaması, 3 Nisan 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/150/index.html

⁹⁷ “Rumlar Hayır Türkler Evet Dedi”, Hürriyet, 24 Nisan 2004, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/rumlar-hayir-turkler-evet-dedi-38597068>

⁹⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin MYK Toplantısı Konuşma Metni, 8 Mayıs 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/156/index.html

Rumlara teşmil etmek için Kıbrıs Ek Protokolünün imzalanması, Türk limanlarının ve havaalanlarının Rum gemi ve uçaklarına açılması ve Kıbrıs Rum yönetiminin uluslararası kuruluşlara üyeliği konusundaki Türk itirazlarının tedricen kaldırılması” olduğunu hatırlatmıştır. Açıklama konuya ilişkin bugüne kadarki en kapsamlı siyasal açıklamadır. İçeriği tam bir uluslararası hukuk dersi niteliğindedir. Konunun müzakere sürecinde fasılların açılmasını engellemek maksadıyla kullanılan ve Rum kesimine güç veren yönü üzerinde de durmuştur.⁹⁹

İçte ve Dışta Terörle Mücadele konusunda MHP

MHP, anarşi ve terörün hedefi olmuş bir siyasi hareketi temsil etmektedir. 1970'lerden 1980 darbesine kadar giderek artan bir eğilimle MHP ve ülkücü kuruluşlar terörün kurbanı olmuştur. Bu terörün görünen yüzünde genellikle Marksist, Leninist, Maoist vb. sol silahlı hareket ve örgütler yer almış, ancak perde gerisinde ise Soğuk Savaş'ın başat aktörleri olan Sovyet ve Amerikan gizli servisleri bulunmuştur. Sanatçıdan sade vatandaşa, Bakandan Belediye Başkanına, gazeteciden akademisyene, öğrenciden işçiye toplumun her sosyal tabakasından ve Türkiye'nin her bir vilayetinden binlerce milliyetçi ülkücü insan terörün acımasız ellerinde can vermiştir. Hatta, 1990'lı yıllarda da özellikle İstanbul'un muhtelif ilçelerinde MÇP ve MHP'li temsilciler hedef alınarak gerçekleştirilen terör saldırılarının ardı arkası kesilmemiştir.

Bu terör saldırılarıyla ilgili olarak Milliyetçi hareket bilhassa 1980 sonrasında devletin kolluk kuvvetleri ve adli organlarının vazife icrasını beklemiş ve itidalini korumuştur. 1984'ten itibaren ise Türkiye'nin Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu illerinin büyük kısmını tesiri altına alacak büyük bir yeni terör dalgası başlatılmıştır. Amacının Türkiye topraklarını da içine alan Marksist düşünce sistemine dayalı bir Birleşik Kürdistan ideali kurmak olduğu bilinen PKK, 1990'lı yıllarda Türkiye'nin gündeminde ön sıralarda olmuş, binlerce sivilin yanı sıra polis, korucu, bekçi ve askerin de katledilmesinin faili olmuştur. MHP ve ülkücü hareket vatanın bölünmesi amacıyla neredeyse dünyanın 15 farklı devletinden güçlü destek alan bu örgüt karşısında devletin birliğinin yanında tavizsiz bir pozisyon almış, iç güvenlik harekâtlarında yer alan TSK ve Emniyet

⁹⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin AB Zirve Kararları Sonrası Türkiye-AB İlişkilerinde Gelinek Nokta Hakkında Yaptıkları Yazılı Basın Açıklaması, 15 Aralık 2006, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/58/index.html

kuvvetlerinde gönüllü olanların en ön saflarında yine Türk milliyetçileri bulunmuştur. 1990'ların ortasına kadar büyük zorluklarla sürdürülen bu mücadelede, terör örgütünün kırsalda ve şehirde bazı alanlarda fiilî hâkimiyet sağladığı kara günler yaşanmış ancak MHP'nin Türk milletiyle birlikte kararlı duruşu, Türk ordusu ve polisünün üstün fedakârlıklarıyla örgüt bilhassa 1990'ların ikinci yarısında süratli bir gerileme sürecine girmiştir. Bu çerçevede, Türkiye Irak toprakları içinde çok sayıda harekât icra etmiş, terörün sınır ötesinde takibi ve imhasında olağanüstü başarılar elde etmiştir.

Alparslan Türkeş, son nefesine kadar Türkiye'de terör yoluyla devletin yapı taşlarının oynatılmasına karşı dimdik durmuş bir liderdir. Bu konuda zaman zaman ortaya çıkan gevşemelere, muhatabı kim olursa olsun tahammül etmemiş ve cevapsız bırakmamıştır. 1990'larda Türkiye'de terörün tırmanmasını bir diğer tabirle "azmasını", dış politika ve iç politikanın birbirinden ayıramayacağı istikâmetindeki açık gerçeğin bir yansıması olarak görmüş ve değerlendirmiştir. 1992 yılında Şırnak'ta meydana gelen olaylar sonrasında TBMM'de yaptığı 28 Ağustos 1992 tarihli konuşmada, "Devletler arasında devamlı mücadeleler vardır. Bu mücadelede devletler birbirinden istedikleri menfaatlerini sağlayabilmek için, birbirlerinin vatandaşlarını çalmaya çalışırlar ve çalabilenler çalar. Onun için devleti yönetenler, kendi devletlerinin vatandaşlarının hasım devletler tarafından işgal edilip, aldatılıp, kandırılıp çalınmasına engel olacak tedbirler almaya mecburdur. Biz tarihimizde bu olayla çok karşılaştık; Osmanlı döneminde de karşılaştık, Cumhuriyet döneminde de karşılaştık ve karşılaşıyoruz... Güneydoğu, doğu bölgesinde de artık bölücü terör olayları, dünün bugünün olayları değildir; bir hayli eskiye dayanmaktadır... Şimdi bölücü terör iyice azmış, silahlanmış, teşkilatlanmış ve hedefine varmak için kıyıcı şekilde hareket etmektedir... Bunu sadece bir iç mesele olarak görmemek icap etmektedir. Karşı karşıya bulunduğumuz bu terör olayları, Kıbrıs meselesiyle, Ege meselesiyle, Balkanlar meselesiyle, Kafkasya meselesiyle, dış meselelerle sıkı sıkıya ilgilidir. Arkasında dış güçler vardır ve sebep siyasidir. Türk milletine karşı adı konulmamış, ilan edilmemiş bir savaş açılmıştır öyle ki, Türkiye iç boğuşmalara sürüklensin, anarşi ve terör her tarafa yayılsın, Türk milleti, Türk devleti başını kaşıyamaz duruma gelsin... Bundan yedi sekiz yıl önce Yunan Generallerinin 'Siz Türkiye'yi, Türk milletini çok güçlü sanmayın, çok kuvvetli sanmayın, Türkiye tek bir milletten ibaret değildir; bunlar bölünmüşlerdir, aralarında ayrılıklar vardır' şeklinde yabancı gazetelerde yazılmış yazıları vardır." diyerek herkesi

uyarmıştır.¹⁰⁰ 90'lı yılların Türkiye'nin Kafkasya-Türkistan ve genel anlamda Avrasya sahasına yansıtmasının önünde bir engel oluşturmak üzere terörizmin vasıtalı bir savaş unsuru olarak kullanıldığı bugün çok sayıda uzmanın mutabakatıyla ifade edilmektedir.

Türkiye'deki kanlı terörün ana kulvarını oluşturan PKK bölücü terörü, 1998 yılında tarihî bir dönemece gelmiştir. Hem PKK terörüne açık destek vermeyi hem de, Hatay'ı haritalarında ve eğitim sisteminde Suriye toprakları içinde göstermeyi 1980'lerden 1998 yılına kadar sürdürmüş olan Hafız Esad yönetimi her şeye rağmen kendisine karşı düşmanca davranmayan Türkiye'nin 1998 yılında askerî harekât seçeneğini de içeren kriz yönetimi ile adeta hizaya gelmiştir.¹⁰¹ Böylece Şam yönetimi, 1980'lerden beri barınma imkânı verdiği Abdullah Öcalan'ı ülkeden çıkarmak zorunda kalmış, iki ülke arasında Adana Mutabakatı denilen anlaşmaya varılmış ve ikili ilişkilerde iyileşme başlamıştır. ABD, Öcalan'ın Moskova'ya gittiğini Türkiye'ye istihbari bilgilerle ilettiler. Abdullah Öcalan Türkiye ve ABD'nin baskılarıyla 33 gün kaldığı Moskova'dan İtalya'nın başkenti Roma'ya geçti. Ocak 1999'da ise buradan da ayrılıp Yunanistan'a gitmek zorunda kaldı. Atina yönetimi de Türkiye ile bu nedenle bir kriz yaşamak istemiyordu ve Öcalan'ı Güney Afrika Cumhuriyeti'ne göndereceklerini bildirerek Kenya'ya gönderdiler. Öcalan'ın Kenya'daki Yunan Büyükelçiliğinde olduğu konusunda da yine ABD istihbarat vermişti. Nihayet, Öcalan Türk Özel Kuvvetlerine bağlı bir tim tarafından özel bir uçakla Kenya'dan alındı. Alındığında üzerinde Kıbrıs Rum Kesimi adına düzenlenmiş bir pasaport vardı.¹⁰²

18 Nisan 1999'da yapılan Genel Seçimlerde, Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirildiği sırada Başbakan olan Bülent Ecevit başkanlığındaki DSP %22, Devlet Bahçeli başkanlığındaki MHP ise %18 oy almıştır. Seçimlerde %13,2 oyla 4. çıkan ANAP'la birlikte 57. Hükümet kurulmuştur. Bu seçimlerden kısa süre önce ve Öcalan'ın yakalanmasından kısa süre önce, MHP Genel Başkanı şu sözlerle Öcalan üzerinden bir takım siyasallaştırma faaliyetlerinin planlandığına dair şu ifadelerle kamuoyu ve hükümete uyarıda bulunmuştur; "Hükümet, Kuzey Irak'ta gösterime giren senaryonun farkına varamamaktadır. Hükümet, PKK'nın siyasallaştırılması çabaları

¹⁰⁰ Rasim Koç, Meclisteki Türkes, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2007, s.301-303.

¹⁰¹ Bkz. Prof. Dr. Osman Metin Öztürk, Dış Politikada Kriz Yönetimi, Odak Yay., Ankara 2004, ss.156-171.

¹⁰² *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular Belgeler Yorumlar, Cilt II 1980-2001*, Baskın Oran (Der.), İletişim Yay. İstanbul 2001, s.296.

karşısında daha duyarlı, daha sonuç alıcı bir strateji takip etmek zorundadır. İzini kaybettirerek yeni bir açılım siyaseti takip edeceği anlaşılan bölücü örgütün başının biran önce tesirsiz hale getirilmesi şarttır. Son günlerde, Ortadoğu'da Kuzey Irak'tan başlayarak yeni oluşumlara ima atacak gelişmeler için düğmeye basıldığına dair yorumlar yapılmaktadır. Bu oyunlarda PKK'nın ve onun başının bir figüran olarak kullanılacağına dair ciddi endişe duymaktayız. Türkiye, kendi altının oyulması anlamına da gelecek olan bu gelişmeler karşısında seyirci kalmaz. Giderek kaynayan bir kazanı andıran Ortadoğu'da Türkiye'nin çok yönlü politikalar izleyerek inisiyatif sahibi olması hayati önem taşımaktadır.¹⁰³

MHP terör örgütü PKK başı Abdullah Öcalan'ın 29 Haziran 1999'da idam cezasına mahkûm edilmesi ve cezanın Yargıtay tarafından 25 Kasım 1999'da onanması sonrasında içeriden ve dışarıdan cezanın infaz edilmemesi yönündeki görüş ve tazyiklere karşı tek başına ve kararlı bir direnç gösterdiğini biliyoruz. Bu konudaki ilk önemli değerlendirme 30 Kasım 1999 tarihli TBMM Grup konuşmasında MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli tarafından dile getirilmiştir. Bu konuşmada, içerideki bazı çevrelere "Avrupa ülkeleri adına ileri sürülen görüşlerin hiç tartışmadan kabul edilmesinin anlaşılmaz olduğu", AB tarafına ise "AB tam üyelik süreciyle terörist başının idamının ilişkilendirilmesinin mantıksız ve ahlaksız olduğu", "terörizmin insanlığa karşı işlenen suçlar içinde olduğu ve bunun Avrupa devletlerince de hukuken kabul edilmiş olduğu", "örgütün lider kadrosundan diğer bazı isimlere yönelik benzer cezaların infazı söz konusu olduğunda Avrupa'dan ses çıkmamasının Öcalan konusunda hukuki değil siyasi davranıldığına göstergesi olduğu" açıkça belirtilmiştir.¹⁰⁴

MHP, 2009 yılında başlatılan önce adına Kürt açılımı, sonra, çözüm süreci, sonra demokratik açılım, sonra da milli birlik ve kardeşlik projesi denilen sürecin işaretlerini neredeyse 10 yıl önceden görmüş ve uyarıda bulunmuştur. Henüz 2000 yılının başındayken MHP Genel Başkanı "Barış süreci ve demokratik çözüm sloganları arkasında gizlenen siyasallaşma taktiklerine prim verilmemesi, bu noktada

¹⁰³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 8 Şubat 1999 tarihli basın açıklaması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/971/index.html

¹⁰⁴ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 30 Kasım 1999 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/981/index.html

herkesin çok dikkatli ve özenli davranması önem taşımaktadır.”¹⁰⁵ Tarihî uyarısıyla, Öcalan'ın idamının infazının engellenmesini fırsata dönüştürmeye çalışan örgüte ve onu bir şekilde destekleyen çeşitli siyasî çevrelere de işaret etmiştir.

MHP terör konusunda nesnellığe de önem vermiştir. “Senin teröristin kötü-benim teröristim iyi” anlayışını doğuracak siyasal yaklaşım ve açıklamalardan uzak durmuştur. 11 Eylül saldırıları akabinde bunu net olarak okumak mümkündür. 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleşen terör eylemleri sonrasında 17 Eylül 2001 tarihinde yaptığı TBMM Grup konuşmasında Genel Başkan Devlet Bahçeli, “Yaşanan bu olayla birlikte, terörizmin lanetli yüzünün çok iyi tanınması gereği bir kere daha ortaya çıkmıştır.” diyerek, şunlara işaret etmektedir: “Terör, hangi ülkede ortaya çıkarsa çıksın, hangi gerekçelerle kendisini haklı çıkarmaya çalışırsa çalışsın, insanlık dışı olduğu gerçeğini gizleyemez. Yine, utanç verici, aşağılık bir eylem olduğu gerçeğini değiştiremez. Amerikan halkına ve hedeflerine yönelik eylemler, büyük bir katliamdır, bir insanlık suçudur. Hiçbir gerekçe ve hedef, sivil ve masum insanların hunharca öldürülmesini hiçbir şekilde haklı ve meşru kılamaz. Öncelikle bu gerçeğin, bu şekilde anlaşılması ve kabul edilmesi lazımdır. Terörün mahiyeti, onun gerekçelerinde değil; tahrip ettiği, insan hayatına yönelttiği yıkıcı etkilerde, yani neticelerinde ortaya çıkar ve anlaşılabilir. Terör insanın varlığını ve yaşama hakkını, vahşice ortadan kaldırma eylemi olduğu için, dünyanın her tarafında kendilerini nasıl göstermeye çalışırlarsa çalışsınlar teröristler, aşağılık eylemleri gerçekleştirenlerden başkaları değildir. Bundan dolayıdır ki, terör bir insanlık ayıbıdır ve insanın kendi türüne karşı yönelttiği en ahlaksız, en acımasız eylem biçimidir. Eğer bir toplumda, hatta uluslararası camiada, terörün insan hayatına yönelen, insanı yok etmeyi amaçlayan aşağılık bir eylem biçimi olduğu konusunda bir bilinç yoksa, hatta teröristi ‘siyasi mücadele’ yürüten birisi olarak görme eğilimi varsa, bu durum hastalıklı, marazi tiplerin teröre yönelmelerini sağlar. Bu da, bir nevi terörü teşvik ederek ödüllendirmek anlamını taşır. Bugüne kadar değişik terör hareketleri karşısında takınılmış olunan tavır, genellikle teröristleri cesaretlendiren bir yönde cereyan etmiştir. Bunun için, terörizme karşı ortak bir anlayış ve tavır geliştirmek, günümüzde çok daha önemli hale gelmiş bulunmaktadır. ABD’de vuku bulan trajedi, bir taraftan terörizmle mücadele ederken, diğer taraftan batı ülkelerinin de bir

¹⁰⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 24 Şubat 2000 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/350/index.html

özeleştirme yapması, çifte standartlardan şiddetle kaçınması bakımından da bir dönüm noktası olmalıdır.”¹⁰⁶

MHP, terörizmle uluslararası boyutta mücadeleyi son derece önemsemekte olduğundan, 11 Eylül saldırıları sonrasında dünya devletlerine de çeşitli çağrılarda bulunmuştur. “BM Terörizmle Mücadeleyi İzleme Komitesi” bunlardan biridir. Genel Başkan Bahçeli, bu konuyu şöyle izah etmiştir:

“11 Eylül tarihinden bu yana geçen zaman diliminde, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde kabul edilen bir karar tasarısı ile, bütün ülkelere terörizmin uluslararası malî kaynaklarının kurutulması içinde daha aktif ve kararlı bir tutum takınması mecburiyeti getirilmiştir. Bunun yanında, AB yönetimi de terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı aldığı bir dizi yeni tedbir yürürlüğe koymak için çabalarını sürdürmektedir. Bütün bunlar, terörizm ile uluslararası alanda etkin mücadele amacıyla atılmış önemli ama geç kalmış adımlardır. Geline bu noktayı yeterli bulmak da mümkün değildir. Maalesef, birçok Avrupa ülkesi ile uluslararası kuruluşun, ayrılıkçı terör örgütlerini terörizm kapsamı içinde değerlendirme ve tedbir alma konusunda çok istekli olmadıkları görülmektedir. Bütün bu gelişmeler ve terörizmle ilgili tecrübeler, geniş ve samimi bir uluslararası işbirliği ve dayanışmanın zorunlu olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun için, uygun bir ortamda geniş çaplı bir Uluslararası Konferansın toplanarak, kavramlar ve mücadele yöntemleri üzerinde güçlü bir konsensüsün oluşturulması gerekmektedir. Terörizmle mücadelede ve çifte standartları ortadan kaldırmakta bir dönüm noktası olacağına inandığımız bu teşebbüsün ardından, Birleşmiş Milletler bünyesinde “Terörizmle Mücadeleyi İzleme Komitesi” oluşturularak, kararlılığın ve dayanışmanın sürdürülmesini sağlamak şarttır. Böylelikle, zaten yeterince gelişmemiş olan terörizmle mücadelede gerekli uluslararası normların zenginleşmesi ve uygulanması daha çok mümkün olacaktır.”¹⁰⁷

Devlet Bahçeli, uluslararası terörizmle mücadele konusundaki önerilerini 5 Ocak 2002 tarihinde Hollanda’da bulunduğu Türk vatandaşlara hitaben konuşmasında da dile getirmiş ve burada,

¹⁰⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin 17 Eylül 2001 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/307/index.html

¹⁰⁷ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin 9 Ekim 2001 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/308/index.html

MHP'nin terörle mücadele ve teröre karşı ortak uluslararası tutum konusundaki samimiyetinin anlaşılması çağrısında bulunmuştur.¹⁰⁸

AB ile ilişkilerde AKP'nin ilk döneminde AB ile uyum sürecinde hazırlanan 6. Uyum Paketine yönelik eleştiriler içerisinde terörle mücadeleyi zaafa uğratacak hususlara MHP Genel Başkanı tarafından özellikle dikkat çekilmiştir. Bu kapsamda, dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in Terörle Mücadele Kanununun 8. Maddesinin kaldırılmasıyla ilgili düzenlemeyi TBMM'ye geri göndermesi ve geri göndermede gerekçe olarak devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü açısından sakınca yaratacağı hususunun belirtilmesine işaret edilmiştir. Müteakip günlerde teröristlere af getirilmesinin "toplumsal barış" gibi takdim edilmesinin de daha büyük yanlışlara zemin hazırladığını ortaya koymuş ve bu çabaların hiçbirine destek vermeyip olan gücüyle karşısında yer almıştır.¹⁰⁹

29 Temmuz 2003 tarihinde AKP Hükümeti tarafından TBMM'ye sunulan ve desteklenen Topluma Kazandırma Yasası'nın kabul edilmesi¹¹⁰ üzerine de MHP, bu yasanın dağdaki teröristleri topluma kazandırmadığını aksine hapisanedeki teröristleri örgüte kazandırdığını beyan etmiş, bunun PKK'nın genel af talebinin bir şekilde hayata geçirilmesi anlamına geldiğini, yasadan yararlanmak için başvuruların çoğunun tutuklu ve hükümlüler olduğunu resmi rakamlarla ortaya koymuştur.¹¹¹

MHP, AKP iktidarının 2003 yılından itibaren attığı adımların da, ABD'nin Irak'ta izlediği politikanın da terör örgütünün 2002 yılı itibarıyla bitme noktasına gelmiş olan faaliyetini yeniden canlandırdığını, yeniden hayat bulmasına imkân tanıdığını değişik vesilelerle ifade etmiş ve toplumun dikkatini artan terör olaylarına çekmeye çalışmıştır. 2004 yılı Haziranında, MHP Genel Başkanı "Tarihi Görev Çağrısı" başlıklı bir basın açıklaması yaparak, AB başta olmak üzere çeşitli dış merkezlerden PKK terör örgütüyle adına "barış süreci" denilen bir sürecin başlatılması hatta bunun içinde Öcalan'ın affına

¹⁰⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Hollanda Türk Federasyonu 4. Büyük Kurultayında Yaptığı Konuşma 5 Ocak 2002, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/214/index.html

¹⁰⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin AKP Poilitikalarını Değerlendirdiği Basın Açıklaması, 3 Temmuz 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/203/index.html

¹¹⁰ <https://www.tgrthaber.com.tr/gundem/-134163.html>

¹¹¹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin AKP iktidarının 1 Yılına Değerlendirdiği Konuşma, 7 Aralık 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/211/index.html

kadar çeşitli konuların yer almasına dikkat çekip Türk milletine müracaat etmiştir. Açıklamada artan terör eylemlerine de dikkat çekilmiştir.¹¹² Bu itibarla; birkaç yıl sonra Oslo pazarlıklarıyla gündeme gelen sürecin MHP tarafından çok önceden görüldüğü ve uyarıların yapıldığı aşikârdır.

2005 yılı 12 Mayıs'ında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Öcalan'ın yeniden yargılanması konusundaki kararının hemen ardından MHP sert bir açıklamayla, kararın bir hukuk trajedisi olduğunu, bunun Türkiye'de ciddi bir krizi provoke etmek maksadıyla yapıldığını ve terörün önünü açmak üzere gerçekleştirildiğini kamuoyu ile paylaşmıştır.¹¹³

ABD'nin Irak müdahalesi sonrasında Kuzey Irak'ın daha net biçimde PKK terörünün geri cephesi ve lojistik merkezi haline geldiğini 2004-2005 yılından itibaren defalarca dile getirmiştir. Bu konuda özellikle IKBY'nin sorumluluğuna ve hükümetin IKYB ile ilişkilerine dikkat çekmiş ve yetkilileri uyarmıştır.¹¹⁴ Yine 2006-2007 yılındaki değerlendirmelerinde Bahçeli, Irak'ta bir kaos ve dehşet ortamının bulunduğunu, Barzani ve Talabani'nin siyasi himayesi altında bölgede yuvalanan 3000 civarındaki militanın, Kürt peşmerge gruplarıyla iç içe yaşamakta, lojistik desteği bu gruplarca sağlanmakta ve Türk sınır bölgesinde gümrük denetimi yaparak haraç toplamakta olduğunu, Irak hükümetinin PKK'yı resmen terörist örgüt olarak kabul etmemekte olduğunu, siyasi faaliyette bulunmasına izin verilen PKK'nın, seçimlere iki parti çatısı altında katılmış ve Irak siyasi yaşamının legal unsuru haline gelmiş olduğunu dikkatlere sunmaktadır. PKK terör örgütü, lider kadroları, terör kampları, silah ve mühimmat depoları ve Amerikan menşeli silahlarla donatılmış militan kadrolarıyla, ABD'nin askeri kontrolü altındaki bölgede serbestçe faaliyet gösterebilmekte olduğu da Bahçeli'nin 2007 yılındaki uyarı ve tespitleri arasındadır.¹¹⁵

15 Temmuz sonrasında, FETÖ'ye karşı alınan tedbirler, çıkarılan KHK'lar yurt içi ve yurt dışında sürdürülen operasyonlar noktasında, MHP hükümete tam destek vermiştir. Bunun yanında Doğu ve

¹¹² MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'den "Tarihi Görev Çağrısı", 15 Haziran 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/160/index.html

¹¹³ Devlet Bahçeli'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 12 Mayıs 2005 Tarihli Kararı Hakkında Yapmış Oldukları Basın Açıklaması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/136/index.html

¹¹⁴ Devlet Bahçeli'nin Yapmış Oldukları Basın Toplantısı Metni, 14 Şubat 2006, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/103/index.html

¹¹⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 17 Ocak 2007 tarihli Basın Açıklaması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/53/index.html

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde uygulanmak üzere hazırladıkları “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkındırma Programı”nı kamuoyu ve hükümet yetkilileri ile de paylaşmıştır. Bu programın içeriğinde Terörle Mücadele Programı, Kırsal Kalkınma Merkezleri Programı, Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi Programı, Katılımcı ve Kapsayıcı Ekonomik Büyüme Programı olmak üzere 4 alt program bulunmaktadır. İlk alt program olan Terörle Mücadele Programı çerçevesinde devletin otoritesinin bölgede tam olarak tesis edilmesi hususu vardır.¹¹⁶

Tüm uyarılara rağmen ısrarla sürdürülen yanlış politikalar neticesinde Suriye'nin bir insanlık dramı sahnesine, Türkiye'nin sınırlarının da terör ve göç hattına dönüşmesi sonrasında, MHP, Fırat Kalkanı Harekâtı sürerken Halep'te yaşanacak bir el değişikliği sonrasında Türkiye'ye yönelebilecek insan akışına, Akçakale-Tel Abyad bölgesinde PYD-PKK unsurlarının yaptığı yığınaklara, geçici güvenli bölge oluşturulması gerekliliğine de işaret etmiş ve yetkilileri uyarmıştır.¹¹⁷

MHP açısından terör örgütleri arasında son tahlilde bir kategorik fark da bulunamaktadır. PKK, DHKPC, TKPML, MLKP, FETÖ veya IŞİD, devlet güvenliği açısından aynı tehdit potansiyelini havi değerlendirilmektedir. Bu istikamette, Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 11 Ekim 2016 tarihli Grup toplantısında “FETÖ ile mücadele edildiğini ve kendilerinin bunu desteklediklerini ancak FETÖ'yle yapılan mücadelenin, FETÖ'cülere yönelik cezri, cebri ve yıldırıcı tedbirlerin aynısının PKK'lılara da uygulanmasını tutarlılık gereği isteyip beklediklerini” beyan etmiştir.¹¹⁸

Türkiye, 15 Temmuz öncesinde başlayan, (12 Ocak Sultanahmet saldırısı, 17 Şubat Merasim Sokak saldırısı, 13 Mart Güvenpark saldırısı, 19 Mart Güvenpark saldırısı, 28 Nisan Bursa Ulu Camii saldırısı, 1 Mayıs Gaziantep saldırısı, 7 Haziran Vezneciler saldırısı, 28 Haziran Atatürk Havalimanı saldırısı, 20 Ağustos Gaziantep saldırısı) sonrasında artan ve Kasım 2016'da yoğunlaşan terör saldırılarına muhatap olmuştur. Aynı ayın içinde Beşiktaş, Kayseri bombalamaları ve

¹¹⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 29 Eylül 2016 tarihli Basın Açıklaması, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4133/index.html

¹¹⁷ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 4 Ekim 2016 tarihli Basın Açıklaması, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4134/index.html

¹¹⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 11 Ekim 2016 tarihli Grup Toplantısı Konuşması, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4136/index.html

Rusya'nın Ankara Büyükelçisinin katledildiği terör saldırıları birbirini takip etmiştir. İstanbul Beşiktaş'ta Vodafone Arena yakınlarında gerçekleşen bombalı terör eylemi sonrasında MHP Genel Başkanı, "terörün bir insanlık suçu olduğunu fail ve taraflarının ise insan canına kast eden, huzur ve barışa karşı gelen zulmün ve zilletin alçak taşeronları olduğunu" belirtmiş "Türkiye'nin sosyal ve siyasal uzlaşma kulvarına girmeye başladığı şu günlerde karanlık ellerin, kaos ve kriz tetikçilerinin anında devreye girmesinin tesadüfi görülemeyeceğinin" altını çizmiştir.¹¹⁹ Aynı şekilde Kayseri Zincidere Komando Tugayı'nda görevli olup çarşı iznine çıkan askerlere yönelik bombalı saldırı sonrasında da terörle mücadelede tereddüt gösterilmemesine dönük geniş bir basın açıklaması yapmıştır.¹²⁰

2016 Aralık'ında Rusya Büyükelçisi Karlov'un katledildiği silahlı saldırı ise gerçekten dünya çapında ses getiren ve çok özel olarak tasarlanmış bir eylemdir. Devlet Bahçeli bu saldırının mel'un bir saldırı olduğunu, Türkiye-Rusya ilişkilerini zedeleme ve gölgeleme ihtimalini doğurmakla kalmayıp Ortadoğu ekseninde sonuçları da olabileceğini hatırlatmış, ancak iki ülkeden gelen sağduyulu mesajların kendilerini de rahatlattığını ifade etmiştir.¹²¹ Türkiye'deki Rus Büyükelçisine yönelik saldırıya dünyanın değişik devletlerindeki Rus diplomatik personeline yönelik olarak gerçekleştirilen bir takım saldırılarla eş zamanlı oluşu yanında Rusya'nın Türkiye ile Ortadoğu ve ABD'yle ilişkiler konusunda vardığı anlaşılabilir anlayış ve işbirliğinin bu olayın suhuletle atlatılmasında ana etkenler olduğu açıktır.

Arap-İsrail Uyuşmazlığı ve Filistin Meselesinde MHP

MHP'nin dış politikada Türkiye'nin temel öncelikli konuları olan Kıbrıs, Batı Trakya, Balkanlar, Kafkasya ve Türkistan ile ilgisi bilinse ve bazen sadece bundan ibaretmiş gibi takdim edilse de, Ortadoğu'ya özel ilgi gösterdiği ve yakından takip ettiği, merhum Alparslan Türkeş'in konuşma ve yazılarında bu coğrafyaya dair kritik açıklamalar bulunduğu da bilinmektedir.

¹¹⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin İstanbul'da Yaşanan Terör Saldırısıyla" ilgili yaptıkları yazılı basın açıklaması, 11 Aralık 2016, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4181/index.html

¹²⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Kayseri'de gerçekleşen terör saldırısıyla ilgili yaptıkları yazılı basın açıklaması, 11 Aralık 2016, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4185/index.html

¹²¹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'a Düzenlenen Suikastla" ilgili yaptıkları yazılı basın açıklaması, 20 Aralık 2016, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4186/index.html

Alparslan Türkeş; “Temel Görüşler” eserinin “Dış Siyaset” bölümünde; Ortadoğu’ya ayrıca yer vermiştir. Burada, 93 Harbi olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus Harbi’nde, Plevne’de, Filistin alayının bir tek askeri geri dönmek üzere şehit olduğunu, 1911 İtalyan tecavüzünde Mustafa Kemal, Enver Paşa ve Fethi Bey gibi subayların Libyalı aşiretler ve Şeyh Sunusi ile birlikte Trablus Garbı korumuş olduklarını ve hülâsa “devlette içtima etmiş milletler ve bölgelerin (sanayileşmiş devletlerin ve Rusya’nın emperyalist girişimlerine kadar) hiçbir ayrılık göstermemiş olduklarını” belirtir. Türkeş’e göre “Ortadoğu bölgesi ticarî, iktisadî, askerî ve manevî bir bütünlük teşkil eder. Üç kıt’a arasındaki deniz, kara ve hava yolları bu bölgelerden geçer ve eski dünyanın irtibatlandığı yerdir.”¹²² Türkeş, Ortadoğu’nun insanların hepsinin İslâm dininden oluşlarına ve 1300 senedir aynı kıbleye yönelmiş olmalarına dikkat çekerken, yine Osmanlı mirasına atıfla 400 sene aynı bayrağın başta taşındığını, 400 sene Kâbe’ye Türk bayrağı çekilmiş olduğunu belirtir. Türkeş’e göre Ortadoğu devletlerinin zengin kaynakları da vardır ve Türkiye’nin bu devletlerle hem tarihî hem de ekonomik sebeplerle işbirliği normal görülmelidir. Ancak Günümüzde, Sisi yönetiminin yeniden canlandırdığı Mısır-Yunanistan-Kıbrıs Rum yönetimi arasındaki menfaat birliği teşebbüslerine daha 1970’li yıllarda işaret etmeyi de unutmaz.¹²³

Alparslan Türkeş, 1977 yılındaki bir mülâkatta, “bugünkü Arap Ortadoğu’sunun kaderinin meşhur Sykes-Picot Antlaşması ile Birinci Dünya Savaşı başlangıcında tayin edilmiş olduğunu, bunu takiben Batılı devletlerin Arap devlet ve şeyhlikleri ile yaptıkları ikili gizli anlaşmalarla bunları birbirlerine düşürdükleri, son otuz yılda da Sovyetler ve Çin’in Ortadoğu’ya nüfuzlarının bölgeyi daha karmaşık hâle getirdiğini” belirtmektedir. Ortadoğu’daki problemlerin çözümünü; istikrarsızlık dışında kalmış, problemlere bulaşmamış, Ortadoğu’daki etnik çekişmelere sahne olmamış, problemlerin çözümünü sağlayacak arşiv belgelerine sahip olan Türkiye’de görmektedir. Süper güçlerin Türkiye’yi bu nedenle meşgul ettiğine işaret etmektedir.¹²⁴ Henüz 12 Eylül darbesi olmamışken, İsrail’in Kudüs’ü daimi başkent ilân etmesine karşı Ankara’da bir basın açıklaması yapmış ve burada şu ifadeleri kullanmıştır:

¹²² Alparslan Türkeş, Temel Görüşler, Dergâh Yay., (Çağdaş Türk Siyasi Düşüncesi Serisi), İstanbul, 1975, s.307-308.

¹²³ Alparslan Türkeş, Temel Görüşler, Dergâh Yay., (Çağdaş Türk Siyasi Düşüncesi Serisi), İstanbul, 1975, s.309-310.

¹²⁴ Metin Turhan, Başbuğ Türkeş: Türklük-İslâmiyet-Bölücülük ve Diğer Konular Hakkında Konuşma, Mülâkat ve Sözleri, Kripto Yay., Ankara 2017, s.230.

“İsrail’in tek yanlı bir karar alarak Kudüs’ü başşehir yapmaya kalkışması, Ortadoğu’da barışı ciddi bir şekilde tehlikeye sokmuştur. Kudüs’ün tarihî özelliği de dikkate alınacak olursa İsrail’in nasıl hatalı bir tutum içinde bulunduğu ve aldığı son kararlar Ortadoğu’da gerilimi ne kadar artırdığı daha iyi anlaşılacaktır. Bize göre İsrail derhal bu karardan vazgeçmeli ve Kudüs’ün statüsünde bir değişikliğe kesinlikle kalkışmamalıdır.”¹²⁵

Aşağıda da değinileceği üzere, 2018 yılında ABD Başkanı Trump’ın Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıdığını ilan etmesi ve ABD Büyükelçiliğini Tel Aviv’den Kudüs’e taşıma kararı karşısında da MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli tepki göstermiş ve şu sözleri sarf etmiştir. “Trump izah ve bahanesi olmayacak bir yanlış kararın fail ve figüranı olarak mazlumların ölümünde pay sahibi olmuş alnına ömür boyu çıkmayacak bir kara leke sürmüştür. İsrail ne yaparsa yapsın Kudüs’ü başkent yapamayacaktır!”¹²⁶

Alparslan Türkeş’in İsrail’in kurulması ve Arap-İsrail uyuşmazlığıyla ilgili temel yaklaşımını bu noktada hatırlamakta fayda vardır. Esasen Türkeş, İsrail’in kuruluşunun 2000 seneden fazladır Arap yurdu halinde kalmış Filistin’de ve genel olarak Ortadoğu’da barış ve huzuru dinamitlediğini belirtmiştir. Ancak İsrail’in kurulmasından sonra Araplar’ın müşterek bir komutanlığın koordineli sevk ve idaresinden mahrum oluşları, gerekli şekilde eğitim görmemiş oldukları ve modern silahlardan yoksun oluşları sebebiyle başarılı olmadıklarını tespit eder. Türkiye’nin, Arap-İsrail Savaşlarında Araplar’ın beklediği desteği vermemesinin en büyük nedeni olarak Birinci Dünya Savaşı içinde, Arapların din kardeşliğini hiçe sayarak Müslüman olmayan yabancılarla Türkler aleyhine işbirliği yapmış olmalarından kaynaklanan uzak kalma fikrini ve hissini ortaya koyar. İsrail’in bir realite olduğunu, dünya Yahudiliğinin destek ve himayesi altında bulunduğunu, Araplar’ın ilimde teknikte ileriye gitmek,

¹²⁵ O dönemde Türkiye’de sıkıyönetim mevcuttur ve hükümet de bu karara tepki göstermiştir. Türkeş açıklamasında hükümetin tepkisini ve teşebbüslerini doğru bulduklarını, İsrail’in bu kararının barışa indirilmiş bir darbe olduğu ve statünün değiştirilmesi girişimine karşı olduklarını Türk ve Dünya kamuoyuna açıklamaktadır. Bkz. “İsrail’in Kudüs’le ilgili kararı Ortadoğu’da barışı ciddi şekilde tehlikeye düşürdü”, 30 Temmuz 1980, Metin Turhan, Başbuğ Türkeş: Türklük-İslâmiyet-Bölücülük ve Diğer Konular Hakkında Konuşma, Mülâkat ve Sözleri, Kripto Yay., Ankara 2017, s.242.

¹²⁶ Devlet Bahçeli’den Kudüs Açıklaması, 15 Mayıs 2018, <https://www.cnnturk.com/son-dakika-devlet-bahceliden-kudus-aciklamasi>

sanayileşmek ve iktisadî kalkınma için zamana ve barış içinde plânlı çalışmaya ihtiyaçları bulunduğunu belirtir.¹²⁷

Yaser Arafat'ın Filistin liderliğinde olduğu yıllarda yapılan tüm çözüm girişimlerine rağmen İsrail saldırıları 2000'li yıllarda da sürmüştür. 2002 yılında, İsrail ordusunun Batı Şeria'daki Filistin kentlerine defalarca operasyonlar düzenlemesi ve Batı Şeria'nın tamamını fiilen işgal etmesi sonrasında, MHP konuyu en üst düzeyde ele almış ve birkaç defa Genel Başkan düzeyindeki açıklamalarla Filistin sorununa yaklaşım kamuoyu ile paylaşmıştır. Genel Başkan Devlet Bahçeli, 2002 işgali sırasında "Filistin'de yaşanan dram yalnızca Orta Doğu için değil, bütün insanlık için önemli bir barış sorunu haline gelmiş bulunmaktadır. Filistin'de yaşanan olayların insanlık onurunu hiçe sayan bir nitelik kazanması, küresel sürecin belki de en önemli sorununun barışı inşa edip koruyacak duyarlılık ve araçlara sahip bulunmadığına işaret etmektedir. En azından bunları harekete geçirecek motivasyon eksikliği olduğunu göstermiştir. Türkiye, sahip olduğu tarihi birikimle, doğu ve batı arasında medeniyetleri buluşturan ve uzlaştıran kimliği ile, Orta Doğu'da barışın inşa edilip korunmasına katkı yapacak bir konumda olmak zorundadır. Bu bakımdan Türkiye'nin güçlenmesi ve gelişmesi, sadece Türk milleti için değil, bölgesel barış ve insanlığın geleceği açısından da önemli bir husustur. Barışı kuracak adil bir çözüm için atılacak ilk adım, İsrail yönetiminin uluslararası hukuka uygun davranması ve Filistin halkının hukukunu ihlâl eden eylemlerinden şartsız vazgeçerek işgale son vermesidir.¹²⁸ ifadeleriyle İsrail'e çağrıda bulunmuştur.

Keza 9 Nisan 2002'deki Grup toplantısında da Filistin'in egemen bir devlet olduğuna ve egemen bir devletin topraklarındaki işgalin kabul edilemeyeceğine dikkat çekmiştir. Ayrıca, barış görüşmeleri için de şu sözlerle açık çağrıda bulunmuştur: "Bölgede, barış müzakereleri iyi değerlendirilememiş, barış beklentileri ve süreci yanlış hamlelerle tahrip edilmiştir. Bunun için, Ortadoğu'nun yeni bir yanlış hamleyle varlığını ve bir arada yaşama iradesini koruma şansı yoktur. Bu hayatî gerçeğin bölgenin tüm aktörlerince idrâk edilmesi gerekmektedir. Bu çağrı acıldır ve kulak verilmesi şarttır. Bu çağrı, Türkiye'nin bugüne dek izlediği tutarlı ve ilkeli politikanın bir yansıması olarak görülmelidir. Belli başlı bütün uluslararası aktörleri, bir kez daha

¹²⁷ Alparslan Türkeş, Temel Görüşler, Dergâh Yay., (Çağdaş Türk Siyasi Düşüncesi Serisi), İstanbul, 1975, s.312.

¹²⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 2 Nisan 2002 tarihli TBMM Grup konuşması http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/230/index.html

'sorumluluk bilinci'ne davet ediyor ve 'istikrar'ın sadece sözlüklerde geçen içi boş bir kelime olmadığını, milletleri var eden temel unsurlardan birini oluşturduğunu hatırlatmak istiyoruz. İstikrarın anahtarı 'barış süreci'dir. Barış müzakereleri sürecinin bugüne kadar anlamlı bir zemin yaratamamasının temel nedeni, bölge ve dünya ülkelerinin, Ortadoğu'nun siyasi, tarihî ve toplumsal yapısına uygun gerçekçi bir bakış açısı geliştirememiş olmalarıdır."¹²⁹

İsrail ordusunun Cenin mülteci kampına girmesi ve Uluslararası Af Örgütü raporlarına göre burada insanlık suçu işlemesi üzerine Devlet Bahçeli MHP MYK toplantısında *"Filistin topraklarında yürüttüğü operasyonların sivil halka büyük zararlar verdiği açıkça görülmektedir. Özellikle Cenin Mülteci Kampı'na dair görüntüler, bir insanlık dramının canlı kanıtları olarak hafızalarımızda derin izler bırakmıştır. Terörizmin alt yapısını çökertme amacıyla yapılan operasyonların, maalesef sivil insanlara da yöneldiği anlaşılmakta ve bu da bölgede yeni nefret tohumlarının ekilmesine yol açmaktadır. Huzurlarınızda bir kez daha vurgulamak isterim ki, hiçbir terör eylemi, hiçbir şekilde mazur ve meşru görülmez ve gösterilemez. İsrail topraklarında sivil halka yönelen eylemler nasıl kabul edilemez ise, Filistin halkına zarar veren operasyonları da kabul etmek ve meşru göstermek mümkün değildir. Üç haftayı aşan bu süreçte, sadece Batı Dünyası değil, Arap Dünyası da sınıfta kalmıştır. Çünkü gelişmeler karşısında yeterince duyarlı bir tavır takınılamamış ve çözüm üretilememiştir."* ifadelerini kullanmıştır.

İsrail'in 2004 Mayıs'ındaki saldırıları üzerine de, MHP Yeni Genel Merkezi Binasının açılış töreninde "İsrail yönetimi her türlü milletlerarası hukuk ve anlaşmayı yok sayarak, insanlık değerlerine açık bir ihlal ve saldırıya geçmiştir. Osmanlı yönetiminde 500 yıl barış içerisinde yaşamış Arap ve Yahudi halkları İsrail'in işgalci fanatik politikaları sonucu birbirlerine düşman haline gelmişlerdir." sözleriyle İsrail yönetimine dönük uyarılarda bulunmuştur. Konuşmasında *"Devlet terörüne dönüşen bu saldırılar terörün yaşamından ve gelişmesinden başka bir sonuç doğurmayacaktır. Bu bakımdan hemen 'şartsız ve şimdi barış' ilkesi ile İsrail'e karşı bütün ülkeleri yaptırım yapmaya çağırıyorum. Bu gün bunu yapmazsak yarın geç olacaktır."*

¹²⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 9 Nisan 2002 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/232/index.html

Yarın insanlık kaybedecektir." diyerek dünya devletlerine de çağrıda bulunmuştur.¹³⁰

MHP Genel Başkanı, 29 Ocak 2009'da Davos'ta yaşanan ve "One Minute" krizi¹³¹ olarak dış politika literatürümüze giren hadiseyle ilgili olarak "*Türkiye Cumhuriyeti'ni temsilen bulunan Sayın Başbakan'a hitaben oturum yöneticisi ile İsrail Cumhurbaşkanı'nın üslup ve yaklaşımı aziz milletimizin asla kabul edemeyeceği bir küstahlık örneği olmuştur.*" demiş ve "Başbakan Erdoğan'ın aziz milletimiz adına gösterdiğini düşündüğümüz tepkilerinin, -yöntemleri tartışılabilir, haklı, meşru ve yerinde" olduğunu beyan etmiştir. Bahçeli ayrıca, "Mazlum Filistinliler'in haklarının savunulmasında gösterdiği tutumun, dik durmaya devam edeceğine dair sözlerinin ve akabinde Atatürk'ün mücadelesine atıfta bulunmasının, Başbakanın şahsında olumlu bir değişim ve dönüşüm sürecini yaşadığına dair iyimser bir işaret olması" temennisini de kamuoyu ile paylaşmıştır.¹³²

2006 yılında İsrail Ordusunun Lübnan'a girmesinden sonra BM Güvenlik Konseyi'nin 11 Ağustos 2006 tarih ve 1701 sayılı kararıyla Lübnan'da barışın tesisi ve idamesi amacıyla uluslararası bir güvenlik gücü oluşturulmasına karar verilmiş; 14 Ağustos 2006'da taraflar arasında ateşkesin ilanı ile kararların uygulanmasına başlanmıştır. BM Lübnan Geçici Kuvveti (UN Interim Force in Lebanon-UNIFIL) adlı güce Türkiye, 15 Ekim 2006 tarihinden itibaren, UNIFIL Deniz Görev Kuvvetine, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ait bir fırkateyn görevlendirilerek katkı sağlamaya başlamıştır. 20 Ekim 2006 - 02 Eylül 2013 tarihleri arasında, Türk İstihkâm İnşaat Bölüğü, Sur şehri yakınlarındaki üs bölgesinde konuşlanarak UNIFIL kapsamında görev yapmıştır. Ayrıca, BM tarafından belirlenen esaslar dâhilinde UNIFIL Harekâtına katılan unsurların, Mersin Limanı'nı kullanmalarına müsaade edilmiştir.¹³³ İşte bu harekâta Türkiye'nin katılması sürecinde, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 22 Ağustos 2006 tarihinde kapsamlı bir basın açıklaması yaparak, BMGK kararının muğlak yönleri Türkiye'nin

¹³⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin MHP Genel Merkezi Yeni Hizmet Binasının Açılış Töreninde Yapmış Oldukları Konuşma, 29 Mayıs 2004, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/158/index.html

¹³¹ Recep Erdogan storms out of Davos after clash with Israeli president over Gaza, *The Guardian*, 30 Ocak 2009, <https://www.theguardian.com/world/2009/jan/30/turkish-prime-minister-gaza-davos>

¹³² MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin "Davos'ta yaşanan tartışma ve Başbakan'ın tutumu" hakkında yaptıkları yazılı basın açıklaması, 31 Ocak 2009, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/563/index.html

¹³³ <https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme>

muhtemel görev gücünden beklentilerin netleştirilmesi, Türk ordusunun muharip unsurlar içerip içermeyeceğine ilişkin hususlar, Hizbullah ve/veya İsrail ordusu ile karşı karşıya kalınmasının doğuracağı riskler üzerine uyarılarda bulunmuştur. Açıklama, Türkiye'nin güvenlik önceliklerini ve Kuzey Irak'taki kritik durumu gözler önüne seren bir nitelik arz etmektedir.¹³⁴

MHP'nin Filistin konusundaki duruşuna ilişkin son önemli örnek 6 Aralık 2017'de ABD Başkanı Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak ilan etmesi sonrasında olmuştur. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, haksız ve gayrimeşru bu kararı tanımayacağını beyan ederek 14 Aralık'ta konuya ilişkin kapsamlı bir açıklama yapmış ve hükümetin bu karar karşısındaki tutum ve faaliyetini desteklemiştir. Bunun yanında "Kudüs davasının tavsaması, ağırdan alınması, hatta zamana yayılarak İsrail'in denetim ve kontrolüne girmesi konusunda perde gerisinde Siyonizmle işbirliği yapan, küresel planlara kuryelikten nemalanan haramzadeler" biçiminde ifade ettiği bazı devletlere Türk-İslam dünyasının haddini bildireceğini beyan etmiş, İsrail'e gizli gizli el sallayan, avuç açan, çıkar uman; ABD'ye uysal görünüp uyduluğuna talip olan bir kısım ülkelerin meşruiyet ve inandırıcılığının kalmadığını açıklamıştır. Bu konuda şu somut tedbir önerilerini de kamuoyu ile paylaşmıştır. "Görev alanı Doğu Kudüs ile Filistin Ulusal Yönetimi'ne bağlı bulunan Batı Şeria ve Gazze'den oluşan Türkiye'nin Kudüs Başkonsolosluğu resmen Büyükelçilik seviyesine çıkarılmalıdır, bu çerçevede İslam İşbirliği Teşkilatı'nın kararına binaen diplomatik misyonumuz Doğu Kudüs'te Büyükelçilik olarak belirlenmeli, şekillenmeli ve temellendirilmelidir. Buna 57 İslam ülkesi aynısıyla iştirak etmelidir."¹³⁵

Soğuk Savaş Sonrasında Karmaşıklaşan Türkiye-ABD İlişkileri ve MHP

Dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın Türk milletinin hürriyet, birlik, huzur ve refahını önemseyen MHP, iki kutuplu dönemde SSCB bayrağı altında yaşayan Türk Cumhuriyetlerinin ve topluluklarının bağımsızlıklarını millî bir gaye bilinciyle arzu etmiştir. Hareketin banisi

¹³⁴ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Hükümetin Lübnan'a Asker Gönderme Hazırlığı Hakkında Yaptıkları Yazılı Basın Açıklaması 22 Ağustos 2006, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/80/index.html

¹³⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin İslam İşbirliği Teşkilatı Olağanüstü Zirvesi Sonunda Kudüs İle İlgili Alınmış Kararlar hakkında yaptıkları yazılı basın açıklaması, 14 Aralık 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4343/index.html

Alparslan Türkeş'e göre "Slav Marksizmini kopya etmeye veya soğuk Anglo-Sakson kapitalizmine sarılmaya lüzum yoktur."¹³⁶ Bununla birlikte, Soğuk Savaş döneminin ana mücadele eksenini Doğu-Batı veyahut NATO-Varşova Paktı geriliminde üçüncü bir yol tutan bağlantısızlar grubuna dâhil olunması yönünde hiçbir ifadesi olmamıştır. Alparslan Türkeş Türkiye'nin NATO üyeliğinin o günün şartları içinde doğru olduğuna ise birkaç kez dikkat çekmiştir. Bununla birlikte NATO'ya üyeliğin dış politika yürütücülerince yanlış ve eksik değerlendirildiğine dair eleştirileri ise pek çok olmuştur.

Türkeş'in 1990'lı yıllarda, ABD'nin Irak'a birinci müdahalesi sonrasında oluşturulan Çekiç Güç'ün faaliyetlerine ilişkin keskin eleştiriler içeren açıklamaları bulunduğu da hatırlanmalıdır. Türkeş, İncirlik ve Silopi'de üslenmiş olan Çekiç Güç'ün, BM koruması altında Irak sınırları içinde imtiyazlı bir azınlık grubunun oluşmasına imkân sağladığını, bunun bölgedeki Araplar başta olmak üzere Türkmenler ve Hıristiyanların haklarının hilafına olduğunu tespit ederek bugünün İKBY referandum gündemini o dönemden görmekte ve uyarmaktadır.¹³⁷

1990 sonrasında Türkiye-ABD ilişkilerinde çeşitli sorular ve sorunlar ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında, Kafkasya ve Türkistan bölgelerinin ABD menfaatleri çerçevesinde Batı ile eklenmesi ve bölge dışı bir güç olarak ABD'nin burada bir takım öncelikler görmesini, Ortadoğu'da hedefine koyduğu bazı rejim ve liderler üzerinden sahadaki askerî varlığını güçlendirmesini, Türkiye'nin Ermenistan ile ilişkilerine dair yaklaşımını, genel olarak Kürt politikasını, İsrail ile ilişkilerini ve bunun İslâm dünyasındaki etkilerini saymak mümkündür. Bu hususlar, 1990 öncesine göre çok daha hareketli ve negatif bir karakterle vücuda gelmiştir. Herşeye rağmen Türkiye-ABD ilişkileri 2000'li yıllara, büyük şüpheler ve küçük krizler dışında esaslı bir kırılma olmaksızın taşınmıştır. MHP, izlediği siyaset itibarıyla hükümetlerin ve kamuoyunun ABD'nin adımlarından şüphe etmesinde yarar gören, ABD'nin Türkiye'nin öncelikleri konusunda ihtar edilmesinden memnun olan bir çizgide olduğunu belirtmek mümkündür. 2000'li yıllara gelindiğinde MHP iktidardadır ve ABD'ye bakış açısı da öz itibarıyla değişmemiştir. ABD'de yaşanan 11 Eylül terör saldırıları sonrasında ABD'nin Afganistan'a yönelik operasyonlarıyla ilgili olarak Genel Başkan Devlet Bahçeli, grup toplantısında yaptığı konuşmada, Afganistan'ın masum halkının

¹³⁶ Türkeş, *Temel Görüşler*, s.35-36.

¹³⁷ Turhan, *Başbuğ Türkeş: Türklük-İslâmiyet-Bölücülük ve Diğer Konular Hakkında Konuşma, Mülâkat ve Sözleri*, s.282-283.

yıllardır yaşadığı sıkıntıları göz önünde bulunduran, hedeflerin sınırlı tutulması ve sivil halkın zarar görmemesine dikkat edilmesini isteyen, ancak terörle mücadelede işbirliğinin de önemine vurgu yapan bir tutum ortaya koymuştur. ABD'nin Afganistan müdahalesinin Taliban rejimini hedef alması, Taliban rejiminin ise harekâttan kısa süre önce Afganistan'ın Türk bölgeleri olan kuzey kesimini ele geçirmiş olması kuşkusuz ki gerek Türkiye gerekse MHP açısından anlamlı gelişmelerdi. Bu itibarla, Türkiye'nin öncelikli olarak üç temel gerekçe ile harekâta destek verdiği söylenebilir. Bunlar; Türkiye'nin de üyesi olduğu NATO'nun kurucu antlaşmasınının 5. maddesinde belirtilen hususun, yani herhangi bir NATO üyesine saldırı olması durumunda bunun diğer NATO üyelerine de saldırıldığı anlamına geleceği hükmünün gerçekleştiğinin kabul edilmiş olmasıdır. İkincisi, uzun yıllar terörle mücadele eden Türkiye'nin ABD'nin terörle mücadelesine destek vermeyi bir ilke olarak benimsemiş olmasıdır. Üçüncüsü ise Taliban rejiminin Afganistan'ın kuzeyinde Mezar-ı Şerif dâhil önemli Türk şehirlerinin kontrolünü ele geçirmiş olması gerçeğidir. Ancak bu boyut MHP tarafından fazla dile getirilmemiş, konuya etnik-dinî bağlar temelinde değil de ilkesel düzeyde yaklaşıldığının görülmesi arzu edilmiştir diyebiliriz.¹³⁸

ABD'nin Irak Müdahalesi ve 1 Mart Tezkeresi

ABD ile Irak'a müdahalede Türkiye topraklarının kullanılması sürecinde sürdürülen müzakerelerde bir takım maddi kazanımların konuşulduğunun basına yansımaları üzerine "Türkiye'nin stratejik desteğinin parayla alınıp satılabileceğine dair yaratılan imajı, Türk milleti ve devletinin hiçbir şekilde hak etmediği belirtilmiştir. MHP Genel Başkanı, 1 Mart Tezkeresi öncesinde o gün gelinen noktada barışçı çözüm yollarının tamamen tüketilmiş, Irak'a sıcak müdahalenin uluslararası meşruluğu sağlanmış olmadığını vurgulayarak kamuoyuna şu soruları sormuştur:¹³⁹

1. Hükümet üyelerinin üzerinde mutabakata varamadığı ve Meclis'in muhtemel iradesinden emin olunamadığı bir konuda hangi saiklerle yetki istenmektedir?

¹³⁸ Bu konuda, hükümetin TBMM'den istediği yurtdışında asker bulundurma tezkeresi ile ilgili hususların da yer aldığı grup konuşması için Bkz. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 23 Ekim 2001 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/309/index.html

¹³⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Hükümet Tezkeresi Hakkındaki Basın Açıklaması, 27 Şubat 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/179/index.html

2. Hükümet ile Meclis çoğunluğu farklı partilerden mi oluşmaktadır, yoksa Türk milleti oylanıp kandırılmak mı istenmektedir?
3. AKP yönetimi ve iktidarı, daha önce Irak'a askeri müdahaleye destek için aradığı "uluslararası meşruiyet" kriterinden ne zaman ve ne için vazgeçmiştir?
4. Pazarlık ve müzakere sürecinin uzamasının temel sebebi, hükümet tezkeresi Meclis'ten geçerken bazı hususların milletten ve Meclis'ten gizlenmek istenmesi midir?
5. ABD ile varıldığı iddia edilen mutabakatta, Irak'ta yaşayan Türkmen kardeşlerimizin güvenliği ve muhtemel siyasi şekillenmedeki konumları hakkında gerçekçi ve tatminkâr bir neticeye varılmış mıdır?
6. Türkiye'nin milli varlığını, güvenliğini ve geleceğini doğrudan ilgilendiren Kuzey Irak'taki "kukla devlet girişimleri" konusunda hangi tedbirler alınmıştır? Yoksa oldubittiye razı mı olunmuştur?
7. Bu çerçevede, Türk kamuoyuna tatmin edici açıklamalar yapılmamasının ve Kuzey Irak'taki oluşumların tehditvari açıklamalarının sebebi nedir?
8. Irak'a askeri müdahaleyi kolaylaştırıp savaşa yol açabilecek Hükümet politikasına duyulan toplumsal tepkinin sebebi, yine Hükümetin ve AKP yönetiminin kendisi değil midir?
9. AKP yönetimi, uluslararası meşruluğu tartışmalı olan ve Türk milletinin vicdanında derin yaralar açan savaş-barış karışımı ilkesiz tutumu ile milli irade ve demokrasi propagandasını nasıl bağdaştırmaktadır?
10. AKP hükümeti, Irak krizinin geldiği nokta ile Kıbrıs'ta dayatılan adaletsiz çözüm önerileri takviminin örtüşmesi bir tesadüf müdür? Stratejik ortağımız olduğu söylenen ABD, Kıbrıs konusunda Türkiye'nin konumunu ve endişelerini paylaşmakta mıdır?

Müdahale başladıktan sonra ABD kuvvetlerinin Irak'ta sivillerin ölümüyle sonuçlanan çok sayıda saldırısı olmuş ve bu dünya medyası tarafından da görüntülenmiştir. Bunun üzerine MHP lideri Devlet Bahçeli, ABD yönetiminin Irak'ı silahsızlandırmak ve rejimini değiştirmek amacıyla geliştirdiği politikaların başarıya ulaşamaması üzerine başlattığı Irak Savaşı bütün sıcaklığı ve yıkıcılığı ile sürmekte olduğunu belirtip, şu ifadelerle acil ateşkes çağrısında bulunmuştur:

“Irak Krizi’nin bu noktaya gelmiş olması, çok talihsiz ve üzüntü verici bir gelişme olmuştur. Süreç uzayıp gerçekler gün yüzüne çıkmaya başladığında savaşın acımasız yüzü de bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmıştır. En son olarak Bağdat’ta bir pazar yerine düşen bomba vicdanlarımızda derin bir yara açmış ve endişelerimizi arttırmıştır. Savaş, Irak halkı açısından bir ıstırap ve yıkım olmaktadır. Savaşın bir insanlık trajedisine dönüşmemesi için başta Amerikan ve İngiliz yönetimleri olmak üzere, her devlet ve uluslararası kuruluş duyarlı ve sorumlu hareket etmelidir. Çünkü, sivil halkın zarar görmemesi için gerekli özen gösterilmemektedir. Bu sebeple, sivil halkın daha fazla sıkıntı ve ıstırapa maruz kalmaması amacıyla, ateşkes de dâhil her türlü yol denenmelidir.”

İlginç biçimde, o dönemde ABD ve AB yetkilileri Türkiye’nin Irak’a müdahil olmaması gerektiği yönünde peş peşe açıklamalar yapmışlardır. Dönemin AB Genişlemeden Sorumlu Komisyoneri Gunter Verheugen, Türkiye’nin Kuzey Irak’a müdahalesinin onun AB yolundaki reform çabalarını zarara uğratacağını bunun da müzakereleri uzatacağını belirtmiş, daha sonraki yıllarda da, Avrupa Parlamentosu bu minvalde çokça açıklamalar yapmıştır.¹⁴⁰ Adeta Türkiye’yi Irak’taki gelişmelerin uzağında tutmak için tehdit de içeren bir üslupla strateji izlemişlerdir. MHP ise Türkiye’nin Irak’taki gelişmeler karşısında müdahale ihtimali de içeren bir teyakkuzda olması gerektiğini belirtmiştir.

10 Nisan 2003 tarihinde Kerkük’ün tapu dairesinin KYB Peşmergeleri tarafından basılıp yağmalanması ve yakılmasının ardından da ¹⁴¹ MHP en üst düzeyden *“Tarihî bir Türk şehri olan Kerkük’teki nüfus dağılımının belirlenmesinde dayanak oluşturabilecek belgeler yok edilmek suretiyle “kukla devlet senaryoları” için alt yapı mı hazırlanmak istenmektedir? Türkiye’nin, yanı başında bir oldu bittiye ve kaosa rıza göstermesi hiçbir şekilde mümkün değildir. Çünkü, Irak halkının doğal kaynakları gibi, can ve mal güvenliğinin de çapulcu unsurların insafına terk edilmesi kabul edilemez bir durumdur.”* açıklamalarında bulunmuştur.

¹⁴⁰ Nathalie Tocci, *Turkey’s European Future: Behind the Scenes of America’s Influence on EU-Turkey Relations*, New York University Yay., New York ve Londra, 2011, s.145.

¹⁴¹ <http://www.gazetevatan.com/ilk-isleri-tapulari-yagmalamak-oldu-7751-irak-krizi/>

Türkiye-ABD ilişkilerinde tarihi bir kırılma noktası ve Türk tarihinde kara bir leke olarak gerçekleşen 4 Temmuz 2003'te Süleymaniye'de görevli Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarına yönelik baskın ve gözaltına alma hadisesi, askerlerin başına ABD'nin terör suçlarına yaptığı gibi çuval geçirilmesi ve ellerinin ters kelepçe ile bağlanması nedeniyle literatüre "Çuval Olayı" olarak geçmiştir. IKYB'ye bağlı peşmergelerin de içinde olduğu bu olay, Türkiye'nin Kerkük başta olmak üzere Kuzey Irak'a dair çeşitli girişimlerine dönük ön almak maksadının da ötesinde, 1 Mart tezkeresinin öcünü almak, Türkiye'nin içinde daha ileriki yıllarda başlatılacak TSK'yı hedef alan FETÖ kumpaslarının sosyo-politik zeminini hazırlamak için de kurgulanmıştır. Askerlerimiz Türkiye'nin basına yansıyan girişim ve taleplerine rağmen 60 gün boyunca gözaltında tutulmuş, Türkiye'den asla özür dilenmemiştir. MHP, hem ABD'yi hem de o günkü iktidarı bu konuda çok sert ifadelerle kınamış ve sorumluluklarını yerine getirmeye çağırmıştır. Konuya ilişkin 6 Temmuz 2003'te Genel Başkan Devlet Bahçeli'nin yaptığı basın açıklamasındaki şu ifadeler konuyu net biçimde ortaya koymaktadır:

"Milliyetçi Hareket olarak, bu olay karşısında sorumsuz ve duyarsız davranan Amerikan yönetimi gibi, AKP hükümetini de şiddetle ve nefretle kınıyoruz. İlk sözümüz Amerikan askerî güçlerine ve yönetimindedir. Tavrınız hiçbir şekilde kabul edilemez, hafife alınamaz ve geçiştirilemez. Tavrınız hiçbir şekilde dostane ve dürüstçe değildir. Terörle mücadele ve ülkenizin güvenliği gerekçesiyle binlerce kilometre uzaktaki Irak'a savaş açan bir anlayışın Türk milleti ve devletini çok daha iyi anlaması ve takdir etmesi gerekir. Türkiye'nin Kuzey Irak'taki varlığı, terör tehdidi devam ettiği müddetçe var olmaya devam edecektir. Türkiye'nin güvenlik endişeleriyle her türlü önlemi almaya Amerika'dan daha fazla hakkı olduğu açıktır. Dost ve müttefik bir ülkenin ve onun silahlı kuvvetlerinin buna ancak saygı duyması gerekir. Bunun için, Süleymaniye'deki çirkin ve düşündürücü gözaltı ve sorgulama eylemi Amerikan yönetiminin sorumluluğunu bir kat daha arttırmaktadır. Bu sebeple, Türk subayları derhal serbest bırakılmalı, Türk milleti ve devletinden özür dilenmelidir. Türk-Amerikan ilişkilerinin daha fazla zarar görmemesi buna bağlıdır. İkinci eleştirimiz ve uyarımız AKP yönetimi ve iktidarındadır. AKP Hükümeti'nin Kuzey Irak'ta yaşanan gelişme karşısında ortaya koyduğu tavır, en az Amerikan işgal kuvvetlerinin kadar çirkin ve düşündürücüdür. Millî dava ve hassasiyetlerimizin gündeme geldiği her zeminde inanılmaz vurdumduymazlık ve sorumsuzluk sergileyen AKP iktidarı, aynı teslimiyetçi ve gayri millî tavrını Irak'taki gelişmeler

karşısında da sergilemiştir. Bilmelidirler ki, Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri Amerikan veya Avrupa Birliği yönetimlerine değil, Türk milletine ve tarihine karşı sorumludur.”¹⁴²

“Çuval Olayı”ndan sonra hükümet çevrelerinde ve medyada gündeme gelen Türkiye’nin Irak’ın güneyinde görev yapmak üzere asker göndermesi konusunda da, MHP, bir başka devletin güdümünde hem de askerlerimizin başına çuval geçiren bir devletin komutasında asker bulundurmanın kabul edilemez olduğunu belirtmiş ve hükümetin net olmayan bu konuda her bir yetkilisinden farklı açıklamalar gelmesini de kabul edilemez olarak değerlendirmiştir.¹⁴³ Yine, 14. Erciyes Zafer Kurultayı’nda yaptığı konuşmada Bahçeli, ABD’nin eylemini “kalleşçe ve küstahça” olarak nitelemiştir.¹⁴⁴

2003’ten 2008’e kadar Türkiye’ye ve Türkiye’nin Irak’taki çıkarlarına dönük ABD merkezli, PKK ve KDP-KYB imzalı adımlar nedeniyle MHP her fırsatta Irak’ta bir bayrak gösterme gerekliliği üzerinde, sınır ötesi operasyon seçeneği üzerinde durmuştur. Nitekim MHP, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin 21 Şubat 2008 tarihinde Irak topraklarında yaptığı Güneş Harekâtının ertesi günü bir basın açıklaması yaparak “Harekâtın Türk milleti için büyük bir gurur ve sevinç kaynağı olduğunu, PKK terör örgütünün Kuzey Irak’tan gerçek anlamıyla tasfiye edilebilmesinin; sözde yönetici kadrosu başta olmak üzere militan kadrolarının teslim olmalarının sağlanmasına ya da etkisiz hale getirilmelerine; terör eylemlerini sürdürme imkân, kabiliyet ve iradelerinin yok edilmesine ve lojistik altyapı imkânlarının çökertilmesine bağlı olduğunu” beyan etmiştir. Aynı açıklamada Kuzey Irak’taki Bölgesel Yönetimin terör örgütüne sağladığı himaye ve

¹⁴² MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin Irak’ta Türk Askerinin Gözaltına Alınması Üzerine Yapılan Basın Toplantısı 06 Temmuz 2003, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/204/index.html Devlet Bahçeli Türk askerlerine ve Türkiye’ye yönelik bu saldırıya ve hükümetin bu konudaki tutumuna yönelik sert eleştirilerini, MHP’nin 7. Olağan Genel Kurultayı, 12. Keles Kocayayla Türkmen Kurultayı, 9. Beyşehir Anadolu Kurultayı, 14. Erciyes Zafer Kurultayı, AKP İktidarının 1 Yılına Değerlendirme Basın Toplantısı, MHP İl ve İlçe Başkanları toplantısı ve 2004 yılı Yeni Yıl Kutlama Mesajında da yinelemiştir.

¹⁴³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin 9. Beyşehir Anadolu Kurultayında Yapmış Oldukları Konuşma, 27 Temmuz 2003 http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/207/index.html

¹⁴⁴ Devlet Bahçeli’nin 14. Erciyes Zafer Kurultayı Konuşması, 03 Ağustos 2003 http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/208/index.html

desteğin de son bulması bu konuda büyük önem taşımakta olduğu belirtilmiştir.¹⁴⁵

Güneş Harekâtının önemli ancak yeterli görülmeyen kazanımlar sonrasında 29 Şubat 2008 günü bitirilmesinin ardından 4 Mart 2008 tarihinde MHP Genel Başkanı parti grubu toplantısında yaptığı açıklamalarda, şu ifadelerle ABD'ye yönelik açıklamalarda bulunmuştur:

“ABD'nin harekâtın ilk günlerinden başlayarak ortaya koyduğu tutum, bu konudaki niyetlerini göstermek açısından esef ve endişe verici gelişmeler olmuştur. PKK'yı Türkiye ve ABD'nin ortak düşmanı ilan eden Başkan Bush, bunun kağıt üzerinde ve sözde kaldığını gösterecek şekilde, ortak düşmanın tasfiyesini ortak hedef olarak görmediğini ortaya koyan beyanlarda bulunmuş ve kara harekâtına biran önce son verilmesi için AKP hükümeti üzerinde aleni baskı uygulamıştır. İlk önce ABD Savunma Bakanı, 27 Şubat günü Türkiye ziyareti öncesinde Avustralya ve Hindistan'dan basın aracılığıyla Türkiye'ye harekâtın vadesi hakkında ikaz ve ihtarda bulunmuştur. Başkan Bush, ertesi gün çok kaba ifadelerle Türkiye'nin “Kürdistan” olarak atıfta bulunduğu bölgeden “mümkün olacak en kısa zamanda çıkıp gitmesi” gerektiğine dair ultimatoya vermiştir. Bu aşağılayıcı tebligatlar, ABD'nin kafasının gerisindeki düşünce ve niyetleri tereddüde mahal bırakmayacak biçimde ortaya koymuştur. ABD'nin Kuzey Irak'ın istikrarının etkilenmemesi bahanesiyle terörle mücadelede Türkiye'nin önünü kesecek kırmızı çizgileri çıkarması, bu konuda ‘tavşana kaç, taziye tut’ siyaseti izlediklerini bir kere daha göstermiştir.”¹⁴⁶

Nitekim, yıllar sonra, dönemin ABD Savunma Bakanı Robert Gates, anılarını yazdığı kitapta, Devlet Bahçeli'nin tespit ve uyarılarını doğrulayan itiraflarda bulunmuş, ABD'nin Türk Ordusunun harekâtını durdurmak için yoğun çaba sarfettiğini gözler önüne sermiştir.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Devlet Bahçeli'nin Kuzey Irak'a Kara Harekâtı Konusunda Yaptıkları Yazılı Basın Açıklaması, 22 Şubat 2008, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/432/index.html

¹⁴⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 4 Mart 2008, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/434/index.html

¹⁴⁷ “ABD’li Eski Bakanın Anılarında PKK Ayrıntısı”, 15 Ocak 2014, <https://www.haberler.com/abd-nin-eski-savunma-bakani-gates-in-yeni-5545674-haberi/>

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin oylandığı Anayasa Referandumu sürecinde yaptığı mitinglerde o günlerde ABD ile yaşanan sıkıntılara da değinmiş, “ABD’nin aralarında Türkiye’nin de bulunduğu sekiz ülkeden yapılacak direkt uçuşlara elektronik cihaz yasağı getirmesini Türkiye’nin itibar ve saygınlığına gölge düşürme teşebbüsü olarak yorumlamış ve “ABD, dökülmesinde bir numaralı sorumlu ve suçlu olduğu Müslüman kanlarını nasıl telafi edecektir? PKK’ya verilen silah ve mühimmatları nereye koyacağız, nasıl izah edecekler?” sorularını sormuştur.¹⁴⁸

2013 yılında ABD merkezli olarak bir takım medya organlarında MİT Müsteşarı Hakan Fidan’ı ve Türkiye’nin Suriye’deki bazı adımlarını hedef alan, buna İran’la ilgili de boyut katan bir kampanya başlamıştır. Esasen 7 Şubat kriziyle başlayan ve 15 Temmuz kalkışmasıyla nihayet bulan süreçte önemli olan bu kampanyaları doğrudan ABD ve İsrail merkezli bir tezgâh olarak niteleyen Devlet Bahçeli, hükümete sorumluluklarını hatırlatmakla birlikte, şu sözlerle bazı uyarılarda bulunmuş ve devlete sahip çıkma refleksi göstermiştir: “Şurasını açık yüreklilikle ve tam bir inanmışlıkla söylemek isterim ki, Türkiye Cumhuriyeti’nin herhangi bir milli kuruluşunu dış basında çıkan haberlere bakarak test etmeyiz, bunlara dayanarak eleştiri yağmuruna tutmayız. Bizim milliyetçilik anlayışımızda yabancıların, kendi ülkelerinde kapalı devre gibi çalışan, psikolojik hareket üssü gibi faaliyet gösteren gazetecilere ve ısmarlama kalemlere itibar etmek yoktur ve olmayacaktır. Bu itibarla ABD böyle diyor, ABD’li köşe yazarları bu şekilde bakıyor diyenlere de aldırış etmemiz söz konusu değildir. Türkiye Cumhuriyeti’nde devlet ya da siyaset sorumluluğu taşıyan hiç kimse zaten yabancıların çıkarını gözetmemelidir ki, aksi halde bunun ismi hainlik, yapan da hain olacaktır.”

15 Temmuz sonrasında ise, ABD’nin Gülen’in iadesi konusundaki isteksizliği, rahip Brunson olayı, PYD’ye verilen silah ve mühimmat konularında MHP’nin sesi Cumhurbaşkanı ve hükümetten dahi gür çıkmıştır. Elbette hükümet etme sorumluluğu diplomasi ve dış politika açısından sınırlayıcılıklara sahiptir. Ancak MHP, bu konuda hükümete tam ve beklentisiz destek vermiştir.

Yukarıdaki hususlardan anlaşılacağı üzere, MHP’nin ABD’ye bakış açısında 1990’larda başlayan ancak 2000’li yıllarda, bilhassa Irak’taki gelişmeler bağlamında netleşen ve ağırlaşan bir olumsuzluk vardır.

¹⁴⁸ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin Bursa Mitinginde Yapmış Oldukları Konuşma, 24 Mart 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4233/index.html

Daha yakın zamanlarda MHP, konuyu İngiltere ile de ilişkilendirmeye ve ABD'nin İngiltere'nin 19. yüzyıldan tevarüs eden siyasetini farklı araçlarla sürdürdüğünü de işlemeye başlamıştır.

Arap Baharı'ndan Suriye Cehennemine: Tarihi İkazlar

Yukarıda, Filistin meselesi ve Arap-İsrail uyuşmazlığı bahsinde ele alındığı üzere, MHP Ortadoğu'ya oldukça duyarlı bir partidir. Gerek Türk milletinin İslâm âleminin bir parçası olması, gerek Ortadoğu'da tarihte yüzyıllarca sürmüş Türk devlet ve hanedanlarının hâkimiyeti, gerekse Ortadoğu'daki Türk varlığı bakımından Ortadoğu'daki gelişmeleri yakından ve samimiyetle takip etmiştir. Ortadoğu'da 1990'lara kadar konu odağı Arap-İsrail uyuşmazlığı merkezli iken, 1980'lerden itibaren İran-Irak Savaşı eksenli gelişmelerin ve 1991 Körfez Savaşı'nın etkisiyle Türkiye'ye daha yakından tesir eden ve bölgenin kuzeyinde odaklanan çatışma ve uyuşmazlıkların belirleyiciliği söz konusu olmaya başlamıştır. Bu durum hem Türkiye'nin hem de tabiatıyla MHP'nin ilgi temerküzünü beraberinde getirmiştir.

ABD'nin Irak müdahalesi sonrasında Irak'a uygulanan ambargo ve 32. Paralel güneyi ve 36. Paralel kuzeyindeki uçuş yasağı Saddam Hüseyin'i, dolayısıyla Irak devletini fiilen orta Irak'a hapsetti. Kendisi Tikritli Sünni Arap bir aileden gelen Saddam Hüseyin idaresi ağırlıklı olarak da Sünni Arap nüfusa dayanıyordu. Kuzeyde 1991'den itibaren Kürt siyasal partileri ve liderleri güçlendi. Bunlardan en önemlileri İran'da 1946 yılında Mahabad Kürt Cumhuriyeti girişiminin liderlerinden olan Mustafa Barzani'nin oğlu Mesut Barzani liderliğindeki Erbil merkezli Irak Kürdistan Demokratik Partisi (KDP), diğeri de daha sol bir çizgiden gelen Celal Talabani liderliğindeki ve Süleymaniye merkezli Kürdistan Yurtseverler Birliği'dir (KYB). 1994-1997 arasında bu iki parti kıyasıya bir atışma içine girdiler. Çatışmalara zaman zaman Türkiye ve İran da müdahil oldu. Bu çatışmalar, ABD arabuluculuğuyla 1998 Washington Anlaşması ile son buldu. Şunu da belirtmek gerekir ki, Kuzeyde uçuşa yasak bölge 36. Paralel'in kuzeyinde gerçekleşecek olsa da, paralelin güneyinde kalan Kürt bölgeleri de korunmadan yararlandı. Ancak paralelin kuzeyinde olmasına rağmen bazı Türkmen yerleşim birimleri bu korumadan yararlanamadı. Irak Türkmenleri Irak'ın üçüncü büyük etnik grubu olup kabaca nüfusun yarısı Sünni yarısı Şii Müslümandır. Musul yakınındaki Telafer'den Bağdat yakınındaki Mendeli şehrine kadar uzanan çizgi üzerinde bulunan Telafer, Musul, Erbil, Kerkük, Altunköprü, Beşir, Bey Hasan, Tuzhurmatı, Tazehurmatı, Tavuk, Emirli,

Kifri, Mendeli gibi il ve ilçelerle buraların etrafındaki köy ve kasabalarda yaşarlar. Irak Türkmenlerinin en büyük çatı kuruluşu olan Irak Türkmen Cephesi, 1994 yılında Erbil'de kurulmuştur. 1990'lı ve 2000'li yıllar Türkmenlerin Irak'taki konumunda Kürtler lehine bir gerilemeye sahne olmuştur.

2000 yılına gelindiğinde ise bu çalışmanın terörle ilgili bölümünde bahsedilen Adana Mutabakatı ardından PKK terör örgütü başının yakalanması ve Türkiye-Suriye ilişkilerindeki iyileşme süreci tecrübe edildi. Türkiye devleti adına dönemin Cumhurbaşkanı Sezer, Hafız Esad'ın ölümü üzerine cenazeye iştirak etmek üzere Şam'ı ziyaret etti. Şam rejiminden de Türkiye'nin adımlarına olumlu karşılıklar gelmeye başladı. MHP de prensip olarak ve Öcalan kartının bırakılmasından ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesinden memnuniyet duymakla birlikte, konuyla ilgili bir yakın geçmişi hatırlatan bir açıklamayı şu minvalde Genel Başkan düzeyinde yaptı: "Devlet Başkanı Hafız Esad'ın vefatı dolayısıyla yakın komşumuz Suriye halkına başsağlığı dileklerimi iletmek istiyorum. Hepinizin bildiği gibi, Hafız Esad Suriye'nin son otuz senesine damga vurmuş ve dolayısıyla hem ülkelerimiz arasındaki ilişkilerde ve hem de Ortadoğu'nun yakın tarihinde en önemli aktörlerden birisi olmuştur. Hafız Esad sonrasına ilişkin en büyük temennilerimizden biri, Suriye'nin iç çalkantı ve bunalıma sürüklenmemesidir. Yine son bir yıldır, başta Türkiye olmak üzere bölge ülkeleri ile ilişkilerinde takip ettiği barışçı siyasetin kesintiye uğramamasıdır. Hafız Esad'ın dünya yüzünde yaptıkları bütün safhalarıyla artık tarih kayıtlarında mevcuttur. Gerek ölümün tazeliği ve gerekse kardeş Suriye halkının lideri olması hasebiyle kişisel değerlendirmeleri bir tarafa bırakmakta, buna karşılık genel çerçevede bir değerlendirme yapmakta ise fayda mülâhaza etmekteyiz. Hafız Esad yönetiminde Suriye, ne yazık ki, uzun yıllar boyunca adeta bütün dünyanın teröristlerini eğiten, destekleyen bir üs vazifesi görmüş, terörizmi dış politikasında bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. Ülkemizi ve insanlarımızı yıllar yılı üzen, yaralayan bölücü- yıkıcı terörist unsurlar da yine ne yazık ki, Suriye'nin destek ve teşvikleriyle faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Yüzyıllar boyu iç içe yaşadığımız ve aynı dine mensup olduğumuz Suriye halkını da derinden üzen bu siyaset, geçtiğimiz yıl Türkiye'nin kararlı tutumu ve girişimleri sonucunda Adana Deklarasyonu'nun imzalanması ile son bulmuştur. Ama, bu siyasetin faturası Türkiye için bir hayli ağır olmuştur. Hâlbuki en baştan itibaren teröre dayalı böyle bir siyaset yerine, son bir yıldır uygulanan ve sonuçları itibarıyla iki ülkenin de yararına olan barışçı siyaset ilişkilerimize egemen olsaydı şüphesiz ki, bundan her iki

ülkenin de büyük kazançları olacaktı. Nitekim, Suriye'nin bölücü terör örgütünün arkasında durmaktan vazgeçmesi ve elebaşını sınır dışı etmesi üzerine önce örgüt geriletilmiş, akabinde de iki ülke arasındaki ticari, siyasi ve kültürel ilişkilerde olumlu gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. Yine, aynı çerçevede, uzun yıllardan beri Ortadoğu'ya egemen olan istikrarsızlık, savaş ve terörizm ortamı tüm bölgenin kaderini yakından etkilemiş, bu büyük coğrafya, bütün tabii zenginliklerine, tarihi ve kültürel varlıklarına rağmen gelişmemiştir. Bugün hâlâ, İslâm dünyasında birlik sağlanabilmiş, ülkeler arasında ciddi, samimi ve verimli bir işbirliği ortamı tesis edilebilmiş değildir. Yüzlerce yıl aynı devlet idaresinde, kardeşçe birlikte yaşayan milletler, şu anda kendi aralarında derin ihtilaflar içerisinde bulunmaktadır. Bizim dilek ve temennimiz, İslâm Âleminin yeni yüzyılda geçmişte yaşanan acı deneyimlerin ışığında birlik ve beraberlik içerisinde hareket etmesi, Ortadoğu'ya kalıcı bir istikrar ve barış ikliminin hâkim olmasıdır.¹⁴⁹

Gerek hükümette olduğu yıllar gerekse muhalefette bulunduğu yıllarda, Arap Baharı sürecinde Suriye'de iç savaş başlayana dek MHP, Türkiye-Suriye ilişkilerinin gelişmesi, sınır ticaretindeki canlılık, karşılıklı olarak güvenlik konusundaki hassasiyetlerin kabulü perspektifinden her hangi bir eleştiri içinde olmamıştır. Bununla birlikte, Esad ailesi ile müşterek tatile ve ortak kabine toplantılarına varan yakınlaşmayı zaman zaman ileri bulmuş ve sorgulamıştır.¹⁵⁰

Arap Baharı sürecinde, olayların başladığı Tunus, erken karışan devletlerden Libya ve Mısır arasında 21 Mart 2011 günü mukayeseli bir değerlendirme yapan MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli; "Libya operasyonlarına karşı olduklarını, Türkiye'yi bölmek isteyen iç ve dış unsurların eline Libya örneğinin verilmemesi gerektiğini" belirterek basına şunları söylemiştir: "Tunus, 17 yıldır diktatör Binali tarafından yönetilmekte idi, o ülkeyi terk etti. Mısır 31 yıldan beri Hüsnü Mübarek tarafından yönetiliyordu, orada da 18 gün içinde bir yönetim değişimi oldu. 42 yıldan buyana da Libya'da Kaddafi yönetimi söz konusu idi. Yalnız Tunus ve Mısır'dan ziyade Libya'da bir iç çatışma ve toprak bütünlüğü ve parçalanmasına da sebep olabilecek gelişmeler oldu. Libya yönetimi de halkın üzerine elindeki devlet

¹⁴⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 13 Haziran 2000 tarihli TBMM Grup konuşması, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/330/index.html

¹⁵⁰ 9 Ağustos 2012, "Türkiye'de en önemli sorun Suriye ve terördür", <https://www.haberler.com/mhp-li-durmaz-turkiye-de-en-onemli-sorun-suriye-ve-3852419-haberi/>

güçlerini acımasızca kullanarak, bir saldırıya geçti. BM'nin 1973 sayılı karar almasıyla dün akşam 18.30'dan itibaren Fransa'nın önderliğinde 22 koalisyon kuvvetinin oluşumu ile Kaddafi yönetimine karşı uçak ve füzelerle saldırılar başladı. Biz bu müdahaleye karşıyız. Libya yönetimin değişimini ve Libya'da hayatın normalleşmesini ve yeni yönetim oluşması açısından da demokrasi kültürünün geliştirilmesini sağlayabilecek bir faaliyet bize göre daha doğru olurdu diye düşünmekteyiz. Çünkü sebebi ne olursa olsun bunları gerekçe göstererek bir ülkeye işgal gücü gönderebilecek bir konuma gelinmemelidir.”¹⁵¹

Devlet Bahçeli'nin Arap Baharı sürecinde kan gölüne çevrilen İslâm ülkeleri ve Türkiye'ye yönelik hesaplar üzerine çok sayıda açıklaması olmuştur. Ancak bunlarda, sloganik, fırsatçı ve taraf tutar olmaktan özellikle kaçınıldığı görülür. Mısır'da yaşanan devrim ve darbeye ilişkin olarak MHP başından itibaren net bir tutum ortaya koymuştur. Bu tutumun esaslarını şunlar oluşturmaktadır: Herşeyden önce Arap Baharı süreci dışarıdan manipüle edilen ve ne getireceği belli olmayan bir süreç olarak okunmuştur. İkincisi, Mısır'da halkın demokrasi talebi makul görülmüştür. Üçüncüsü, Mursi'nin seçimle yani demokratik olarak seçilmesi meşru ve olağan görülmüştür. Dördüncüsü, Mursi iktidarının görev süresi içinde Mısır'ın tansiyonunu düşürememiş, cepheleşmesini hafifletememiş, gerilimini azaltamamış ve biriken sorunlarını çözememiş olduğu değerlendirilmiştir. Beşincisi Sisi Darbesi demokrasiye müdahale olarak görülmüş ve kabul edilemez olarak tanımlanmıştır. Darbenin ardından yapılan açıklama ayrıntılı bir olay analizi içermektedir ve son cümleler oldukça düşündürücüdür: “Ancak bu askeri müdahalenin demokrasiye sığar hiçbir yanının olmadığı ve hiçbir şekilde de hoş görülemeyeceği ortadadır. Ne olursa olsun, demokratik mekanizmalardan süzülerek iktidara gelen, halkın iradesine riayet ederek sorumluluk alan siyasi bir yönetimin yine aynı güzergâhı takip ederek görevden ayrılması en doğru, en ahlaki ve en geçerli çıkar yoldur. Basiretsiz, dışlayıcı, dayatmacı, demokrasiyi sadece retorik düzeyinde kabullenmiş, yüzde hesaplarıyla milli iradeye ambargo koyan zihniyetlerin tasfiyesi gayri meşru yöntemler aracılığıyla olmamalıdır.”¹⁵²

¹⁵¹ “Libya'ya Müdahaleye Karşıyız”, 21 Mart 2011, <https://www.haberler.com/devlet-bahceli-libya-ya-mudahaleye-karsiyiz-2605964-haberi/>

¹⁵² MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin “Mısır Arap Cumhuriyeti'ndeki Askeri Müdahale” hakkında yaptıkları yazılı basın açıklaması, 4 Temmuz 2013, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/2903/index.html. Ayrıca

Haziran 2012'de Malatya'dan kalkan, Türk Hava Kuvvetlerine ait Fantom tipi bir uçağın Suriye tarafından düşürülmesi sonrasında yapılan Grup toplantısında Genel Başkan Bahçeli'nin yaptığı konuşma; hem Mısır, Libya, Yemen ve Tunus sahasındaki gelişmelere yaklaşımı bir kez daha ortaya koymuş, hem de Türk jetinin düşürülmesi bağlamında Türkiye'nin onuruna sahip çıkmıştır. Bahçeli, açıklamasında Dışişleri bilgilerini esas aldığını belirterek Suriye rejiminin adımını saldırı olarak gördüklerini beyan etmiş, NATO'nun 4. Maddesindeki hususları hatırlatmış, fırsattan istifade ederek hükümeti suçlayıcı bir tavır içine girmemiştir.¹⁵³

MHP, Irak'ta 2004 yılından itibaren başlayan Irak Türkmen siyasetçilerine yönelik saldırı, suikast vb. karanlık fiilleri takip etmiş ve bunlarla ilgili olarak hükümetten gerekli tedbirleri almasını istemiştir.¹⁵⁴ 2013 yılında Irak'ta Türkmen şehri Tuzhurmatı'ya ve burada Irak Türkmen Cephesi Başkan Yardımcısı Ali Haşim Muhtaroglu ve Selahaddin Vali Yardımcısı Ahmet Koca'ya yönelik saldırılar, MHP Genel Başkanı tarafından özel bir basın bildiriyle kınanmış, hem Türkiye hem Irak Hükümetleri sert biçimde uyarılmıştır. Açıklamalarda Başbakan'ın 2006 yılından itibaren Irak Türkmen Cephesi ile görüşmemesi, Barzani ile Türkmenler ve Irak merkezi hükümeti aleyhine kurulan bağlar da dile getirilmiştir.¹⁵⁵

2015 yılında Suriye'de Türkiye açısından yaşanan en önemli olay, uluslararası hukuka, Türkiye ve Suriye arasındaki antlaşmalara göre Türk toprağı olan Süleyman Şah Türbesi ve Saygı Karakolu'nun terk edilmesidir. 2015 başından itibaren IŞİD'in bölgedeki hareketliliğinin artması ve alan hâkimiyetinde ilerleme sağlaması üzerine risk altına giren ve daha önce Rakka yolunda bulunan Caber Kalesinde olup sonradan Karakozak Köyüne taşınan Türbe ve buranın muhafazası için bulunan Türk askerî personelinin tahliyesi Türk siyasi tarihinin de

2014 yılında Ukrayna bağlamında yapılan ve kaos, kargaşa uyarısı yapan bir değerlendirme olarak Bkz. <https://www.dunyabulteni.net/politika/bahceliden-misir-tunus-ve-ukrayna-uyarisi-h292192.html>

¹⁵³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 26 Haziran 2012, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/mhp/2120/mhp/Milliyetci_Hareket_Partisi_Genel_Baskani_Sayin_Devlet_BAHCELI_nin_TBMM_Grup_Toplantisinda_yapmis_olduklari_konusma_26_Hazira.html

¹⁵⁴ Bir örnek olarak Bkz. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_kurul.cl_getir?pEid=24670

¹⁵⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Irak Türkmenlerine Yönelik Artan Şiddet ve Terör Saldırıları Nedeniyle yaptıkları yazılı basın açıklaması, 26 Haziran 2013, http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/2889/index.html

önemli tartışma konularından olacaktır. 21 Şubat 2015 tarihinde, gece saatlerinde adına “Şah Fırat Operasyonu” denilen ve medyaya bir başarı gibi takdim edilen tahliye, Türkiye’nin ileride hukuken sıkıntı yaşamaksızın yapabileceği müdahalelerin de kapısını kapatacak bir fiil olarak algılanmıştır. Bu, sahada başta Suriye Türkmenleri olmak üzere Türkiye’ye müzahir gruplar açısından da son derece olumsuz bir imaj oluşturmuştur. MHP lideri, fiilen toprak kaybı anlamına gelecek bu karar ve operasyon sonrasında Meclis Grubunda meselenin ağırlığıyla mütenasip sözlerle hükümetin kararını tenkit etmiş ve şunları belirtmiştir:

“AKP Hükümeti ‘Süleyman Şah Türbesi ve Saygı Karakolu’nu tehdit ve şantajlara boyun eğerek arkasına bakmadan terk etmiştir. Korkaklar kafilesi, ürkekler koalisyonu vatanın bağrına hançeri saplamıştır. Kimse meraklanmasın, biz bu hançeri mutlaka çıkaracağız. 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Antlaşması’nın 9. maddesiyle vatan toprağı olarak teyit edilen, muhafız bulundurma ve bayrak çekme hakkını elde ettiğimiz Süleyman Şah Türbesi 94 yıllık aradan sonra aniden yok sayılmıştır. Lozan’da vatanımızın bir parçası olarak sağlam esaslara bağlanan topraklardan gece yarısı apar topar kaçılmıştır. Süleyman Şah Türbesi 1931 tarihinde Gazi Mustafa Kemal’in bizzat emriyle elden geçirilmiş ve aynı zamanda karakol haline getirilmiştir. 1939 tarihinde eski türbenin tamiri imkânsız hale gelince belirlenen yeni yerine taşınmış ve nakil işlemi bu şekilde tamamlanmıştır. Suriye’yle 1956 tarihinde imzalanan Halep Protokolü, Süleyman Şah Türbesi’nin Türkiye’ye ait olduğu tekraren kayda almıştır. 1973 yılında Suriye’de yapımına başlanan Tabka Barajı’nın Caber Kalesi’ni sular altında bırakma riskine karşılık aziz ecdadımızın manevi mekanı 1975’de sınırlarımıza 37 km’lik mesafede bulunan Karakozak Köyü’ndeki 10 dönümlük bir araziye taşınmıştır. Bir kez daha söylüyorum, Süleyman Şah Türbesi ve Saygı Karakolu vatan toprağıdır, Ankara’dan, Kayseri’den, Manisa’dan da hiçbir farkı yoktur.”

Dönemin Genelkurmay Başkanı Necdet Özel, MHP Genel Başkanının tepkisini ve eleştirilerini “kişiliğine ve fikirlerine yakıştıramadım” sözleriyle¹⁵⁶ cevaplarırken, 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül de “Süleyman Şah operasyonu doğru bir karardır. Hükümetin kararı doğrudur. Suriye’de uzun süren kaos biteceği benzemiyor. Türbeyi

¹⁵⁶ Özel’den Bahçeli’ye Tepki: Kişiliğine ve Savunduğu Fikirlerle Yakıştıramadım!” 24 Şubat 2015, <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201502241014148687/>

korumanın zor olduğunu daha önce söylemişim. Toprak kaybı söz konusu değil. Milli meselelerde ortak tavır sergilenmelidir. Gergin bir siyasi ortamda böyle bir uzlaşma maalesef ortaya çıkmıyor.”¹⁵⁷ sözleriyle harekâta sahip çıkmıştır.

2015 yılı, Suriye'nin Türkiye'ye bitişik bölgesinde IŞİD-OYD mücadelesine ve IŞİD'in yavaş yavaş alan hâkimiyetini PYD lehine kaybetmesi hatta bazı bölgelerde terk etmesi sürecine sahne olmuştur. Bu ortam içerisinde, yılın sonunda yaşanan bir olay ise Türk dış politikasını çok yönlü olarak etkilemiştir. 24 Kasım 2015 günü Hatay Yayladağ bölgesinde Türk Hava Sahası'nı ihlal eden Rusya Federasyonu'na ait SU-24 savaş uçağının düşürülmesi sonrasında Türkiye ve Rusya arasında yakın tarihimizin en önemli krizlerinden birisi yaşanmıştır. İki ülkenin ekonomi, enerji, Karadeniz ve güvenlik alanlarında 1990'lardan itibaren pek çok gerilime rağmen ivmesini yitirmeyen karşılıklı anlayış ve iş birliği ciddi bir buhran içine girmiştir. Türkiye ve Rusya'nın Suriye politikalarında o güne kadar tamamen farklı taraflarda buldukları ve kabaca tarif edecek olursak sahadaki unsurlar bakımından da birbiriyle savaşan tarafların arkasında yer alan iki ayrı devlet oldukları bilinmektedir. Buna rağmen mezkûr olaya kadar iki devletin doğrudan karşı karşıya geldiği bir örnek de yaşanmamıştı. Bu olay Soğuk Savaş sonrasında Moskova'nın askeri anlamda aldığı bir darbe, bir NATO üyesinin Rusya silahlı kuvvetlerine ilk defa askeri karşılık vermesi olarak yorumlandı. Rusya'dan Türkiye'ye yönelik ağır söz ve tehditler yanında kısa sürede icraata geçirilen bir takım yaptırımlar gelince, Türkiye'nin de bunlara mukabele etmesi söz konusu oldu.¹⁵⁸ MHP bu olayda, “her türlü eleştiri hakkı saklı kalmak kaydıyla” AKP hükümetine destek vereceğini açıklamıştır.¹⁵⁹ Konuya ilişkin yazılı bir basın açıklaması yapan Devlet Bahçeli; “Türkiye-Rusya Federasyonu arasında büyüyen, farklı alan ve çevrelere yayılan husumet ve bunalım döngüsünün hiç kimseye faydası olmayacağını, meselenin partiler üstü bir mesele olduğunu, Türkiye'nin korkutulması, taviz vermeye zorlanması,

¹⁵⁷ Gül: Şah Fırat Operasyonu Doğru Karar, 25 Şubat 2015, <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201502251014167438/>

¹⁵⁸ Türkiye-Rusya Uçak Krizi 10 Günde Neler Yaşandı, 4 Aralık 2015, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151204_rusya_krizin_10_gunu

¹⁵⁹ Devlet Bahçeli'den Düşürülen Rus Uçağına İlişkin Açıklama, 26 Kasım 2015, <https://www.ntv.com.tr/turkiye/devletbahceliden-dusurulen-rus-ucagina-iliskin-aciklama,jHl8shRo4ECOzEhv1tX7qQ>

pısması ve meşru çizgisinden koparılmasının beyhude bir çaba olacağını” beyan etmiştir.¹⁶⁰

15 Temmuz İhaneti, Terör Koridorunun Kırılması ve MHP

15 Temmuz 2016’da gerçekleşen ve Türk milletinin birlik beraberliği ile bertaraf edilen kalkışmaya ilişkin MHP’nin tutumu Türkiye ve dünya kamuoyu tarafından bilinmektedir. Bu kalkışma sürerken başlayan milletle ve seçilmiş hükümetle birlikte dik duruş, daha sonra İstanbul Yenikapı’da yapılan mitingle tescillenmiş ve sürdürülmüştür. Bununla birlikte, Türkiye’nin içeride ve sınırlarının hemen ötesinde bilhassa Suriye içinde yaşadığı terör tehdidi varlığını sürdürmüştür. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 15 Temmuz’dan çok önce, Suriye’nin kuzeyinde IŞİD ve PYD maşalarının kullanımıyla bir tür kuşatma projesinin hayata geçirildiğini beyan etmiş ve bunu “terör koridoru” olarak tanımlamıştır. Kastedilen, Suriye PKK’sı olduğu noktasında hiçbir şüphe bulunmayan PYD’nin IŞİD’ten doğan boşluğu kullanarak doğuda Kamışlı’dan başlayıp Tel Abyad, Aynül Arab, Cerablus, Azez ve Afrin üzerinden Hatay’ın güneyine doğru bir alanda hâkimiyet tesis etmesidir. Böylelikle, PKK denetiminde bir şerit devletçik kurulması, bunun Kuzey Irak’taki IKBY ile sınırdaş yapılması temin edilecek ve Akdeniz’den de denize çıkış alanı yaratılacaktır. Tüm bunlar Türkiye’nin sınır hattı boyunca gerçekleştirilmek üzere planlanmıştır.

15 Temmuz ile Türk Silahlı Kuvvetlerinde geniş bir ayıklama süreci yaşanması icap etmiş, bu da gerek içeride gerekse dışarıda Türk ordusunun gücünde bir gerileme algısına yol açmıştır. Bir taraftan da, Türkiye-Rusya arasındaki ilişkilerde bir iyileşme yaşanmış, Türkiye’nin FETÖ ve onun arkasında örgüt liderine himaye gösteren ABD’yi görmesi, Rusya’nın ise darbe girişimi sürecindeki tutumunun samimi bulunması ikili ilişkileri geliştirmiştir. Türkiye-Rusya ilişkilerinin gelişmesi, Suriye krizine doğrudan yansımış, önce 24 Ağustos 2016’da Suriye’nin Azez ve Cerablus şehirleri arasındaki yaklaşık 100 km.’lik alanın güneyine doğru bir Türk Silahlı Kuvvetleri harekâtı başlatılmış daha sonra da Halep’teki muhalif unsurların çekilmesi ve kontrolün Suriye rejimine geçmesini de kapsayan bir mutabakata varılmıştır. MHP’nin 15 Temmuz darbe kalkışmasından kısa süre sonra başlatılan Fırat Kalkanı Harekâtı ile ilgili olarak açık ve özverili bir destek verdiği,

¹⁶⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin “Rusya Federasyonu’na Ait SU-24 Savaş Uçağının Düşürülmesi ve Yaşanan Gelişmeler” hakkında yaptıkları yazılı basın açıklaması, 26 Kasım 2015,

ayrıca harekâtın amaçları konusundaki beklentilerini de Genel Başkan Devlet Bahçeli seviyesinde paylaştığı basın açıklamasındaki şu hususlar şayan-ı dikkattir: “Milliyetçi Hareket Partisi Celabrus’a yönelik başlatılan askerî harekâtı çok olumlu bir gelişme olarak görmekte ve bütünüyle desteklemektedir. Siyasi iradenin kararlı ve tavizsiz tutumunun arkasında milletçe durduğumuzu bu vesileyle açık ve güçlü bir şekilde ifade etmek isterim. Bu harekâtın askeri-siyasi hedef ve amaçlarına ilişkin bu aşamadaki görüş ve düşüncelerimiz şu noktalarda toplanmaktadır:

1. *Bu bölgedeki Türkiye-Suriye sınırının güvenliğinin tam olarak sağlanması, IŞİD’in lojistik ve insan kaynakları ikmal yollarının kesilmesi ve sınırımızdan terörist sızmalarının önlenmesi en acil ihtiyaçtır.*
2. *Cerablus ve mücavir alanların IŞİD unsurlarından temizlenmesi, Türkiye’ye yönelik güvenlik tehdidinin bertaraf edilmesinde çok önemli bir adım olacaktır. Ancak IŞİD’ten arındırılacak bu bölgeye PKK/PYD terör unsurlarının yerleşmesinin önlenmesi, PKK’nın üç kantonunun birleştirilerek sınırımız boyunca bir Kürt koridoru oluşturulmasının önüne geçilmesi de hayati önem taşımaktadır.*
3. *PYD’nin Fırat’ın batısına geçmesinin önlenmesinin Türkiye’nin kırmızı çizgisi olduğu açıklanmıştı. Ancak PYD maalesef Fırat’ın batısına geçmiştir. PYD’nin omurgasını oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri Cerablus’un güneyindeki Menbic’e girmiştir. ABD bu konuda daha önce verdiği sözleri tutmamıştır. Şimdi PYD’nin Menbic’ten ayrılarak Fırat’ın doğusuna çekilmesinin sağlanması da büyük önem taşımaktadır.*
4. *Bir diğer husus da Halep’te yaşanan çatışmaların seyrine göre Türkiye’ye yönelik yeni bir göç dalgasının Suriye toprakları içinde tutulmasıdır.*
5. *Bunlar hiç kimsenin karşı çıkamayacağı meşru güvenlik ihtiyaçlarıdır.¹⁶¹*

Müteakip basın açıklamasında Bahçeli harekâtın seyri ile ilgili bilgi paylaştıktan sonra PYD’nin ABD tarafından beslenip şımartıldığı, ABD’nin şimdi ise PYD’nin Fırat’ın Doğusuna çekilmekte olduğunu belirttiğini açıklayıp “bu terör örgütü doğuda kalsa ne olacak, batıda

¹⁶¹ MHP Genel Başkanı Devlet BAHÇELİ’nin “Türk Silahlı Kuvvetleri’nin 24 Ağustos 2016 sabaha karşı Suriye’nin kuzeyinde başlattığı “Fırat Kalkanı” askeri operasyonu” hakkında yaptıkları basın açıklaması http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4125/index.html

bulunsa ne çıkacaktır?” demek suretiyle harekâtın Menbiç’in alınmasına kadar sürdürülmesi gerektiğini daha sonra Fırat’ın doğusunda da PYD varlığının ortadan kaldırılması gerektiğini beyan etmiştir.¹⁶²

Irak’ta Musul’un IŞİD’ten kurtarılması operasyonu başladığında konuyu 18 Ekim 2016 tarihli Grup toplantısında ele alan Bahçeli, Musul’un tarihte bir Türkmen şehri olduğunu, bugün de Türkmen nüfusu bulunduğunu, buranın terör örgütlerinden kurtarılması gerektiğini belirtmiş, ancak bazı hususlara dikkat çekmiştir. Bunlar arasında, Irak Başbakanı İbadi’nin Türkiye’ye yönelik sözleri, ABD, Peşmerge ve İran’ın yanı sıra PKK’nın da harekâta katılacağına dair istihbari bilgiler, Türkiye’nin Musul’dan uzak tutulma gayretleri, PKK’nın bu fırsattan istifade ederek Musul çevresinde yerleşme ihtimali gibi hususlar üzerinde dikkatle durmuştur.¹⁶³

Irak ve Suriye’deki askeri gelişmeler içinde, MHP kendi öncelik ve pozisyonunu Kasım 2016’da bir kez daha maddeler halinde şöyle açıklamıştır:

“Türkiye’nin Irak ve Suriye’de vazgeçemeyeceği milli güvenlik endişeleri ve çıkarları olduğu tartışmasız bir gerçektir. Irak’a ilişkin milli güvenlik mülahazalarımız ise şunlardır:

- *Kuzey Irak’ta bağımsız Kürt devleti kurulması yolunda somut adımlar atılması.*
- *Barzani’nin Kerkük ve Musul’u ele geçirmesi, bu şehirleri özerk bölgesinin sınırları içine katması.*
- *Musul, Telafer ve Tuzhurmatu başta olmak üzere Türkmenlerin tarihi yurtlarında Barzani’nin silahlı baskısı altına alınması ve Şii milislerce tehdit edilmesi.*

¹⁶² MHP Genel Başkanı Devlet BAHÇELİ’nin 29 Ağustos 2016 tarihli basın açıklaması http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4126/index.html. Açıklamada ayrıca 17 Ağustos günü Van’da, 18 Ağustos günü Elazığ ve Bitlis’de, 20 Ağustos günü Gaziantep’te, 23 Ağustos günü Şırnak’ta, 24 Ağustos günü Bingöl ve Diyarbakır’da, 26 Ağustos günü Cizre ve Hakkari’de yaşanan ağır ve insanlık dışı terör saldırılarının 15 Temmuz FETÖ kalkışmasının bir uzantısı, bir parçası, bir devamı olduğu değerlendirilmesi yapılmış ve terörizmle mücadelenin bir bütün olduğunun altı çizilmiştir.

¹⁶³ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 18 Ekim 2016, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4140/index.html Musul’un IŞİD’ten temizlenmesi isteği ile Türkmenlerin geleceğine yönelik endişeleri içeren bir diğer açıklama için Bkz: http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4143/index.html

- PKK'nın, Irak topraklarını Türkiye'ye karşı terör saldırıları için üs olarak kullanmayı sürdürmesi.

Suriye ile ilgili stratejimizin belirlenmesinde etkili olacak unsurlar da; Suriye kaynaklı terörle mücadele, Türkiye'ye düşman oluşumların önlenmesi ve Türkmen kardeşlerimizin güvenliği ve geleceğini teminat altına alınmasıdır. Bu kapsamda;

- Suriye'nin kuzeyinde bağımsız bir Kürt yönetim bölgesi ve "Terör Koridoru" oluşması.

- Suriyeli Türkmen kardeşlerimizin katliama uğraması, milli kimlikleri ve varlıklarının tehlikeye girmesi, Türkiye'nin sessiz ve tepkisiz kalamayacağı gelişmeler olacaktır.

Türkiye'nin; milli güvenliğini tehdit eden ve milli çıkarlarını hedef alan gelişmeler karşısında fiili askeri güç kullanımını da içeren etkili bir caydırıcılık politikası izlemesi kaçınılmazdır. Bu Türkiye için bir beka sorunu haline gelmiştir. Bunun için gerektiğinde askeri harekât yapılmalı ve sınır bölgemizde Irak ve Suriye topraklarında terörden arındırılmış güvenli bölge oluşturulmalıdır. Milliyetçi Hareket Partisi, hükümetin milli güvenliğimiz için alacağı etkili tedbirleri bütünüyle destekleyecektir."¹⁶⁴

Suriye krizi ve iç savaşı sürerken ve Türkiye'de ardı ardına çeşitli bombalı terör saldırılarının gerçekleştiği bir ortamda Moskova'da Rusya, Türkiye ve İran Dışişleri Bakanları bir araya gelmişlerdir. Burada üç devlet Suriye'de ateşkesin sağlanması, öncelikli meselenin rejim değişikliği olmadığı, Suriye'nin toprak bütünlüğünün ve bağımsızlığının korunması gerektiğini, terörle mücadele edilmesi gerektiğini içeren bir mutabakata varıp deklarasyon ilan etmişlerdir. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli 24 Aralık 2016 tarihindeki bir konuşmasında sekiz maddelik bu mutabakat metnini olumlu bulduklarını açıklamıştır.¹⁶⁵

9 Şubat 2017 tarihinde Rusya hava kuvvetlerine ait uçakların Fırat Kalkınma Harekâtını icra eden Türk askerlerinin bulunduğu bir binayı vurup 4 askerinin şehadeti ve 10 askerinin yaralanması söz konusu olduğunda ise Rusya'dan gelen açıklamaların çelişen yönlerine dikkat

¹⁶⁴ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 8 Kasım 2016, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4148/index.html

¹⁶⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Siyaset ve Liderlik Okulu'nun 13. Dönem Sertifika Töreninde yapmış oldukları konuşma, 24 Aralık 2016, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4190/index.html

çekmiş ve 24 Kasım 2015'te Rus uçağının düşürülmesi ile ortaya çıkan krizi hatırlatmıştır. Bu açıklamaların yanında Türkiye'nin angajman cephesinin Ege'de bir kriz çıkarılmak suretiyle genişletilmesi, yakın geçmişte fiili durum yaratılan Türk adalarında provokatif Yunan askerî faaliyetleri bulunduğuna da dikkat çekmiştir.¹⁶⁶ 21 Şubat'taki değerlendirmelerinde ise Bahçeli, yine Rusya ile mutabakata ve Rusya'nın Astana ve Cenevre taahhütlerini yerine getirmesinin titizlikle izlenmesi gerektiğine işaret etmiştir.¹⁶⁷

MHP, Sınır ötesindeki terör koridoru tehdidinin tamamen otadan kaldırılması konusunda ısrarcı ve takipçidir. Bunu Menbiç hususunda bir kez daha göstermiştir. Fırat Kalkanı Harekâtı'nda El Bab şehrinin alınmasından sonra Türk birlikleri ve ÖSO unsurlarının Menbiç'e doğru yönelmesi üzerine bölgenin bir kısmını Esad rejimi ve Rusya bir kısmının ise ABD unsurlarınca korumaya alınması üzerine harekât o noktada durmuştu.¹⁶⁸ Bunun üzerine Devlet Bahçeli harekâtın hedeflerinden vazgeçilmemesi gerektiğini beyan etmiş ve Rusya ile ABD arasında Menbiç konusunda zımnî bir mutabakat olduğunu ihsas etmiştir. Bunun ardın da Fırat Kalkanı Harekâtının Türkiye için bir bekâ sorunu olduğunun altını çizmiştir.¹⁶⁹

MHP, Suudi Arabistan ve yanındaki diğer Körfez ülkeleri ile Katar arasında çıkan krizde de hükümetin adımlarını yerinde bulmuş ve oradaki askeri üssün eleştirilmesine şu ifadelerle karşı çıkmıştır: "Suudi Arabistan ve Mısır'ın başını çektiği Körfez ülkeleri Katar'ı siyasi ve ekonomik yaptırımlarla abluka altına almışlardı. Diplomatik ilişkilerini kesmekle birlikte kara, deniz ve hava sahalarını da Katar'a kapatmışlardı. Türkiye doğru bir hamleyle, Körfez'de yükselen tansiyonun diyalogla çözüme kavuşturulmasını istemiş, bu konuda yoğun bir diplomasi faaliyeti yürütmüştür. Bölgede her an sıcak bir çatışmaya dönme ihtimali taşıyan gerilim ateşinin konuşarak, uzlaşarak, kardeşlikte buluşarak söndürülmesi konusunda ülkemiz

¹⁶⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin MYK - MDK ve Milletvekilleri Ortak Toplantısı Sonunda Düzenlemiş Oldukları Basın Toplantısı Metni, 12 Şubat 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4209/index.html

¹⁶⁷ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 21 Şubat 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4211/index.html

¹⁶⁸ Münbiç'te Bayrak Savaşı: ABD, Rusya ve Türk Bayrakları, 5 Mart 2017, <http://www.milliyet.com.tr/munbic-te-bayrak-savasi-abd--dunya-2407761/>

¹⁶⁹ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 7 Mart 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4224/index.html

azami emek sarfetmiştir. Bir yanda Körfez İşbirliği Konseyi'nin devreye girip derinleşen ihtilafa merhem olmaya çalışması; diğer yanda ise İslam İşbirliği Teşkilatı Zirve Başkanı olan Türkiye'nin sürece müdahil olarak şiddetlenen kutuplaşmayı hafifletme çabası elbette son derece yerinde ve kayda değerdir. Katarla tarihsel bağlarımız vardır. Bir zamanlar ecdadımızın atadığı kaymakamlar bu ülkeyi yönetmişlerdir. İki ülke arasında siyasi, ticari, ekonomik ilişkiler bilinmektedir ve bunun korunmasıyla ilgili hassasiyet gösterilmesi de doğal ve normaldir. Normal olmayan Katar konusunun kimi zaman abartılması kimi zaman da istismar edilmesidir. Katarla imzalanan anlaşmaların TBMM'de 8 Haziran günü rutin onayı, görülen odur ki, birden bire bazı çevreleri rahatsız etmiştir. Katar'da kurulacak Türk üssünün körfez ülkelerinin güvenlik ve istikrarına destek vermekten başka bir hedefi yok iken, durduk yere bir kaşık suda fırtınalar koparanları anlamak şüphesiz mümkün değildir. Dünya Doha'dadır. Yedi düvel komşu coğrafyalara demir atmıştır. Peki Türkiye, üstelik eski hakimiyet havzalarında niye olmayacaktır?"¹⁷⁰

Suriye gündemi içinde, Irak'ın gölgede kalmasını arzu etmeyen MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli 2017 yılında Anayasa referandumu sürecindeki mitinglerinde Irak'taki gelişmelere, Kerkük'e ve Türkmenlere ilişkin konulara sıkça değinmiş Irak Türkmenleri'nin Irak Türkmen Cephesi lideri Erşat Salihî etrafında kenetlenmiş olduklarını, Türkiye'nin desteğiyle Türkmenlere yönelik suçların hesaplarının sorulacağını, bu yönde kutlu bir irade olduğunu beyan etmiş ve vatandaştan destek istemiştir.¹⁷¹

Irak'ta ve Suriye'de özellikle 2014 yılında zirve yapan IŞİD yayılması sürecinde Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi adına Mesud Barzani birkaç defa ülkede fiili bir bölünme olduğunu, dönemin Irak Başbakanı Nuri El Maliki'nin ayrımcı politikalarından bezdiklerini ve 2014 yılı bitmeden referandumla bağımsızlık taleplerini hukukileştirmek istediklerini belirtmişti. Buna paralel olarak her iki ülkede de ilginç biçimde IŞİD'in geriletilmesi ve o örgütten boşalan yerlerin Suriye'de PYD, Irak'ta peşmerge tarafından doldurulması süreci başlamıştı. Hatta bölgede oluşan boşluktan yararlanarak

¹⁷⁰ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin TBMM Grup Toplantısında Yapmış Oldukları Konuşma, 13 Haziran 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4270/index.html

¹⁷¹ MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin, Bu Ülke İçin Yeminimiz Var. Vazgeçilmez! Antalya Mitinginde Yapmış Oldukları Konuşma, 8 Nisan 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4242/index.html

Kerkük ve çevresi de peşmerge tarafından, -Irak Anayasasının IKBY'ye vermediği alanlar dâhil- kontrol altına alınımıştı. 2014 Eylülünde Maliki'nin yerine Haydar el İbadi gelince referandum gündemini erteleyen ve ABD'nin talepleri doğrultusunda Irak güçleriyle birlikte Musul'un alınması için ortak harekât hazırlığına girişen IKBY, referandumun 2016 ABD Başkanlık seçimlerinden önce yapılacağını beyan ettiler.¹⁷²

Daha sonra milat olarak Musul'un IŞİD'ten kurtarılması öne sürüldü. 2017 Nisan'ına gelindiğinde Musul kurtulmakta iken, 2017 yılı içinde referandumun yapılacağı açıklandı. 7 Haziran'da ise Mesud Barzani, referandumun 25 Eylül 2017'de yapılacağını açıkladı. Yardımcısı Hemin Hevremi de, referandumun Kerkük, Sincar, Hanekin ve Mahmur'da da icra edileceğini beyan etti. Böylece IKYB Bölgesi dışında da bağımsızlık referandumu yapılarak bu bölgelerin sahipliği konusunda fiili durum hukukileştirilmeye gayret edilecekti. Bu süreçte Türkiye ile İran arasında kritik bir görüşme oldu. İran Genelkurmay Başkanı Türkiye'yi ziyaret edip hem Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar hem de Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüştü. Görüşmelerden, Irak'taki referanduma kuvvetli itiraz konusunda görüş birliği çıktı.¹⁷³ Bu mutabakat, Suriye konusunda devam eden görüşmeler, Katar krizi konusunda takınılan benzer tavır gibi son zamanlarda İran ve Türkiye'yi birbirine yaklaştıran bir diğer önemli konu başlığı oldu.

MHP bu süreçte, adeta erken uyarı sinyallerini veren merkez olmuştur. Genel Başkan Devlet Bahçeli aylar öncesinden bu konuda uyarılarda bulunmuş ve konu kendisinin talebiyle hukuksal ve siyasal boyutlarıyla TASAV'da düzenlenen çalıştayda Temmuz 2017'de masaya yatırılmıştır.¹⁷⁴

MHP bu kritik konuda, Irak'ta yapılan referanduma karşı Türk hükümetinin tavrını destekleyen, bu konuda bölge devletleri ile varılan mutabakattan memnun olunduğu anlaşılan açık bir politika takip etmiştir. Referandum günü yapılan basın açıklamasında Devlet Bahçeli, bu referandumu "korsan referandum" olarak tanımlamış, Barzani'nin çok ağır bedel ödeyeceği bir maceraya başladığını, Türkiye'nin Türkmen bölgelerinin bir oldubittiye getirilmesine sessiz

¹⁷² İraçî Kurdish Leader Calls For Nonbinding Vote on Independence, 3 Şubat 2016, <https://www.rferl.org/a/iraqi-kurdish-leader-barzani-calls-for-nonbinding-vote-independence/27529166.html>

¹⁷³ <https://www.rferl.org/a/turkey-iran-voice-opposition-kurdish-independence-vote-rare-visit-erdogan-bagheri-army-chief-of-staff/28681100.html>

¹⁷⁴ Bkz: <https://www.tasav.org/turk-akademisi-beyin-firtinasi-sonuc-bildirisi.html>

kalmayacağını” beyan etmiştir.¹⁷⁵ Bunun yanında aşağıdaki hususları içeren tedbirlerin alınmasını hükümete tavsiye etmiş ve peşinen destekleyeceğini beyan etmiştir:

“Türkiye, Kuzey Irak’taki Türk askeri unsurları ile Türkmen kardeşlerimizin güvenliğinin tehlikeye düşürülmesini, fiili askeri müdahaleyi meşru kılacak “Savaş ilanı” sayacağını açıkça ortaya koymalıdır. Bu amaçla izlenecek caydırıcılık stratejisinde, Türkiye’nin elinde askeri tedbirler dışında şu imkânlar bulunmaktadır.

- Barzani’nin bölgesel yönetimini tanımadığımız, bundan sonra Irak’taki yegâne muhatabımızın merkezi hükümet olduğunun ilan edilmesiyle yetinilmemeli, Erbil’deki diplomatik misyonumuz kapatılmalı, Türkiye’deki Barzani temsilcileri ülke dışına çıkarılmalıdır.

- Habur sınır kapısının Kuzey Irak’tan Türkiye’ye giriş yapacak Türk vatandaşları dışında, kapatılması.

- Kuzey Irak’a yapılan lojistik desteğin, gıda ve diğer malzeme akışının, müteahhitlik hizmetleri ve ticaretin, elektrik ve benzin ikmalinin durdurulması.

- Bölgede petrol arama işleri dâhil her alanda faaliyet gösteren Türk şirketleri ve girişimcilerinin bölgeden çekilmesi, kuzey Irak’a seyahat için uyarı yapılması.

- Kuzey Irak’ta faaliyet gösteren yabancı şirketlerin Türkiye üzerinden malzeme ve teçhizat ikmaline izin verilmemesi.

- Barzani yönetimin düzenlediği resmi evrak ve pasaportların tanınmaması, idari tasarruflarının geçerli sayılmayarak bunlar üzerinden işlem yapılmaması.

- Türk hava sahası üzerinden yapılan Kuzey Irak’a uçuşların durdurulması. Türk hava yolları ile diğer Türk hava taşıyıcılarının Erbil ve Süleymaniye seferlerinin askıya alınması.

- Barzani’nin peşmergelerinin eğitimi için Türkiye’nin sağladığı katkıya son verilmesi.

¹⁷⁵ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin 25 Eylül’de Kuzey Irak’ta yapılan sözde referandum hakkında yapmış oldukları yazılı basın açıklaması, 25 Eylül 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4302/index.html Bu konuşmasında Bahçeli, Kerkük’e gitmek üzere en az 5000 ülkücü gönüllünün hazır olduğunu da beyan etmiştir.

- Barzani yönetimine Türkiye'nin tüm mali yardımları kesilmelidir.

Türkiye, yaptırım gücü olan bu imkânları, gelişmelerin seyrine göre uygulamaya sokacağını ilan etmeli ve bu konudaki kararlılığını göstermek için bazılarını bugünden hayata geçirmelidir.

Geldiğimiz bu günkü noktada; durum çok ciddidir, tehdit çok açıktır, tehlike çok yakındır. Bu konu Türkiye için hafife alınamayacak bir milli güvenlik sorunudur.

Milliyetçi Hareket Partisi'nin, hükümetin bu amaçla kararlılıkla atacağı adımların ve alacağı tedbirlerin sonuna kadar yanında ve arkasında duracağını bu vesileyle bir kere daha ilan etmek istiyorum.”¹⁷⁶

Türkiye Cumhurbaşkanı dâhil en üst düzeyden Barzani'ye ve IKBY idaresine referandum kararından vazgeçilmesi çağrısında bulunsa da referandumun yapılması ve sonuçlarının açıklanması, Türkiye'nin daha açık bir karşı politika izlemesini beraberinde getirdi. Irak Meclisi 25 Eylül'de “Kerkük ve tartışmalı diğer bölgelerde vatandaşların güvenliğini korumak için hükümetin askeri güç bulundurması” kararını aldı. Buna uygun olarak Kerkük'e doğru hareket hazırlıkları yapıldı. Bu süreçte Türkiye'de Irak merkezi hükümetini destekledi. 15 Eylül 2017'de bağlayan hareketla kısa süre içinde Bağdat hükümetine bağlı askeri güçler Kerkük Havalimanı'nı, K1 Askeri Üssü'nü ve Kerkük Valiliği'ni ele geçirdiler. Kerkük'teki IKBY Bayrağı indirildi. Hatta bazı noktalarda Irak Türkmenlerinin de içinde olduğu Haşdi Şabi kuvvetlerinin desteğiyle ayyıldızlı mavi Türkmeneli bayrağı göndere çekildi.¹⁷⁷ Türk Dışişleri Bakanlığı bu gelişmeler üzerine, Irak merkezi hükümetine bağlı Irak ordusu güçlerinin, illegal IKBY referandumu sonrasında, yüzyıllarca Türkmenlerin anavatanı olmuş olan Kerkük'te anayasal egemenliği sağlamak üzere yaptığı harekâtı dikkatle takip ettiğini” ve “Irak Hükümeti'nin Kerkük'te PKK terör örgütü elemanlarına müsamaha gösterilmeyeceğine, bunların mobilize edilmesinin

¹⁷⁶ MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 25 Eylül'de Kuzey Irak'ta yapılan sözde referandum hakkında yapmış oldukları yazılı basın açıklaması, 25 Eylül 2017, http://www.mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/konusma/4302/index.html

¹⁷⁷ Haşdi Şabi Desteğindeki Irak Ordusu Kerkük'te, 16 Ekim 2017, <https://www.amerikaninsesi.com/a/hasdi-sabi-destekli-irak-ordusu-kerkuk-te/4072258.html>

savaş ilanı telakki edileceğine ilişkin açıklamasını memnuniyetle karşıladıklarını” beyan eden bir açıklama yayınlamıştır.¹⁷⁸

20 Ocak 2018’de ise Türk Silahlı Kuvvetleri Hatay ilinin doğusunda ve Azez’in güneyinde yer alan Afrin ili ve çevresini PYD/YPG terör unsurlarından temizlemek üzere Zeytin Dalı Harekâtını başlatmıştır. Bu harekâtla, Afrin kent merkezi ve çevresindeki ilçe ve köylerin tamamen kontrol altına alınması hedeflenmiştir. TSK ve ÖSO kuvvetleri harekâtın başlangıcında önemli direnişle karşılaşsa da 2 ay gibi kısa bir sürede TSK resmi verilerine göre 4000’e yakın teröristi etkisiz hale getirmek suretiyle bölgeyi denetim altına almışlardır. Böylece PKK’nın Suriye kolunun Akdeniz-Amanoslar hattına erişimi engellenmiştir. Türkiye, en üst düzey açıklamalarla, Fırat nehrinin doğusundaki Suriye topraklarında da PKK fiili denetimini ortadan kaldırmaya kararlı olduğunu açıklamaktadır. BM Genel Kurulu’na hitabında Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bu konuyu net bir biçimde ifade ettiği görülmüştür. MHP’nin Suriye’de gerçekleştirilen Zeytin Dalı Harekâtına desteği de tam olmuştur. Bu harekâtlara destek, MHP teşkilatları ve Ülkü Ocakları tarafından da muhtelif yollarla izhar edilmektedir.¹⁷⁹

Sonuç Yerine: Türkiye Öncelikli ve Dosdoğru 50 Yıl

CKMP ve MHP Genel Başkanlığı görevlerinde bulunmuş olan Milliyetçi-ülkücü Hareketin merhum ve unutulmaz lideri Alparslan Türkeş, dünya olaylarını tarihî temelleri üzerinde ancak günün koşulları çerçevesinde değerlendirebilmiş olması, geleceğe dönük projeksiyonlar ve tahminler dile getirebilmiş olması, dış politikanın uygulanması veya yürütülmesinde birtakım eksiklikleri tespit etmekle kalmayıp bunlara ilişkin önerilerde bulunması itibarıyla üstün vasıflı bir devlet ve siyaset adamı olarak Türk milletine hizmet

¹⁷⁸ No: 320, 16 Ekim 2017, Kerkük’teki Gelişmeler ve Irak Hükümeti’nin Tutumu Hk., http://www.mfa.gov.tr/no_-320_-kerkukteki-gelistmeler-ve-irak-hukümetinin-tutumu-hk.tr.mfa

¹⁷⁹ Yüzlerce açıklama ve kampanyadan bazı örnekler olarak Bkz: MHP Lideri Bahçeli: Zeytin Dalı Harekâtı Yerinde ve meşrudur, 4 Şubat 2018, <http://www.milliyet.com.tr/mhp-lideri-bahceli-zeytin-dali-siyaset-2603693/>, <https://www.haberler.com/zeytin-dali-harekati-na-bayrakli-destek-10525719-haberi/>, <https://www.aydinlik.com.tr/malatya-da-10-bin-kisiden-zeytin-dali-harekati-na-destek-yuruyusu-turkiye-mart-2018>, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/28/vaatandastan-zeytin-dali-harekatina-destek>, <http://www.yesilafsin.com/bolge-haberleri/mhp-ve-ulku-ocaklarindan-zeytin-dali-harekati-na-destek-h20819.html>, <http://www.hurriyet.com.tr/mhpliler-zeytin-dali-harekatina-destek-icin-40726124>

etmiştir. 1970’li yıllarda, Soğuk Savaşın bütün özellikleriyle diri olduğu bir dönemde dâhi, bu mücadelenin bir gün sonlanabileceğine ilişkin, ABD’nin Avrupalı müttefiklerinin ve hatta Japonya gibi Asya’daki müttefiklerinin güç merkezleri hâline gelme ihtimali üzerinde durmuş olması onun “ufkun ötesini görebilme” niteliğini ortaya koymuştur.

Milliyetçi siyasetçilerin salt jeopolitikçi ve klasik gerçekçi çerçevede tanımlandığı bir uluslararası ilişkiler yazınının varlığı göz önünde bulundurulduğunda, Türkeş’in adâlet ve hakkâniyet çağrısı, manevî değerler ve Türk milletinin insanlık âleminde yükselmesi istikâmetindeki beyanları, ahlâk arayışını reddeden bir klasik realist anlayışla özdeşleştirilemeyeceğini açıkça ortaya koyar. Bununla birlikte en kritik dönemlerde gerçek durumu tespit etmek ve buradan hareketle hedefe ulaşma yollarını tayin etmek onun rasyonel düşünüş ve eylem biçimini ortaya koyar. Siyasî hayatı da devlet yönetimindeki uygulamaları da bunun örnekleriyle doludur.

Alparslan Türkeş’in vefatından sonra da MHP, milliyetçi ülkücü fikrin siyasal partisi, Türk siyasetinde “Türk Dünyası” fikrinin ve Turan idealinin sahibi olmayı sürdürmüştür. 2019 yılı itibarıyla 50 yıla ulaşan hayatında MHP, oldukça kısa bir zaman hükümet etme imkânına sahip olmuş hiçbir zaman dış politikanın yürütülmesinden birinci derecede sorumlu olan Dışişleri Bakanlığı MHP’li bir bakanda olmamıştır. Buna rağmen, MHP’nin Türkiye’nin dış siyaseti ile ilgili önemli bir bilgi birikimi, konulara ilişkin özgün ve millî yaklaşımı olmuştur.

Bu birikim ve yaklaşım çerçevesinde MHP, küreselleşmeden Avrupa Birliği’ne, Kıbrıs sorunundan Batı Trakya meselesine, Kafkasya ve Türkistan’dan Irak ve Suriye’ye, enerjinin dış politikadaki yerinden, dünyadaki iktisadi ve sosyal adaletsizliklere dek pek çok konuda pozisyonunu net biçimde ortaya koymuştur. 1997’den beri MHP Genel Başkanlığı görevini sürdüren Devlet Bahçeli’nin TBMM grup konuşmaları, adeta temelini dış politika hususlarının tayin ettiği, oradan iç siyasal konulara yansıyan bütüncül bir bakış açısına sahiptir. MHP’nin neredeyse tüm seçim beyannameleri birbirini tamamlayan ancak ana siyasal hatları ve öncelikleri gözeten kapsamlı belgeler olarak Türk dış politikasına fazlaca yer ayırmaktadır.

Türkiye’nin jeopolitik güçlük ve avantajları, Türk siyasal hayatının fırtınalı ve acılarla dolu geçmişi, Türk milletine ve Türkiye’ye karşı tarihsel önyargı ve düşmanlıklarla hareket eden çok sayıda güçlü ve

güçsüz aktörün varlığı, Türk dış politikasını tabii olarak yürütülmesi zor bir sahaya dönüştürmektedir. Bununla birlikte, millî meselelerdeki duyarlılık düzeyi, dış politika konularında adeta otomatik bir teyakkuza sağlamaktadır. Bu hususiyeti MHP'nin tarihinde pek çok örnekte görmek mümkündür.

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Türkiye'nin dünyadaki konumu için hedef tayin eden sıkça kullandığı bir kavramsallaştırma vardır. O da "Lider ülke Türkiye"dir. Parti Tüzüğünde yer alan "Barış, mutluluk ve adaletin hâkim olduğu bir dünya nizamının tesisinde ülkemizin söz sahibi olmasını sağlamak suretiyle milletimizi çağın kudretli, itibarlı ve önder toplumlarından biri yapmak ve tarih sahnesinde ebedi kılmaktır." İfadelerinde kendini bulmuştur.

MHP'nin 50 yılında, dış politika konularına ilişkin bir zık zak, Türkiye'yi dış dünyada itibardan edecek bir davranış veya açıklama, millî konularda güç ve/veya mevzi kaybına yol açmış bir fiil görmek mümkün değildir. Bu çerçevede MHP'nin Soğuk Savaş yıllarından günümüzün çalkantılı ve kaotik sistemine yarım asırlık bir dik duruşla taşındığı rahatlıkla belirtilebilir.